

میژوی

میرانی سوران

کرده وهی

داماو (حسین حزنی) مو کرانی

چایی چاپخانهی کوردستانی

هه ولیر

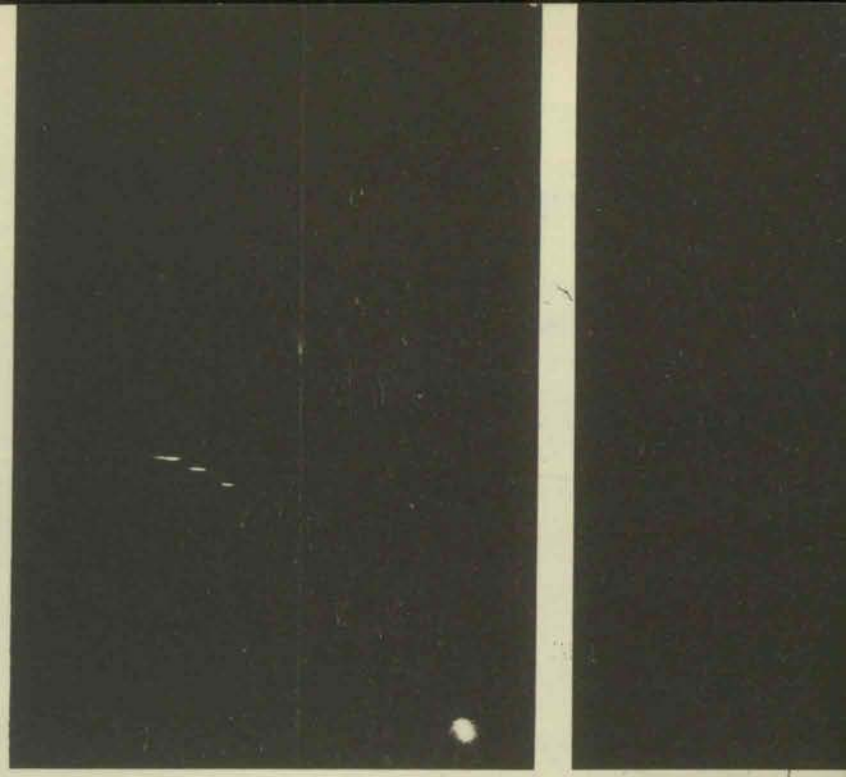
۱۹۶۲ - ۲۵۷۴

کوردی

انتشارات کردونه

شماره ثبت ۲۷۷۴ - ۱۳۵۷/۵/۳۰

واژه نامه سیاسی

۱۴۱۲۳۳

زنجیره ی چاپی پیشو : ۲۲
چاپخانه ی مسیحیان مهلباد
میر و وی

میرانی سوران

گروه وی

داماد (حسین حزنی) مو کویانی

له سر نه کی چاپخانه ی کوردستان چاپه کراوه
وه کهسی دبی مافی چاپکردنه وه ی نیه
(چاپی دوودمه بین)

چاپخانه ی کوردستان

هولیر

۲۵۷۴ گوردی (۱۹۹۲)

وینہی وقار و عزم و ثباتم

پراوسته ههتاها تی وولاتم

وېنه یې په که مپین میژوو نووسی زانلو به نونگ و که وره و
گران و میژوا خپوی چاپخانه و کوڅای و ووناکی وزاری کرمانجی
داماد (حسین حزنی) موگریانی

﴿ سەرچاوه كان ﴾

- ١ - شرفنامه - أمير شرفخانی بدلیسی
- ٢ - تاریخی نعیمیا
- ٣ - تاریخی قاجاریه
- ٤ - قاموس الاعلام - شمس الدین السامی
- 5 - TOW YEARS IN KUURDISTAN W R HAY -
- ٦ - (مه لیخا) میژووی وولاتی سورانه که به فهرمانی میری گه وره ره سهر ده می خوبدا له لایهن میرزا محمدي راز نووس (سکر تیر) ی تاییه نی خو به وه به هه له ست و به زمانی فارسی تو مار کراوه و نوو سراوه ته وه
- ٧ - القضية الكردية - معروف جباروك
- ٨ - حياة الالب جبرائیل دنبو - بقلم القس اسطفان کجو
- ٩ - مجلة النجم ژماره (٣ و ٤) به یینووسی خوری سلیمان صالح
- ١٠ - کو قاری عراقی نووی ژماره (٤) سالی ١٩٦١
- ١١ - چهندزانار ره و شهن بیر یکی یی پرو راست یی ژری وولاتی سوران
- ١٢ - چهند پیره میرد یکی ژیره و هوشیارو تیگه بشتووی وولاتی سوران که ته مه نینان له نیوانی (٨٠) و (١٢٠) سالی دابوو
- ١٣ - کاک عبدالوهابی حاجی علی آغای ره و اندزی و بحیابه ک و مه نگوری و آپ و نه فندی و مامو ستا لوقا کاکه به ییوه به می قوتابخانه ی آیینکاو (عینکاو) وه قه شه تو ما غطمت له ژووی دلسوزیه وه به می توواناو شارازی خو یان هه ندیک به سهرمانی آلوزی میژووی میرانی سورانیان بو چای دووه مین بو ره و شه نکرده وه له کانگی دله وه سو هاسیان ده کم ک . مو کریان

- ٣ كه او س
٥ شاعلی به گی کورۆی و میر عیسای کورۆی شاعلی به گ
٦ پیر بوداغ کورۆی شاعلی به گ و میر سیف الدین کورۆی پیر بوداغ
٦ میر حسین کورۆی پیر بوداغ
٧ میر سیدی کورۆی شاعلی به گ
٨ میر سیف الدین کورۆی میر حسین کورۆی پیر بوداغ
١١ قولی به گ کورۆی سلیمان به گی کورۆی میر به شید به گی
١٢ میر بوداغ و سلیمان به گی کووه کانی قولی به گ
١٤ علی به گ کورۆی سلیمان به گ
١٥ مصطفی به گ له ١٠٣٢ - ١٢٢٩ کوچی دا
١٩ میر اوغز کورۆی علی به گ کورۆی سلیمان به گی کورۆی شاقولی به گ
٢٠ احمد کورۆی اوغز
٢١ احمد به گ و اوغز به گ
٢٢ مصطفی به گی کورۆی اوغز به گی
٢٥ مصطفی به گ و شیری بابان
٢٩ میر محمد (امیر منصور) کورۆی مصطفی به گی له ١٢٥٤ - ١٢٢٩
٣٣ کوژنی عبدالله آغای خهزینه دار
٣٤ چووانی میر محمد بو سه رماه کانی له سالی ١٢٣٠ دا
٣٩ - میر و له شکر کیشانی بو سه ربرادوست و لیثان
له سالی ١٢٣١ دا

- ٤٧ وینه ی سی توپی که له سه رده ی میری دا دار بو راون
٤٨ - ده مانچه و فیشه کیکی که له و ده ی دروست کراون
٥٧ میری گه و ره شاری هه و لیری گرت
٦١ - - که (پردی) ی گرت و قه لای لی دروست کرد
٦٢ - - له ١٢٤٣ دا شاری (کو به) ی گرت
٦٤ - - له ١٢٤٤ دا ده سنی به توپ دار ژین کرد و وه
٦٦ میر له ١٢٤٧ دا به له شکر و وه هه لاماری برده سه رداستیان
٦٩ میر آ کره ی گرت
٧٢ میری گه و ره جز برو مار دین و نصیبین بشی گرت
٧٣ - - آمیدی گرت
٧٦ کوژنی علی به گی داسنی
٧٧ میری گه و ره آ کره (حقره) شی گرت
٧٨ - - (لاجانی) گرت
٨١ دامه زانی بنچینه ی دوستانه ی له نیوانی میر محمد پاشا و محمد شای قاجار دا
٨٢ به لاماری صدری (اعظمی تورک) له هه مو و لاییک و وه بو سه ر میر
٨٤ له خسته چوونی مه لای خه تی و فتواناره واکمی
٨٦ مه لای خه تی میری ته فره داو خسته ژیر بنجه ی ترکان و وه
٨٧ شهید کرانی میر که له نه سه ت و بو و وه به ره و کوردستان ده گه راوه
٨٨ میر احمد کورۆی مصطفی به گ
٩١ سلیمان به گ کورۆی مصطفی به گ

حکمداری به گهل (جمهوریه ت)

۹۲

پادشاهی به سول پاشای کوری مصطفی به گک

۹۳

رویشنی به سول پاشا بوشاری شنویه

۹۷

تورکان روژی به بی ۱۲۷۲ دا گه یشتنه نیوشاری به واندزی

۹۸

وینهی به سول پاشا

۱۰۰

وینهی احسان به گک و به شید به گکی کوره کانی به سول پاشا

۱۰۲

وینهی عبدالله خالص به گک

۱۰۳

یحیا به گک

۱۰۶

متصرف و قائم مقامه کانی تورک دوا میرانی سوران

۱۱۰

سید طاهانه ندی

۱۱۹

روس به واندزی گرت

۱۱۳

به واندز که به بهرچه نگالی اینگلیزان

۱۱۴

سید طاهانه ندی نه هری بو به قائم مقامی به واندز

۱۱۹

نه وانهی که تازه دهست که و توون بو به ووهی له بیر نه چنه وه

۱۲۱

تو مار کراون

۱۲۳

به روار (تاریخ) افی میژوویو پیوست

۱۲۵

به واندز له دواوی و هر گهرانی ده وله تی سوران

۱۳۰

متصرفه کانی لوای هه ولیر

(ج)

پیشگی

میژووی میرانی سوران که یاد گاری میژو و نووسی به نالو بانگ و گه ووه
گران داماو (حسین حزنی) مو کربانی برامه وه له ۱۹۳۵ له به واندزی له چاپخانه ی
خو ماندا چاپکرا بو له رووی نه وه وه که نزیکه ی بیست سالی که هیچی نه ماوه
وداو خوازی بی زوره به پیوستم زانی که بو سوودی گهل و نیشتمان جار بکی تر
یش به چاپی بگه به وه وه سوپاسی ماموستا محمد مولودی ده کم که بهر گیتی
له میژو وی میرانی سورانه که ی خوی دای که له رووی و به ووه و باره چاپکرا به وه
هه جیتی که چاپی نووی کرته وه پیوسته تا هه نه ندازه به کی که له و انادانی
بوخت تروریک و پیک تر بکرت له و به ووه و منیش لاهوره ی ۱۰۱، ۱۰۰،
۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، و له لاهوره ۱۲۱ بش
له دیری حه ته وه تاخواری و ۱۲۲ و ۱۲۳ و ۱۲۴ م به چنده وینه به کوه
خسته و ونه ته هری داخه کم زورترینی نه و آگاداریانه ی که له وه
دو وابه یدا دهست که و توون به وینه گهلکیان له شوینی تاییه تی خو یان
دانه ندران چونکو که نه وانم دهست که و تن چاپی دو وه می میژووی میرانی
سوران دو به شی پتر چاپکرا بو ولیم بو وون
له چاپی به که مین داله داوینی لاهوره (۶۹) داچه ندی پیک به ریو هه و لم دا
که له چاپی دو وه می دا نه و کم و کسووری به نه میسنی داخه کم دهستنه ووه
سه که ی برام نه دوزیه وه
نه وادو و جاره ایمه نه رکه و به به چاپی میژووی میرانی سورانه وه ده کیشین
ده زانن که یادداشت و خلات و به راتی یحیا به گک و لعلی خانی دایکی اسماعیل به گک
بو ایچه چی بوو ؟ که اینگلیزان له سال ۱۹۴۷ دا دامای برامیان ده ماندا و
کرده و انیش خانوه کی ایچه که له به واندزی بو خو مان و چاپخانه که مان
دوزوست کرد بو و (۳۰۰۰) دیناری نیچو و بو و نه و سا له به واندزی دا
به که مین خانو و بو و لیان داگیر کردین و به هه ره شهی کوژن و برین
به ۱۰۰ دیناران له دهستیان ده ره ینام گک . مو کربانی

﴿ پيشه نگی ﴾

میرانی سوران

ده مه و بست به دور در یژی میژوی میرانی سورانو رواندز له چاپ بدم
و به گه لیک وینه کیو وشارو قهلاو کونگره و پرده کازو آناری سوران
بیرازینه وه ، به لام هر چه نده ته قهلام دا به و مریک نه کوهت ،
هیندیک چت بونه به ره گست له به ره وه پیسم نه کرا در یژه به میژوی مه
بنه ماله گورهی کوردی سوران بدم که له وه وو لا به ره یکی دیریک
(میژو) یاندا هه زاران سه به رزی و گهر دن فرازی کوردی تیدایه و
شایانی هه و و سپاسیک و ییاده لگو تینکن ، تنوکی ره شوره خنه له سه ره هیچ
لا به ره یکیندا په بیدایانی ، و به کسه ره به آزادی و آره زوبیکی خاوبه وه
به بی ده سیسه فرمان ره وانیان کردوه .

نه شیم که میک سه ره بهوردی نه م خاکه پر و زه ره نگینه بنوسم ، به م
نامیلکه کورته بریمه وه ، اومید نه کم ره و ژیک بی به در یژی به ره و و کیکی
زور گسه وه به نسای (ره واندز) وه چاپ بسکری چونسکو
شایانی سپاسه .

له زانوا گوره کانی کورد ده یاریمه وه نه م نامیلکه بچو کم به دلیکی
خاوبه وه به سندن به فرمون و له کم و کورتی و خوارو خیه چی
بیرون و بم به خشن .

داماو (حسین حزنی) سوکریانی

﴿ به نندی یتیکه مین ﴾

میرانی سوران له که لو سه وه

هه تا

میر علی به گ

یتیکه مین ییایکی که بنه ماله میرانی سوران دمه زانده که لو م ناو
گوره ییکی کوردو ، که لو م له تیو عه شیرت و نیشانی خوی ده رکوهت
وه له دی یی هه و دیانی دا که نه مرو کش نه و دی به هه ره به و و و سعاتیک له
باکوری رواندز به به ره و ژا و اه له که و تو وه و ماوه ، له و ده مه دا له سه ر ناحیه ی
(آوان) به که امر و (دوا که و دوله مر) ی بی ده آین .

که لو م له هه و دیان به شووانی ده ژیا مهرو بزنی ده له وه رانده ، که مرد
سی کوری ناوداری به جی مان ، عیسا ، شیخ وه بس ، ابراهیم
عیسانا و بانگی پیاو تی و به خشن و زرنگی بلا و یوه وه ، هه موو
که م خوشیان ده و بست و ، له شووانی هه رچی کی ده ست که و تبا به سه
کور و کالی آوایی دا به خشی ده کرد ، به وه لاوو کوره آزا کانی هه و دیان
له ده و ره ی کو بیو نه وه ، سه رنزم و گهر دن که چی به خشن و پیاو تی و یون
وله فرمانی ده رنه ده چوون

واهه لکهوت له وده مانده دا دوزمنی یې گه وړه لنگی داسه فرمان
ره وای نه و خاکه ، عیسا هاو ده نگه کافي خوې کړد نه و وچونه سر
نه و دوشمنه ، له وچونه دا به عیسایان گوت (میر) ، که گه یشتنه
باله کان خه لکه که له آزایی و ره شیدی عیسا وورد بونه و و به جار یې
کوته ژیر فرمانیه و و به میری خو یان هه لې ژارد و اماره تیسان
بودامه زړاندو لنگیان دا سرفه لای آوان ، نه وانه ی له قهلا دابون
قهلا به ندیان کردن ، عیسا قه لای و ده نگه میناو به شهرو — وژنار
قه لای گرت .

شرفنامه ده لای (چونکه عیسا له سر به ردی سور را وده ستا و به به ردی
سوور قه لای گرت بوی نه وانه یان ناونا (سوران) و نه و عشیره ته به و سوران
ناو بانگی ده ر کرد)

به لام و ابزانم نه و نه و زور له میژو ، له چاخی حکومتی نی یزی
و تیکلات په لای سهر دا هره به ووه ناوی پایته خته که ی نیری شاری
(سوور) بسوکه (تیکلات په لای سهر) رو خانندی و دوا زده
شازاده ی نیری به دبل گرتن ، این اثر له (الکامل) داله متی تیره راهی
دوا وده که له خاکی سوران و ده شورش و فتنه یان خسته خاکی جزیره و زاخو وده ،
لهم نامیلکه بچو که دابه در یزی ناگونجی که بتوانم لی ی بدوی — م به لام
سوران زور له میژو تر هه بوه

له دوا ی نه وده که عیسا قه لای آوانی گرت کاروباری به رزبو و ژوژ
به و ژوژ سهر کوت و هیزی پترو ، به آزایی و ره شیدی هه ووه
خاکی سورانی خسته ده ست و به سهری دا زال بوو شاری هه میری کرده
پایته خت ، و به فرمانیه وای رای بوارد نامرد .

❖ شاه علی به گی کوری ❖

که بابی مرد له سهر ته خستی فرمانیه وای دانېشتو به حکمرانی
سوران و کامرانی و آزادی به سهری برد ، که مرد چوار کوری
له باش به جی ما عیسا ، میر بوداغ ، میر حسین ، میر سیدی ،
له پیش مهرگی خو ی داخا که که ی به سهریان دابش کردو ، هره به ک
به به شوی خو ی قابل بو ، و خو یان له به شوی برای دیکه نه ده که یاند ،
هریر که پایته ختی بو دابه عیسا ی کوره گه و ده ی خو ی .

❖ میر عیسا کوری شا علی بیگ ❖

که بابی چو به کومه کی براو گه و ده کانی سوران بو به میری سوران و
له ته ک برا کانی دا زور به خوشی ده ژیا و به چاکی رایان ده بوارد له دوا ی
چه ند سالیگ له گه ل پیر بوداغی فرمانیه وای بابان شهری کردو له
نه بداند کوژرا ، هه وده که له میژوی حکمداران ی بابان دابه در یزی لی ی
دوا این هره و خاکی سوران پشیو بوون و زور خراب تیک چون

﴿ پیر بوداغ کوری شاه علی بیگ ﴾

له سه رخاکی خوئی دانیشتبو که بانی مرد چووه سه ناحیه می سوماقلق (سماقلی) که له ده ست نیلحاصیبی یانی قزلباشاندا بو گرتی و خستیه و ده سه رخاکی خوئی زور چاک فرمان ره وایی کردو له گهل خه لکی به خوشی رای بوارد هه تا چند سالیک بهو ده ستوره ژیا له پاشان به آمرزشی بهزدان شادبو که مرد دو کوری به جی هیشت، میرسیف الدین و میرحسین

میر سیف الدین کوری پیر بوداغ

له دوائی بانی له سه رخاکی میرانی دام - هزارو به فرمان ره وایی رابووارد ، به لام زور نه ژیاو مرد .

﴿ میر حسین کوری پیر بوداغ ﴾

له دوائی مردنی برای له سه رخاکی کورسی فرمان ره وایی سوران دانیشت ، به لام نه ویش زور خوشی له فرمان ره وایی نه چیژت وراگیرا نه بو ، که مرد جهوت کوری له پاش به جی مان ، میرسیف الدین که کوره گه وری بو له جیگی دانیشت و ناحیه سماقلی خستیه ژبیرده ستیه و هه ووه کو له هاتودا به درژی لی ی ده دوین .

﴿ میرسیدی کوری شاه علی بیگ ﴾

میرسیدی کوره بچوکی شاه علی بو ، له نیو هه موو کوردستاندا به به خشنده یی و آزایی ناو بانگی کردبو ، به زرنگی و ره شیدی هه لی دابو ، له دوائی مردنی بانی له (شه قباد - شه قلاوه) فرمان ره وایی ده کرد ، بو توله نه ستانده ووهی میر عیسا له پیر بوداقی بابان ته قه لای داو که و ته بزوتته ووه ، به شهر و کوژتار پیشی پی گرتو پیر بوداقی کوژت ، خاکی برای که هریر بهو خستیه ووه ژبیرده ستی خوئی ، به که به چاخیک خاک و شارو قه لای هریر و موصل و کرکوک و ده وروا شتانی به جاربک گرت ، و خستیه ووه ژبیرده ستی خوئی ، و به ووه فرمان ره وایی کی آزادو سه به خوئی نه و خاکانه .

میرسیدی که هه موخاکی بیژراوی گرتن ته یی استقلال سوران لی دا ، و به کبف و شادمانی و خوشی که لیک سالان فرمان ره وایی کرد که مرد میرعزالدین شیرو میرسلیمان و میرسیف الدین ناو سی کوری له دواموه ، میرسیف الدین به جوانه هرگی مرد (میرعزالدین شیر) له چاخنی بانی دا له سه رخاکی هریر فرمان ره وایی ده کرد ، سالی ۹۴۱ ه سلطان سلیمانی قانونی روم له نه وریزه ووه به زمستان شیرزه ییو خوئی که یانده سوران ، به پهریشانی که بشته هه وایر ، زستانه که ی له وایر بوارد ، له هاردا برق هه ستاوی میر عزالدین شیری خنکاندو خاکی هه وایر ووه ووه

دابه حسین بیگ کی داسنی کہ میر زادہ بیگ کی بہزیدی ہو ، وہ موو
خاک سورانی لہو لیر گری دا .

کہ عزالدین شیر کوڑا میر سلیمانی براشی مرد ، وستی کوری
لہوا بہجی ما ، قولی بیگ ، میر عیسا ، میر سیف الدین ،
ہلام خاکی سوران بہ جارنگ لہ دست تہوشہ مالہ دہرچو وکوہ
دست بیانی داسنیانہ وہ

(میر سیف الدین کوری میر حسین کوری پیر بوداغ)
لہر اردو دا کوتان کہ خاکی (مماقلی) خستہ دست ، لہوای تہوہ
کہ سلیمانی قانونی خاکی سورانی دا بہ میر حسینی داسنی ، چہند جاران
لہ نیوانی میر سیف الدین تہو دا شہر و کوڑتار کرا ، لہو امین دا
میر سیف الدین نہشیا خوی را گری ، ہلالت و پہنای پردہ بہر
بیگہ بیگی تہردہ لان کہ یارمہ نی بکت ، تہوش لہ ترسی سلطانی
روم رووی نہدانی ، میر سیف الدین بہ ناچاری و ناو میدی گہراوہ
خاک سوران ، و دہستہ پیابو کی شہر کہ روآزای بیگہ وہ نہا
و بہ پہنہانی لہ گہل ہموو خہلکی سوران دا گہتگرو بہمانی کردو
ربک کھوت ، و بولاردنی تہو داسنیانہ ہونہ یک دل و یک
قسو و ہوادار

میر سیف الدین بہو ہیزہی کہ ہہی بہ ہامہتی پردہ سہو
ہو لیر ، میر حسین کہ لہو آ گدارو بہلہز کہ ہشتہ ہو لیر ،

ہردو ولا بہ گز بہ کتری داچوون و کوڑتار بیگی فورسیان لیک کرد ،
میر حسین تہنگہ تاو بوو ہلالت ، لہو شہرہ دا ۵۰۰ کہس کوردی
داسنی کوڑران و مال وچک و پیو بستنیکی فورس کہوتہ دست
(میر سیف الدین)

لہوای تہوہ میر سیف الدین بہزوری شیری تیژی خوی ہموو
خاکی سورانی گرتہ وہ ، بہ آزادی و سہر بہ خونی فرمان زہوای
سورانی دامہ زرانہ وہ ، میر حسین تہ گہرچی چہند جاران لہشکری
پردہ سہری ہر بہ شکوی و پیری شانی دہ گہراوہ ، لہو ہموو
شہرہ کاند باوی میر سیف الدین و ، کہدہنگی شکانی میر حسین
گہشتہ سلطانی روم خواستہ تہستبول و دست بہجی میر حسین
لہوی خنکاندرا ، سلطانی روم فرمانی دا بہ ہموو میرو فرمان -
رہواکانی کوردستان کہ گہلہ کوہگی لہ میر سیف الدین بکت و
بچنہ سہری و بہسزای بگہ بیسن ، گہورہو امرا یانی کورد ہر
چہند تہقہ لایان داوہ چوونہ سہری ہر بہ شکوی گہراوہ ، چہند
جاران گہلہ کوہگیان لای کرد دہرہقی تہہاتن ، بہنی گہشتہ
دلخوازو آرہزووی رومیان دہشکاندرا ، لہو ہموو شہر و کوڑتارہ -
کافی میر سیف الدین و میرانی کوردستان ہر میر سیف الدین سہر
دہ کھوت و بہ سہریاندا زال دہو ، تہوجا بہ بی ہرہہ لستو
ورہنج بہ فرمان زہوای رای وارو دامہ زراوہ (شرفنامہ)

میر سیف الدین که به آزادی لهر فرمان رهوای خوئی را گیراوو ، یوسف بگ کی برادوست که به (غازی قران) ناو بانگی کردبو ، به فروقیل که دته بن چنگیه ووه خه لئانندی و فریوی دا که پرواته نهستبول ، له پاش که یلیک دمسایس هه لیگرت و بردی ، نه گرجی هیج تنگی و بی دهستلانی میر سیف الدینی ناچار نه کردبو که په نا بوسلطان روم بیما ، به لام فریودانی غازی قران له خشتهی برده دهره ووه ، ده ناچهند جاران له شکری روم و میرو بگ و فرمان رهوای کورد به لشکری کوردستانه ووه چوونه سهری و بی نه ویران ، له دوامیندا به دووقسه یوسف بگ فریوی خوار دوچوو ، و به دهستی خوئی خوئی برده پیش قه ناره و مهرگ .

میر سیف الدین که گه بشته نهستبول سلطانی روم سلیمانی قانون دهست به جی به بی هر سیارو لی کواینه ووه گرتی و خنکاندی و به داری دا کرد ، له بری خه لات بهت له ملو به سسی داره دا هه لاوسرا . (شرفنامه)

دبسان خاکی سوران نووشی شیرزه بی بووه و دوچار به نه برون و ویرانی کراوه ، له دوی له و سهر که وخته ژیر که ووت و چوو .

قولی بهگ گوری سلیمان بهگ

گوری

میر سیدی بهگ

که داسنی به سهر خاکی سورانیدا زال بون ، قولی بهگ دهستی له نیشتهان به زدا و په نای برده به رشاه طهیا سبی سفوی ، له خه لکی سوران دهسته پیاویک کوپو نه ووه به په نهانی پیاویان ناردنه کن قولی بهگ ، و بو که - رانه ووهی خاکی خوئی هانیاندا و نه وازش و دلخووشیان داوه و گیرایانه ووه خاکی سوران ، بو حکومتی عثمانی قاقه زیان نووسی خاکی سورانیان بدانه ووه سلطانی روم باوه ری بی نه هات به لام له خاکی بصره شاری سماوه ی بی دا ، قولی بهگ چوو له سهری دانیش .

که میر سیف الدین و میر حسین داسنی کوژران ، سلطان حسینی عمادیه له تهک سلطانی روم دا مخایره ی کردو بو قولی بهگ خواهیشت مه ندی نوواند که خاکی سورانی به ندوه ، له لاین سلطانی روم ووه خاکی هریری بی دراوه ، قولی بهگ نزیکه ی بیست سالان له و خا که دا فرمان رهوایی کرد ، که مرد دو کوری له دوا به جی ما ، سلیمان بهگ و بوداغ بهگ ، قولی بهگ پیاویکی زرننگ و تیکه بشتوو ده گه ل خه لکی سوران زور به میهره بانی بوو ، شاری شه قلاوه ی کرده کوستان و رازانده ووه ، به هاوین ده چوه نه ووی .

﴿ میربوداغ گوری قولی بهگ ﴾

که قولی بهگ سرد میربوداغ له چینگای وی دانیشته و له سر شه قلاوه
آلای سر به خوی هه لدا ، بهلام پیاده دوروو دوو زمانه کان کهوتنه
نیوانی ههردوو بریا نه وه و پیشویان تی خستن ، له زمانه وه کار کهوتنه
شیر و خهجه ره وه کوژتاریکی قورسیان لیک کرد ، میربوداغ
هه شیا له پیش سلیمان بهگ راوه سنی ، ههلات به نای برده بهر سلطان
حسینی فرمان ره وی عهده چه ندر و ژیک له آکره چاوه نورزی
یاره تی بوو له وی دانیشته ، بهرگ که بشته سهری له آره زوی خست و
نه هیشت بگاته داخوازی ، وله آکره دا ناژتیرا .

﴿ سلیمان بهگ گوری قولی بهگ ﴾

لهدوی بانی بو به فرمان ره وی سوران و له هه ریر دانیشته ، که میر بو داغی
برای ههلات خاکی نه ویشی خسته ده ست خوی و لهشکر یکی کو کرده وه و
له بهر دوژمنایه تی پیشوو چوو به سهر کوردی زهرزا ، نه ولهشکره ۱۳۰۰۰
شهر کهربو که برده به سهریان ، لهدوی شهر و کوژتار پاته ختی زهرزا
که شنو بسوو گرتی ، ۵۰ کسی گه وه و سهرو کانی به دبل نارد
هه ریر و ۵۰۰ کسی زهرزای کوژتن ، مال و متدال و خیزانی ناردنه
هه ریر ، نه وانه له شیری میر سلیمان رژگابون ههلاتن و به نایان
برده لای سلطان مرادی هه شانی ، سلطان وستی که نه وله

میر سلیمان بگاته وه ، بهلام بو ی نه کراو له ده سستی نه هات میر سلیمان
که زهرزای سهر نهرم کرد به و هیزمه و انگه دا سهر قزلباشان و تالانی کردن
که لیکیشی ، لیبی به دبل گرتن نه و نالان و دیله ی به دیاری بو سلطان مراد
به ری کرده نه ستمبول ، به وه له تهك رو ما بنه غه ی آشتی و دوستایه تی
دامه زرانده .

لهدوی نه وه چوو به سهر قوباده گی آمو زای ، که له لایه ن خوی به وه
له سهر (تهرک) داندرا بو ، له گه ل سهر کیشتی و رو و له میر سلیمان
وهر گه زانندن خه ریک بو ، ویزو زی ده کردو ته مای فرمان ره وانی
له سهر دا بو ، سالی ۹۹۴ هه لهشکری آژو ته سهر قوباده گ و کوژتاری
لی کردو نه زی که ی چارده کسی له خزمانی قوباده گی کوژتن و گه راوه
هه ریر ، به وه شان و شه و کتی قوبادی شکاندو بلاوی کرده وه .
به وسهر کهوتنه سلیمان بهگ زور به ریزبو ، و به سهر هه موو
فرمان ره واکانی ده راوسسی باند زال بو ، به دیاری و پیشکش
دان سهریان به وچه ماندن ، وله تیرسی سلیمان بهگ له لرزین دابون
سلیمان بهگ به و جوړه ته پل آزادی و سه به سستی لی دا ، و به سهر به خوی
له سهر خاکی سوران دا فرمان ره و ابو .
له (حسن آوای) نه رده لان یکه علمای به ناو بانگ ملاحی ر
بایره گه وری به نه ماله ی خیده رن ماوه ران و هه و لیر و به غدا و مه لایر بکر

بایره گه وری ملا گچکه (ملا نه فندی ملا بو بکر) ی هه و لیری و احمد افندی
 اعیان که هه و دو کیان کافی فضل و هونه و زانستی کوردستان بر دینه خاکی
 سوران ملا حیدری له هه و یرو ملا بو بکر له هه و لیری دامه زانندن له و دو گه و ره
 زانا کوردانه علم بهری بهست و کوردستان هه تالمرو له وانه و هه قیری
 زانستی بون که اییک زانایانیمان بی گه یانیدن ناو و نیشان و
 و آتاری سلیمان به گه تالمرو کاش له کوردستانی دا هه رماوه به دهنگ و
 خوشخوانی یو پی داهه لگوتن به بی سلیمان به گه ده بیژری که
 پیاو یکی داد گه و ییگه یشتوو و آزا به ناو بانگ بووه هه تا مرد سهر
 به خو فرمان ره وایی کرد گه و ره کاش له هه و لیره .
 * علی به گه گوری سلیمان به گه *
 له پاش بابی بووه فرمان ره وای سوران ، به قسه ی شرفنامه
 له سالی ۱۰۰۵ هه هه رفه فرمان ره وای بووه ، به لام مردنی له ایله دیار
 نه کراوه ، خانزاده خاتونی خوشکی سلیمان به گه بوته فرمان ره وای ،
 قهلا ییکی له ناحیه یی بالهک له روژ هه لاتی راییت هه رماوه ، له لای
 بانهمان و له پشت هه ریری قهلا یی ماوه ، قهلا یی بهی هه ریر زور گه و ره
 و سه خته و دیواره کانیشی له جی یی خو به بی ، ایستاش به ناوی خانزادی
 سورانه و نه ناوده برین و له بیت و هه لهستان دا خانزاده له شکری له کلر
 دان ، له آتاری علی به گه : گه لی علی به گه وریگا و پرده کافی هه رماون .

به نندی دووه میین

له مصطفی به گه و هه تامیر محمدی گه و ره

۱۰۳۲ - ۱۲۲۹ ه

نمیما که میژوو نووسی تور کانه ده لی فرمان ره وای سوران مصطفی
 به گه له هه و بو بزوتنه و به یکه له هه تا و چونی له شکری عثمانی دا بو سهر
 شاره زو ورو سنووری ایران ده گه ل دا بو ، و له چه ند سه فیری
 به غدا به دا پیوا نه شهری کرد بو .

به لام له سه فیری نصوح پاشای سهره سکری روم که پیاو یکی
 دآر ره و ظالم بووه ، مصطفی به گه یار دی نه کردو نه چووه کنی ،
 له گه ل کوری طویل که به سهر بغداد زال بوو ریک کورت و به هه رج بووه
 هه واداری ، له بهرته ووه گووی نه دابه فرمانو قسه ی نصوح پاشا ،
 و بو چوونه سهر به غدا به هیندی نه گرت

سالی ۱۰۳۲ سهر داری روم حافظ احمد پاشا بو چوونه سهر به غدا
 له شکری آژوت .

شاعی شای ایران له ده رته نگه را و ده ستا بو چاوه نوری
 بزوتنه ووه ی رومیانی ده کرد .

حافظ پاشا نه می به نه مستببول را که یانند که کاروباری بکر سوباشی جاری و ایمیئت نه که به لاماری بدری چونکو و ترسی نه و نه مان له پیشه و به که بیز و نه و شاعباس لنگه مان ده داته سه رو دوامینی ایشان شیرزه ده بی، قسه که ی حافظ پاشا له سرداری روم خوش نه هات و په سندنه کرا و فرمانی دانی که لنگه بداته سه به غذا و بیگریت، حافظ پاشا ناچار بو له کوردستاندا ده سنی به لشکر خر کرده و نه کرد کومه گی له مو فهران ره و او میرانی کوردستان خواست، له دلاشه و نه سرداری روم له دیار بکرو و خزونه رغنی له شکری که کرده و نه و به و له شکره و نه چوو و موصل.

سیدی خانی میری عمادیه کور یکی خوی و له شکری بادینانی هه لگرت و چوو و موصل، بوستان پاشا که ییگر ییگی که کورک بو له کوردی شاره زو و و بابان و نه و ده و وره پشته سپاهی که شهزاده که ری ییکه و نه ناو چاو و نوری ده کرد، سیدی خانی میری عمادیه که خالی مصطفی به گی سوران بو و لای دابه مصطفی به گ که به له شکری سوران و نه یار نه تی له شکری عشانی بکات، مصطفی به گ، به سپاهی خوی و نه چوو که کورک، بوستان پاشا له شکری شاره زو و ریشی خسته ژیر فرمانی مصطفی بگه و نه و ناردیه به غذا، مصطفی به گ که به سه کرده بی له شکری آژو نه سه به غذا ابدال به گ (خان آوده ل) ی کوری عزالدین شیرری سوآنی کرده نابسی خوی و روویان له به غذا کرد، له نزیک امام اعظم

چادریان هه لدا، له تیوانی کورد و به کور سو و باشی دا که لیک قافه زو ایلچی هاتو چوونی کرد به لام به بی سوود ماوه.

به کور سو و باشی به شه و به سه له شکری کوردانی داداو شهزاد کوژ- تار یکی قورسی لی کردن، له و شهزه دا کورد یکی زور به کوژت چوون بو سه به نه ده سته پیای یکی آزای نارد هه بدانه و نه و هه ردولا بو کوژتار آماده بون و هه تنایاره له به کترین کوژت و له دوا ی ای- واره هه ردولا که رانه و نه، رژی دو و نه مین هه و نه ها کوژتاریو، نه و رژه له شکری به غذا ته نگه ی به کوردان هه لچنی و شیرزه ی کردن، له و شهزه دا مصطفی به گ له به بدانی دا به کوژت چوو به هه زار ده ده سه ری جه نازه که یان رزگار کردو هه لیان گرت، و ربه خاکی سورانان به ردو دایانه و نه ده ست دایکی.

له و لاهه سه رداری روم له که کور که و نه به له زرو به به غذا به له ی کرد. سلیمان پاشای والی کورک له ری گابه نه خوش کهوت، کور حسین پاشا، میری سوران ابدال به گ (خان آوده ل)، حاکی خزوشرف خان، حاکی نه کیل مأمون خان، حاکی ته رجیل ابراهیم به گ، حاکی پالو حسن به گ، حاکی نه رغنی سه رزل علی به گ، حاکی خهر پوت ابراهیم به گ، حاکی عمادیه سیدی خان، نه و نه فرمان ره و او میرانی و کورده به سپاهی کوردانه و نه چونه به غذا.

میرانی سوران

بوستان پاشا به لشکری کوردی شاره زوره وه کوته پیش ،
ابدال به گی سوران کوته جهرگی سپاه وه ، و به جاریکی له برامهر
به غدا به دا ریزوون و دهستیان به شهر کرد ، لهوشه ره دا گه لیک
کورد به کوژت جوون ، سوو باشی به ماملت له گهل عثانی ریک کوته و
له سر به غداما وه ، له لشکری کورد له دواي گه لیک قوربانی دان
گه زاوه نمیا جلدی ۲ لایره (۲۸۰)

له مصطفی به گ و میر ابدال له وه نده مان دست کوته گه کوتر له دواي نه وان
میژی و سوران کوته ژر به رده ی نه زانیه وه ، چونکه له گهل دراوسی به کاند
شهر و شوریان نه بووه ، و ده گهل ارۆم و ایران دا ماملت و گوته
گیان رووی نه داوه ، و به تاییه تی که سیکیش سه ره بوردیانی رانه گرتووه
، جاله بهر نه وه میژی و سوران داپوشراوه .

به لام هینده تیگه یشتوم که له دواي مصطفی به گ و میر ابدال
به گ خاکی سوران تووشی گه لیک هه آگیکه و ره گیر و بی
هیز بووه ، و گه لیک خاک له دهست میرانی سوران ده رخراوه ، بابان
به سه ریانداندا زال بوون و قه لای ره واندریشیان له دستانه ماوه
به لام نه وه ی له زمانی خه لکی ره واندر و کتیه به دهست نویسراوه کان
هیندیک گوته و قسه ی پیروزاناکا نه دهست کوته ی نه مانن که له هانودا
دینه کوته ، نه ویش به راستم و ره گرتووه که ده یان لیم .

میراوغز گوری علی به گ گوری سلیمان به گ
گوری شا قولی به گ

هم میر له دواي عمر به گ میری سوران بوو به میر و له سه رفه نه وانی
سوران دامه زراوه ، له پاش عمر به گ قه لای (دووین) ی گرت و
آوه داتی کرده وه ، له وده مه دا له لاین حکومه تی بابان وه و ته نگ هینرا ،
و هه بری له دهست ده رخرا ، و بوخ و یارازتن جگله قه لای ره واندر
چی دیکه ی شک نه ده برد که په نای بو بیات ، نه ویش له دهست خه لکی
بیانی دابوو ، ناچار له گهل ره واندر زیان مخا به ی کرد ، و به نه نانی په بیانی
له و ره گرتن ، و کردنی هه وده نگی خو ی ، و بو یاری ده دان آماده ی کردن .
به گوته گی و یارمه تی دانی (شهم) ناو ژنیکی کوردی ره واندر
گه لیک هه واداری په بیدا کردن ، له دولا وه له لشکری آژوته سه ره واندر
به بی نه وه ی دهست در بزه کانی بیانی آگادار بین به پشتی وانی اهالی به وه
ره واندری گرت و دوژمنه کانی گرتن و کوژتنی ، کاروباری تی دا
دامه زراوند و بو یادگار له ره وژه لانی قه لای ره واندر دا دو کونگه ره ی
به ناوی شهم دروست کردن ، نه و کونگه رانه ایستاش

لهو ڪوڻنگه رانه ٻيڪيڪيان ماوه ٻي ڏهه لڳن ڪوڻنگه رهي شمام .
لهو ڏاي نهوه مير اوغز دولي آڪوڻيانو دهشتي سوراني گرت
وهه واندي ڪرده بابتخت نهوه ٻيڪه ٻين جاره شاري رهه وانديز
ڪرايه بابتختي سوران ، مير اوغز هه ناسالي ۱۲۰۷ فرمانره وائي ڪرد ،
وبه آمريشي بهزدان شادبو .

﴿ احمد ڪوري مير اوغز ﴾

اوغز بهگ ڪمرد احمد بهگي ڪوره گورهی لهه رته خني
فرمانره وائي دانشت ، هينديگ لهه ر ڪرده سپا ته ماي شور شيان هه بو ،
به زور وبه خشيش نهوازي ڪردن وفتنه کي ڪووژاندهوه .
لهسالي ههزارو دوصدو يازدهه دا رڙوڙيڪي احمد بهگ چووبوه
سهرسا ڪلهه سر رڙيگي جنديانوه ايتاش قشلهی لي به لهه سران
بونو ده گهل (شنگي بهگ) ي دهه گهلهي رمبازي وشه رنا خيوي
ده ڪرد ، لهناڪاو دلي راهه ستاو مردو بهر بووه خواري ، شابي
بووبه شين ، جنازه ڪيان هه لگرتو لهه ر ته بهي داري سيدي
ڪلهه کاني گهرمو ڪانه ناڙتيان سالي ههزارو نو سهه دو ييست وههشتي
زاييني من چووم گهرام گوره ڪي ڪلهوي بوو دوزمهوه لهه سر
ڪيلو بهردي گوره ڪي نه مانه نويسرا بوون خو بندهوه ، لهه ڪيلي
لاي هه ياني نه مهه به :-

﴿ احمد بهگ اوغز بهگ ﴾

(الدوام الله هذا قبر المرحوم المغفور له احمد بهگ ابن اوغز بهگ رحمه الله
عليهم توفي في سنة الف ومائتين وخمسة عشره من الهجرة) لهه ڪيلي لاي
سهري نهه شيعرانه به فارسي نووسرا بوون .

يارب بصفا ساز گوزين دار سلامت

باز آيدو برهان دم از جنگ سلامت

نهوانه پيڻج شيعرنو لهه ردي باشورو باڪوري گور
(قبره ڪه دا نهه دوو شيعرانهي شيخي سعدي نووسراون) اي ڪريمي ڪه
ازخزانهي غيب (هه نسا دواي سنه ۱۲۱۵

نهوه قهرو بهردو ڪيله نهه مر و ڪش وهه ڪو خوبه ني و ماوه .

اوغز بهگ ڪوري محمود بهگ

ڪوري احمد بهگ ڪوري سلطان محمود بهگ ڪوري خان آودهل

ڪوري بهزدن شير ڪوري اوغز بهگ

ڪوري علي بهگ ڪوري سليمان بهگ

نهه مهه لهه ڪشيڪي دهست نووس وهه رگرت اڪلهه دوری اوغز بهگ دا
بهوجوره نويسرا بو ، ڪه احمد بهگ لهسالي ۱۲۱۵ مرده ڪل ڪومه لهيان بهست
واوغز بهگيان ڪرده ميري سورانو هه موو پيوست يڪي فرمانره وائي يان
بور يگ خست ، بهلام پياوي آيين هه روهه روهه نوڙو رڙو ويڪي زور بوو
هه موو دهه لهه رگهوتدا رايدو وارد ،

﴿ میرانی سوران ﴾

وله گل ملاوقی هستان و دانشتی هبو ، ونه ده پیر ژا به سر فرمان ره وایی ،
به لام احمد به گ کوری چاک و آرای له پاش به جی ما ، سلیمان به گ کوری علی
به گ کی سلاح شور که نه سرو که یکه پیای ره واندزه نه تهوه ی نه واحد
به گ به ، نازانم له بهرچی بووه که کورانی احمد به گ نه بونه میر ،
واوغز به گ ه لیزارد راه .

میراوغز به گ شمش کوری ناوداری هبو و خاکی خوئی
به دستوری هانو به سردا به ش کردبون هودیان و شته و دوله مری بو
ته مرخان ، سیده کان و خاکورک و پیره سنی بو یچی به گ ، دهشتی
سوران و باپشتیان بو بایز به گ ، ره واندز و آکویان و باله کان
بو مصطفی به گ که کوری گوره ی بووه ، میر احمد و میر حسن
که کوره بچ و کی بون له مال خه ربکی خوبندن بوو نه وانه هریکه له سر
خاکی که بانی پی دایون دانشتبون و فرمانره واییان ده کرد ، سالی
۱۲۱۸ میراوغز به گ مرد

﴿ مصطفی به گ کوری اوغز به گ ﴾

که اوغز به گ مرد به کومه گی و یارمه تی خه لکی ره واندزه وه مصطفی
به گ بوو به میری سوران ، براکانی به برا گوره و میره سندیان کرد ،
وه کاروباری فرمانره واییان بو ییک هینا و دامه زرانندرا .

مصطفی به گ کوری اوغز به گ

مصطفی به گ هر چه نده پیای یچی زرنسک و آرابو به لام له بهرام بهر
شورش و سرکیشی براکانی لی بزربو ، که لیک ته قه لانی دا نه شیا
کاروباری فرمانره وایی ربک خا چن و نکوو براکانی هریکه ی
له گوشه ی سوران دا بزوزیان ده ست پی کردبو وه رده مه به پانه بیسی
هشیویان ده نواند ، مصطفی به گ نه ی ده ویست ، به خوین رزتن پیشیان
پی بگری ، ته وانش له و رانه دمان ، وایشیان له تمام بردبووه دهره وه .
سالی ۱۲۲۰ ته مرخان به گ له تهک سلیمان به گی بابان حاکم کو به و
هریری دا بنلاغی دوستا به تی دامه زراند ، و بوچو نه سر ره واندز هانی دا
ودا وای یارمه تی لی کرد ، بهمهرچی نه وه ته مرخان بکریته میری سوران
له سر نه وه به پانینان گری دا .

سلیمان پاشا به سپاه وه چو وه پیش ، میری ره واندز تووانای پیش
به دوژمن گرتی نه بو ، و هشیوی تیوانی بی هیزو ناتوانی کردبو ، چه ند
که سیکی که له ده ست دابو خزاند به ره واندزه وه هاواری له براکانی کرد
که سیان یاومه تیان نه کرد ، سلیمان پاشا له ولوه رو به ره واندز هاوونی و
که یشته شاری (آلانه) که نه سرو که دی بکه له چوی خلیفان لشکری بابان
له وی هلی دا .

میر مصطفی هر چه نده ته قه لای دا ولهم لا ولولا دا وای

یارمەتی کردوخەریك بو ییو یستی شەڕ پێكەوه نێ بەلام بۆ
 رێك نەكوت ، ناچارو ناومید بوو دەستی لەگیان بەرداو سەری
 خۆی هەلگرت و بەشەو لە (گەلی گۆنە بەفر) لەکیوی کوررە کەوه
 سەرکوت ، و بەنای بوسلیمان پاشا برد کەدوژ منی بو ،
 یان بیگری ویان بی بەخشیی ، لەرێگادا پاسەوانان دەنگیانداکوتی
 ناردراوی مصطفی بە گم قاقەزم بۆ پاشای بی ، بەوشەو بەردیانە چادری پاشا ،
 سلیمان پاشا کەلی وردبەووە پیاویکی لاوچاک وزانای کەوتە بەرچاو ،
 بەمهربانی و نەوازش جی دانیشتی نیشانداو لی پرسی توکی و ناوت
 چی بە گوتی مصطفی بە گم ، و سەرپووردی خۆی بۆ گیراوه .
 سلیمان پاشا زۆرداماو ولی پرسی نەترسای هاتیەلام ، گوتی
 لەپیاوێ و گەرەیی و بنەمالەبت دل نیابوووم بەمهربانی و دل
 هاکی و بەخشندەبیت شادمان بوم کەهاتم ، لەسەرەتا دواپی
 بەسەرھاتوی خوی گیراوه ، هاشای بابان زۆر پیاوانەو جوامیرانە
 پەرا (خەنت) ی کرد ، و ئەوشەو بەمیوانداری و کەیف
 دەگەلی بەسەری برد ، سەبەبی بەخەلات و دیاری و گەلیك دەستگیری
 و مەرج و پەنیانی لەتەکاگری داو ناردبەووە رەواندز و بوخۆشی گەراوه کۆی

مصطفی بەگ بەودەستورە وای بواردو هەتاسالی ۱۲۲۷ ه بەآزادی
 فەرمانرەوایی کرد ، دیسان بێراکاتی لەتەك حکمداوە کانی باباندا
 دەستیان کێردەووە ، سلیمان پاشا لەوسالدا بو بەحاکمی کوبەو
 هەربیری ، لەگەل آوڕەحمان هاشای بابان شەریان کردبوو ، آوڕەحمان
 هاشاچو بوووە خاکی ئەردەلان ، سلیمان پاشا کەلینی دەستکەوتو ،
 لەرۆژی بیستی مانگی رەجبدا لەشکری آژوتەسەرقلایو شاری رەواندز
 لەلای رۆژھەلاتی شارو لەدەشتی سەرسا شاری تەنگەتاو کرد .
 مصطفی بەگ بەووە هیچ تەنگەتاوو رەنجیدەنەبوو بەشتی بەقلای
 شەخت و دول و خەرەندو گەلی رەواندزەووەدا و دەروازەی لەسەر خۆی
 گری داو دانیش ، هەموورۆژی هەلەتیمان دێردو بەبەردو گولەو
 تەفەنگ دەگەراندرانەووە ، نزیکەی مانگی یەکێ بەودەستورە را بوو ، و شەرو
 شورش را گیراو . بو

لەمانگی شعباندا آوڕەحمان پاشا لەولای هیزی گەرتبو و پەلاماری
 خاکی شارەزوری دا بو ، سلیمان پاشا کەلەووە گەشت ناچار بو
 دەست لەرەواندز بەردات ، و خۆی بگەینی نیتە خالدپاشا لەدەست آوڕەحمان
 هاشادا تەنگەتاو کرابو ، لەبەرئەووە لەشکری هەلگرتو گەراوه .

مصطفی بهگ ۱۰۰ کسی آزای ربك خست و ناپدي له گلی (میگر) و
(بیجان) دای مهزاندن و زیگانه نیک و سهخته پیاده زی بهیانه گرت ،
لهشکری بابان هم مو سواری تهسپی چاک و بوشته و بزچک بون ، چه کی
دهستان رمب و شیرو و خنجر و ده مانچه و قهره بیناو تهنکی بازنه زبرو
زیو بو ، نه یان توانی له زیگاو گه لیه ته نیک و سهخته میگردا شه و بکن
هر کس رکینی له تهسپ داو سهر کوت ، و گرانبار و چهک و باروت و
دانه و پله یی کی قورسیان به جی هیشت ، هم مو و کوه ته دست مصطفی
بهگ ، به و جور لهشکری بابان گه راوه خاکی خوی .

هم مو و خه کی راه و انتر ته م سهر پورده ی له مو دووا زانی کسیدی
مستی ناویا و یی کی راه و اندزی که نو کهری مصطفی بهگ بو ، له سهر ته شکوت
(شکفت) ی (کونه قهچي) له سهر نگه راده بی ، له وده مه دا سواره بیکی
بابان سواری تهسپی بوزی تیک سرما و بو ورمی کی سهر به توپزو گولینگه
دارو به توپی له دست دا ، کاله بی شه مامه به ندي آوریشم چي له پی دا ،
دهر پی و ده مرقو پانی ماوتی زهردی له ننگ دا ، شیر پی کلان زیوی
دهسته و گوپکه زبری به ته نیشتی دا هه لا و سراو ، جوته ده مانچه بیکی
قهره بینای جوهر داری به قه لپ ووزی زین دا ، تهنه نگی کی

شش خانه ی بازنه زبر له ییش ، شالیکی تورمه ی گران بهای له سهر
آلان دووه ، دهرمان دان و گولله و ساچمه و چهشی و پیر و و بهرد نهستی
دانی بهم لا و به ولادا بهر یوتوه ، که مبه ره یکی زیوی له پشته ، خه نه چهر یی کی
قونچک زبر به پشته وه ، به له نه ولار له سهر لار کینیک لار سوار
بووه و زور به شوخ و شنگی جلهوی تهسپی شل بهرداوه ته وه و دهر دا
و له نه کوله کوسپیک سهر ده کوی ، له پیر یسکا سیدی مستی بانگی
ده کاونی ده خوری مهر و ننگت بو هات .

سواری لاو چاکی بابان دهلی : باوه کي و انک له پی توخوانه به مه که
به خوا که مری زیری خیزانم به دو هه زار ریال ، و کوفیه و کاشانه یار
به پیش صدر ریال ، و لاله زانه و دهرزی سهر بهر و کلان به هه زار ریال
و چه که ی زهر دیان به دهر ریال کراون ، تو هه مو بهر کی بهرت
دو ریال نا هینی چ- و ن من ده کوژی ، ته وه دهلی و ارکیف له تهسپ ده
داو بوی دهر ده چي و سهر ده کوی ، هه تاسیدی مستی تهنه نگی
داده گریته وه و وتیسزه و بهرد تهستی له سهر داده بی و قامکی پی داد بی ،
سوار له به چاو ووت ده بی .

مصطفی بهگ به هج- و ره گه لی کی مال ده ست کوه و
گه راوه ، به لام زور پی نه چو له گه ل برا کانی تیک چ- و نه وه ،

ته مرخان و میریچی چند جارن هه له تهمین برده سهر ره وانندز و نیو بازاریان تالان کردو جه وروازیت و آزاری خه لکیان ده کرد ، بایز بهگ له ته کیانا راک کت و پستی له مصطفی بهگ کرد مصطفی بهگ بی هیئز بوو .

چهند جار مصطفی بهگ وستی به کیانک له بیرا کانی بکاته میرو بوخوی به گوشه گیری دانیشی ، به لام بووک شازه مانی خیزانی که ژنیکی به هوش و تیگه بشتوو زانابو نهی هیشت ، و بی گوت چوار کورت هه به و میر محمد که گوره یانه له جوله میرگ دانیشتوه بیگه به میروالی گری مصطفی بهگ ده ست بهجی میر محمدی خواسته ره وانندز و به شه و نه وهی بو گیراوه به به مرجی ته به بانی خووی له هیچ کاریک نه که به نیئت ، میرانی ده کا ، مصطفی بهگ تر ساله وهی میر محمد هه و و بیرا کانی بکوژی ، له بهرنه وه نه بکرده میر .

سالی هزارو دوصه دو بیست و نو مصطفی بهگ ییزار بو ، بانگی میر محمدی کرد و له سه رده ستی گوره و وریش سپی و چاوه شان به سی مهرج میر محمد بوبه میر ، مصطفی بهگ چوه آکویان ، و قه لای (دمدم) ی دورست کرد و نیی دا دانیش ، هه تا سالی هزار دوصه دو سپی و ههشت لهوی مراد ، جنازه که یان هینا وه ره وانندز و له گرده گهردی ناز تیان

گوری مصطفی بهگ ۱۲۵۴ - ۱۲۲۹

هه زوه کوو کوئرا مصطفی بهگ به راوو ته گبیری گوره کان

به سی مهرجان که میر محمد خواست و بی بوبه میری ره وانندز

میر محمد سالی ۱۱۹۸ هه له ره وانندز هاتوته جیهانه وه ، دابیکی

ناوی بوک شازمان بوو ، له کن مام و ستای به تاییه نی خویند و به تی

مه لای به ناو بانگی کوردستان ، مه لاهدی آده می (دیلزیه) بی

که له باله کان بوبه تاییه تی مصطفی بهگ برده ره وانندز ، و قوتابخانه ییکی

بو دورست کرد که نه مر و کش نه و من گه و ته دیواره کانی ماوه که له باشور

(قیله ی) قه لاتی لوکانو له ده ری شوره ی قه لای پیشوو بوو

لهوی داناو له گهل به ره وه رشی میر محمد

خهریک بو ، میر محمد که له خویندن سهر کت و له لایه ن باییه وه نادرایه

سهر دیهانی دولی گهران ، جوله میرگ ، دولی هه و تیان و سهرچیا ،

لهو خاکانه دا به رعیت به ره وه ری رای ده وارده سالی ۱۲۲۸ میر مصطفی

له ده ست بیرا کانی ییزار بو و نارده دووی میر محمد که بیکاته میری ره وانندز ،

میر محمد سی مهرجی له ته کیان کرد ، نه و جا

میر بی خسته گردن ، بی که مین مصطفی به گ ۶۰۰۰۰ ریال و هوگ
شازمان ۳۰۰۰ ریال که ده کانه ۹۰۰۰۰ ریالی به دنی ، دووم مصطفی
به گ خوی له کرده وه وایش و کاری محمد به گ نه گ به نیست ، سی به م باو کی
له راه و اندز نه میئی و بیجه گوندي آکویان دانشی ، مصطفی به گ ترستا
که میر محمد هه ویراو خزمه کافی بخنکینی کوئی پیوست نابینم گه راهه
چوه جو له میر گ .

سالی دووم مصطفیٰ بهگ ییزار بوو ناردیه دووی میر محمدو
کلیلی خهزیشه و مال و قهلاي پی داو ۶۰۰۰ ی خوئی و ۳۰۰۰
ریالی بووک شازه مانی پی داو لهسر دهستی سهروکان کردیه میرو
باری کردو چ-وو آکویان دانیشته تا سالی ۱۲۳۸ مرد .

میری گهره زور تیگه بشتوو زانواو زرننگ بوو ، بهلر
ده ستي به ياك هينافي پيوست و چهك و جبه خانه رايك سستين كرد
وستي چواره زار رايلى دا به چهك و دوهزار پياوى آزاي كردنه سپا و
به چهك و جبه خانه رازاندينه وه ، و نزيكه ي هزاره سواره ييكي قوچاخي شي
راگرت و به شبرو نه سپي چاك و جل و بهرگي جواني كردن ،
له بهرام بهر ده واندله رنه په ياك كه له باكوري شاره قهلا يكي زور سهخت و
توند و بلندى دروست كردو ناوى ناييچ قهلا نه موش نه وقه لايه
ماوه به نوپ و تفنگ و سپاه پري كرد بوو .

له مانگی رځې نه ورساله دا ده ستی کرده . ښاغله دامه زراندي قهلاو شوروی
دهوری زه واندز ، دوکونگره ی له زوژ آوای شاروله سر ته په بیك
دامه زرانده ، نه م شیره فارسه ی له ده روزه که یان نویسی (دوکنگره انهام
بردویکر ، زه واندز شدروین دژ باري دیگر) ، نه مرو نه وانه خرابه ا
له زوژ ه لاتی شار کونگره ییکی پیشوی شه مام وییکی دیکه ی دوروست کردن
وناوی نان جوت کونگره ی شه می که نه مرو کش کونگره ییکی ماوه
له ده وره ی شار دیوارو شوروی ښاکرد ، وپسې ده روزه ی دامه زرانده
ده روزه ییك له سر خړه شدو ده روزه ی به شور و له سر ده روزه که
کونگره ی دوروست کردن ، هر ده روزه ییك کونگره یو برج و سه نگه ی
لی دامه زرانندن ، وپه چک و سپاه پری کردن ، به جوړه زه واندزي زوړ
توندکرد ، وپسې له باشوري (قبيله) قهلاوه یی بری ، خړه ند کړوژ ه لاتی
شاره له گه ل خاله زده ش بیگه ښسته وه بک وې دري که آوی خړه ندو
چو وی زه واندزي پی داه اچو بکن ، نه مرو که جیگای ماوه به لام ته وای
نه کرد ، له دوی نه وه که نه و کاره گورانې ، ییك هیئا و دیوارو سوره
قهلاو کونگره کافي ربک خستو به چک و سپا دای مه زرانندن ، که ییك
سواراني بلباسي پرده کن خو وی و کردنیه سواره ی به نایه تی وچیره ی
بوړی نه وه ، و له سر ری یاندا پاسه وانی

دانان که کس ری گری و خرابه نکات

لهه وو کار یکی که کرد و به تی نه زور گوره و به جی بو که میری
گوره بو آگاداری و تیکه یشتی خاکی خوی پیای چاک و خرابی دانابو
ره شبه لهک ، ژن و پیای ییکه و راهستان و کومه له به ستن ، له منگوت
دانیشن به بی پرستش ، به جاریک لبران ، رعیت و اهالی شار و دیهات و
سپاه به بی پرده ده چونه کنی ، که سیک نه ده بو ره ری چونه کن میر
خاوه ندیشه و کار و علی الهای زور خ و شو و بست بون ، له گروک و فقی و
نوانه ی بو کار و ایش ده چونه دیهات و له هیلکه فروش و چرچی دوم
پیوانی هه لیزارد بون ، روژ به روژ چی بکرا بیه و کی هاتو چو ی بکر دایه
بی یان راده گه یاند ، بو نه و جوره پیاده قسه گیره وانه جیره ی گری دابو ،
له و ناو بازار گان و علماش پیای تایه تی هه بون آگاداریان ده کرد ، روژ و
شهو ی کی برو و یشت بایه ته ره و اندز میرده یزانیه و وه هیچی لی ون نه ده بو .
عبدالله آغای خزینه دار که له لای مصطفی به گک بوو له لای میری گوره ش .
بو به خزینه دار ، که لیک هاتو چو ی ته مرخان بگی مای میری ده کرد ، میر
محمد جاریکی بی ی گوت عبدالله چاوه ش زورم خوش ده و بی و حزناکم
دلت بشکینم جی دیکه هاتو چو ی ته مرخان مام مه که ، عبدالله
آغای به یسانی دا که نه چسپ ، جاری دوم

گوژتنی عبدالله آغای خزینه دار

دیسان چوو که گه رایه وه ، میربانگی کردو عبدالله آغاز و ر حقت
له سه رایم و من هیهه حزناکم ژیری بیت ده ست هه لگره ، سی به مین جار
به هیندی نه گرت و چوو هه و دیان ، له گه وانه و دابو به میر را گه یاندرا
که عبدالله آغا چوو وه گه واره ، میر له به نه ره وه ته ماشای کرد له کالی گیان
هاوژ دینه خوار ، فرمانی دا به مامیس چاوه ش و سوراو چاوه ش بچن عبدالله
آغا بگرن و بی به نه کنی ، هه ردو که گه یشتی بانگیان کرد خه نه ردانی
عبدالله آغا خه نه ری نه دانی ، مامیس چاوه ش گوتی هولا کار له کار ترازوه
یان ده ت گرین و یان ده ت کوژین ، عبدالله آغا شهرمی به خوی بو خه نه ریان
بدانی ، ره ش آغای خواست و خه نه ری دانی ره ش آغا هه م سه رکده ی
سپاه هه م که وزه و قسه و وای شاری و واندز بو ، عبدالله آغا و خه نه ری
برده لای میر ، روژ ی بیستی شوال له سالی ۱۲۲۹ عبدالله آغا گیرا .

میر به عبدالله آغای گوت چند جار رام نه سپاردی گوید بری و قسه
بیستیت نه کردو خوت له پیناوی ته مرخان نا ، نه وه ی بی گوت و ناردیه
زندانه وه ، ژن و منسدالی عبدالله آغا به له زچونه آکویان و هاواریان
برده به مصطفی به گک که فریای عبدالله آغا کهوی ، میر به حسن
مه لوک ی میر غضبی گوت به شه و عبدالله آغا له زندانا بخنکی نی و
به سی داری داکت ، نه وه ییکه مین پیای ییکه که میر

کورتی و به داریدا کرد ، سه بی زو و مصطفی به گی بابی میر گه بشته رواندز
عبدالله آغای به داره و دی زور د لگسیر و به میری گوت عبدالله آغا
هی کورتن نه بو ، میر گوتی هو باب مهر جی من و توچی بو ؟ مصطفی
به گ به رهنجیده ی و دلگیری گه راه آکویان ، عبدالله آغایان
له بهری بردی ره و اندز له سه ریگی بایشتیان ناژت ، کورتنی عبدالله
آغایو به ناو بانگی سکی زل بو میر و به هه موو لایه یکه موو ده نگی داوه ،
دوست و دوژمن داخله کین و سه مین و وه جنقین هه ، سایی میر
به سه ره موو دراوسیه کاندایا شکو ماهه کانی گوتنه ترسو له رزه وه .

﴿ چوینی میر محمد بوہرماہہ کانی لہ سال ۱۲۳۰ کو چي دا ﴾

میری گورہی زانا کہناغی فرمانرہ وایی لہرہ وانہ سز دامہ زرانہ د
خوی توند کردو شاری کردہ قہلاییکہ سہخت و دژوار ، چہ کھو
پیوست و سپا گہ بشتہ پایہ بی دلخوار ، بوئوہ کہ میربتوانی گورہ بی
لہ خاکی خوی دا بی آزارو ایش بڑی لہ پیش ہموو چتہ کی دا لہ بردی
مامہ ہر رہ قہ کافی خستہ پیش ، بوسہ رکوتن و بہ آرزو شاد بون
دہ بی مامہ کافی بکاہ پایہ زہر بی نابتوانی سہرکوی ، بوئوہ لہ شکرو
ہیو بستی ساز کردہ دلیکی رقابہ و ہر و ژری بیکی می محرم ۱۲۳۰ لہ شکری
لہرہ وانہ دہر خست و بہ ۲۰۰۰ پیادہ بی آزارو چو و ہر (۵۰ دیان)

میر که گه بشته سه رچوی باله کیان فهرمانی دا بریدیکی ههژده کلی
دامه زرانده ، لشکر له نیوانی ههردیان و باله کیان دا ههلی دا ، له ولاره
ته مرخان بهگ چوو به پشی ، له دواي شهرو کوژنار ته مرخان ته نگه
تاو کراو ههلات و رو به شینه چوو ، میر به کوژنار که و ته دووی ههنا
له قهلائی شیتنه ی به ستاوت له دووی نه پوهه ، ته مرخان قهلابه ندی کرد و
میرده و دهی قهلائی دا ، ههردولا بو کوژناری بکتر تی ده کوژنار ،
میر شه و روژ قهلائی آو باران ده کرد و ههله تی ده بریدی ، ته مرخان
به راه به ری کرد و ، له کوژناره وه به ته نگه ده یان گیرانه وه پاشی .

فولای شینه زور توندو قام و هخت بو ، و گرتنی زور دژوار بوو ،
میر زور آزتی کیشا له پاشان فرمائی دا له برجی زور آوای لای قبیله و
لغوم یانی داو کولیان و پریان کرد له باروت و آوریان دا ، به جاریک
برجی هالته کاندو بهری داوه خوازی .

رؤزی بیست و هشتی محرم برج که کوت لشکری میر
 به خنجر و قهر بینا کوته ژورده ، و هفتایواره له نیوقه لادا شهر و
 گه لیک پیاو کوژراو خوبینی قورس زاندر ، ته مرخان به گومجود
 به گی کوری به ذیل گیران ، لایین میرده محمد آغای شیتنه کراسه بر کرده
 شیتنه و چنده که سی^۷ کی ^۶ — و به جی هیشت و ^۵ — و ^۴ — و ^۳ — و ^۲ — و ^۱ — و

دبله کانی گهرا نهوه ره واندر ، شهوی بیسکه مینی ربیعی یکم میرفهرمانی دا به حسن ملوکی میرغضب که نه مرخان به گاو محمود به گی کوری بخنکیتی ، نه وشوه هردوو کوژران و به داریدا کران سبه نی بردیانه سه ریگای پردی ره واندرزو ناژتیمان .

من بوخووم سالی ۱۹۲۷ م . چوه شیننه ، نهوقه لایه و برجه کانی که ره و خاندرا بون دبتن ، نهرو نهوقه لایه و بیرانه به لام جیگای بیکی زور سه خته خه لکی شیننه و احمدخان نه نهوهی نهو محمد آغایان که میری گه و ره کرد بیه گه و رهی شیننه . پیاده گه و رانی نه وانی ، سه سه ووردی میژوی شهرو گرتنی نه مرخان و قه لاده و ره دان و برجه و خاندن و کوژتاره که باب بوگیرامه و ، به لام له نام به دا ناگونی در بژدی پی بددم ، به کورتی له ملی خام نهو وورد و ره گرت که له سه و ره گوژتران ، به و دالشیابووم نه که به قسه ی اهالی شیننه .

له وای نهوه میر قه ز بیکی بو میری روست و به کییک بو یی به گی مانی فارد که به قسه ی خا و فریونه خون ، گوناخی خو یان له گه و رنی خو یان بی ، میری روست به ره و رده و لای داوه ، میری گه و ره سی جار ان لشکری برده سه ر روست ، سه رنه که و ت و به شکاوی گه و راره ، سه و ناچار ی سی ییم زور شیرزه کرا و سه تنازی به که سماتیک له و ژ ه لانی ره واندرزه و به ه لیان بیری .

له وای دامیر ۱۰۰۰ پیاده بیکی آزای دا به احمد چاوهش ناو سه ر کرده بیکی و ناردیه سه ر روست ، احمد چاوهش به فیصل میری روستی گرت و هینا به کن میری گه و ره ، ره و ژدی دوهی ربیعی یکم میر نه ویشی خنکاندو له لای مام و برازی ناژت ، له وای کوژتنی میری روست له شکری آژوتنه سه میر یی به گ ، له زبیک سیده کان به ره نگاری به کدی بون ده ستیان به کوژتار کرد ، له وای دور و ژ شهرو کوژتار میر محمد مانی ته نگه تاو کرد کردوشکاندی و هلی بری هه تاله سیده کانی خزانند ، سه میر یی دوباره له شکری کو کرد و وه له قه لای سیده کاندایه بندی کرد ، میر محمد قه لای ده و ره داو به گه و هه لمانی برده سه ر ، سه میر یی ناچار بر خو یی به ده سه و ده ، سه میر یی و عثمان به گی کوری به زنجیر کراوی ناردانه ره واندر له ره واندر له بندابون شه و یک که لینیان ده ست که و ت و له بندرز گار بون و ره و به باشوور (قبيلة) چون ، له ده رزه به ردان له به رتاری بیکی شه و و شیرزه پی خو یان بابو کور لیک هه لبران ، سه میر یی ریگای سه و ره ی گرت و له سه ر رای حکومتی ایستاکل کندی خو یی تیدا ده شار یته و ده که عثمان به گی کوری بگانی و ده راز بن و بر و ن ، عثمان به گه لریگای پیاده و ره به گه لی خاله و ره ش داده چی و هه تاده گانه آوی خاله و ره ش بانی نایبیت و ده گه و ر یته و ، له و ده مه دا پی ده زاندری که هه لانون ، سه ره هه نگ و پاسه وانان

ده كهونه دوویان ، یچی بهگ ده بی-نن بهلام جاو ده قوچین و ده رزون ،
حسن مه لوك ده گانه یچی بهگ و چاوی پی ده کوی دهلی میران ههسته نویش
ده پارته وه ، حسن مه لوك تفهنگی پیوه ده نی و بریداری ده کلو دهی گری
سه ره نهگ و نوکران ده گه نی و دهی به نه خواره وه ، هه ده مه دا عشان بهگ
به دوا ی بانی دا ده گه رته وه ، له بهر ده رزه بهردان نویش ده گرن و ده یان
به نه وه به ندیخانه

میر محمد فرموی ههردو کیان به کوژن ، ههردو کی ده کوژن و
به داریاندا ده گن ، له پاش شهو و رۆژ بک له لای ته مرخان ده یان نیژن ،
کیلی عشان بهگ له ته بهی دارییدی من به خو خوم دیر و ایستاش ماوه
له سهریشی نو سراوه .
میری گه وره به ولنه کاروباری خاکی سورانی بوژ بک ده کوی ، درک و
به ره ههست و کوسپی گه وره ی له خاکی دانامیشت ، و به آزادی دهست
به فرمانره وای ده کات ، له دوا ی سالیك ده کوی به سه ره وه من و
آره زوی خاك فره کردن و فرمانره وای پیرو گه وره کردن ، بو گه بشته
نهو آره زوه پیویست سازده کات .

چوینی میر و لهشکر گیشانی بوسهر برادرست
ولیتان سالی ۱۲۲۱

میر کاروباری خاکی سوزانی که دامه زرانده لهشکری هه لگرت و
چوه سهر برادرست و قه لای (هه رکلا) ی ده ورده که محمود به گی
کوری سلیم خان به گی له سهر بو ، محمود بهگ که له وه آگدار بو
به لزه لهشکری کو کرده وه ، و ده روزه ی له سهر خه وی گری داو
به قه لای به ندی بوخو بارازتن دانیشت ، میر که گه بشته سهر قه لای ده وره ی
دار له سهر چوار لای وه به توپ و تفهنگ و آورباران تهنگه ی به قه لای
به ندن کان هه لچنی ، محمود بهگ زور به آرای پیشی یسی گرت ،
ورۆژی سی بهی شهر چوه سهر دیواری قه لای بانگی میری کردو
گوئی خودا بهردار نیمه ، هم آدم زادانه له پشای من و تودا بهچن
و تو بییه مایه ی هم خوین ریژی و کوژناره ، نه گه راست دهوی و
مهردی به ته سهای و ده مه بدانه وه ، منیش دیمه پیش به خه نه وه ده مانچه
به کتر داده گرین ، هه رکامی سکان سهر کهوت خاك و ملت بوته و بیست
، ایدی هیئده ازبیت دان بوچیه ، یان شو ویا تو من ده کوژی و
هم به ندی خودایه رزگارین .

میر له بری جوانی فرمانی دابه سپاهی به گه رمه هه ملت بهن و پیاوانه
به لاماری قه لای بدن ، و ده بی نهرو قه لای گیری ، محمود بهگ
له دیواری قه لایه سیره ی تفهنگی له میر گرت و گوله یسیکی

بوهاوژت و لهشالی تورمه می سهر و پیچی میری داود و کلی لی بلند کرد ، محمود بهگ به ده نگیزی بهرزه و گونی هامن خولامی له علی خانی مه ، میر بهیستی و پرسیاری کرد داخوا نهو له علی خانه خوشک دایک ، و یازن ، و یاخود دهز گیرانی محمود بهگ که به ناوی نه و ده له خووی خوری ، گویتیان نه ناوی تفکه که به نی ، نه گرجی گولله لهشالی میزه ری کوت به لام زینده می نه گرت و هه ره شالدا مایه و ده محمود بهگ به و ده ستوره زو به دلیرانه و آزاری شهزی کرد ، به ته رده ستی و پیاوانه له پیش میر راوه ستاو بهرام بهری و کوژتاری لی کرد .

میر هه ره چه نده کو شاجاره یکی نه دوز به و ده که به توانی قه لا بگری ناچار به فیل رو به دی (گرد کال) گه راوه تا کو محمود بهگ واتی بگا میره لالت ، له و ده مه دا سلیم خان که له قه لای کانی ره ش داده نیش ، زانیه و ده که میری سوران به لاماری محمود بهگی کوری داوه که و ته ته قه لاو تالو که و ده ، ده سه له شکر یکی شهر که ری هه لگرت و به به له رو به جوی بهراز گر جو و ده خواری ، که گه یسته سهر چومی و یستی له (بردی ره زانی) بهر به و ده ، ته نادودار له سهر پرده که مایون ، له ناوی کوری گوی نه دای و به چه که و ده به سهر نه و دوداراندا بهر به و ده و خوی که یانده قه لای (هه رکبلا) ، محمود بهگ به و بهیش وازی چو

دهر گای کرده و ده ، له لایه ن میره و ده به به نهانی چه ند پیاوژت له دور و نزیک قه لاداندرابون ، به گورجی به پیا میان دا به میر که قه لا کرا به و ده ، له روژی بیست و یکی مانگی ره بیعی دو و ده میر به پرتاوی لشگی دایه سهر قه لای هه رکبلا به زو رگرتی و محمود بهگ و سلیم خانیشی شکانده ، میر که قه لای هه رکبلا گرت لنگی دا سهر قه لای (سارداو) ، حسن به گی برادوست به له سه و هیز به و ده له وی خزاو و بو به رام بهری آماده بو ، میر که گه یسته سهریان ته نگه تاوی کردن برادوستی پیاوانه به گری دا چون و له هه رد و لاوه گه لیک ناوداری کورد کوژران ، برادوستی پالاهوانانه قولیات له شهر هه لکرد و میری ره و اندزیان و ده ته نگه هیناو تیکیان و ده بیجا ، حسن بهگ به چه ند پیاوژت که و ده هه لمه تی برده سهر میر ، بوخوی به قه می ناچه زورده له میر خوری ، میری دلیری خود به سندی ترم و ره و شت چاکی زبان خاوین بانگی حسن به گی کرد و گونی (هه ویران له روژی مه بدانداریدا جوامیری و پالاهوانی چی به ؟ ده ست و برد و کوشش و شیره شانیدن و هه لمه ت و خه نه ر باز به ، بو زمانیکی دریش هه لمه بری ، قه هاو بری و بز و پوچ و لاف و گراف دوره له ره و شتی گوره و دلیر و پالاهوانان ، خوت را گره نه و ابوت هاتم)

میر که نه و ده گوت و ده ستی دا قه ره بهیسا که ی و هه لمه تی برده

سەر حسن بەگ ، پیاوێ کانی میر لەبێستەو دەستێژێکی تەنگیسان کردی ، میر کە نزیک بوووە چوێتە قەرەبیناکی لەپەرەیی لەسنگی حسن بەگ آردا ، چەند پیاوێکی حسن بەگ تەمای یزوتنەوێیان بو ، میر قەرەبیناکی دیکەشی بەوانەوێناو لنگی دا سەریان و بەتەنگی آوربارانی کردن و کوژنی ، شکستە کۆتە لەشکری حسن بەگ ، لەشکری میر بە کوژنار کۆتە دوویان هەتا لەقلای پەستەواتن کوژناری لێ کردن .

کە برادۆستی شکان زۆر کەمیان خۆیان لەقلای سارو داخزاند و هێ دیکە کوژران ، میر قەلای دەورە داو لەهەموو لایەکەوە وەتەنگی هێناو هەلمەتی بردەسەری ، هەتا رۆژی دووێ جەادی بەکەم نەردیوانیان بەدبۆاری قەلاوەنا ، لەشکری میر پالەوانانە سەرکۆتن و بە کوژنار چوونە ئێو قەلاوە دەروازەیان کردەو ، لەدوای ئەو چەند بەگزادەو پیاوی ناوداری برادۆست آمانیان خوواست و آمان دران ، میر هەموو خاکی برادۆستی گرت و پیاوی خۆی لەسەرداناو لەقلاکاندا سەرۆکو لەشکری داخەزراند ، قەلای ساروی کردە ناوچەیی سەرەتەنگی خۆی ، و دەستەسپاھێکی لەژێر فەرمانی احمد سەرەتەنگدا ناردەسەر قەلای (کەکلە) ، بوخۆشی بەلەشکرەو چوووە سەر خاکی مەرگەر و شنو ، بەشەرگرتنی و لەشکری روبەلajan آژۆت ، کە گەبێستە نزیک خێلی ایستان تەمای دەست یزبوی

وسەر کیشی یان نەو ، میر خوی تینە گەیاندر رویشت هەتالەقلای (نەلوس) تێرەری ، بگزاردەیی عیشیرەتی لیسان بەخەلکی قەلای کۆت کە بەدەنگی بێرزەو (قەبوقەو) بکەن ، کە بۆلەشکری شکاوەو دەبیژری ، میری رەواندز لەوێ زۆر دڵگیر و رەنجیدەو ، لەقینالەشکری گەزاندەو و رۆی لەقلای نەلوس کرد ، بەگزاردەو مەلتی لیسان قەلایەندیان کرد میری رەواندز سێشەو سێ رۆژان قەلای دەورەدا ، رۆژی یازدەمی جەادی دوووەم قەلای گرت و گەورەو پچوک و نیریوی و وردو مەزنی کوژن ، ئەو قەلایشی رۆخواندو تێکی دا ، شیخ یوسف شمس الدینی برهانی موکری لەو دەمدا مندال و شیرەخوڕەو ، دایکی و ئەو رزگار بون ، و ئەو مندالە پچوکی بەردەسابلاخو بەخیوی کرد هەتا بۆبەو پیاو کە لەشرقی و غربدا نیوبانگی بەیدا کردو پێگەبێست ، میری رەواندز لەدوای ئەو لەمانگی راجبدا گەبێستەو رەواندز .

میر لەخاکی برادۆست (کانی) مس و قورقوشم (من) و مەعدەنی دیکەیی پەیدا کردن کە بتوانی لولەتۆب و گولە داڕێژی لەوانە گەییکی بارکردو هینا بەرەواندز ، میر لەدوای ئەو هەموو شەر و خاک گرتە لەشکری جیرەخوری گەیاندرەش هەزار شەڕ کردو بەچەک و بەرگ رازاندنیو .

لهو و پیش گوتمان که میر لهخاکی برادوسته وه احمد سره هنگی به لشکر یکی
 ریک که وتوه وه ناردده سرفه لای که کله ، احمد سره هنگ به (احمد بدیری)
 نساو بانگی کردبو ، قه لای که کله له ژیرده ستی حسن به گی شیروانی دابو
 که احمد بدیری که بشته پیشه وه ، حسن به گه به لشکر وه چوه پیش ، شیروانی
 زور به مردی شهریان کرد ، لهوشه وه دا چهند پی اوی آراوناو داری
 سوران به کوژت چون ، احمد بدیری که وه کو یلنگ و ابو له هله ت بردن
 باش نه ده که وت و چیره بو ، فرمانی دا به لشکر خوی که به خه بجه و قهره -
 بینا وه له سکوته شهر مه تهریزو سه نگری شیروانیه کان ، سوران مهردانه
 بو پیشه وه په لاماریان داو شالوویان برد ، به کوشتارو خوین ریژی که وتنه
 نیوسه تنگه رانه وه ، و تنگه یان به حسن به گه هله چنی و له سه نگه ریان
 دهر په راندو ربه قه لای که کله یان هله بری ، و په ستاو تیهانه نیو قه لاه ،
 و ده وری قه لایان دا .

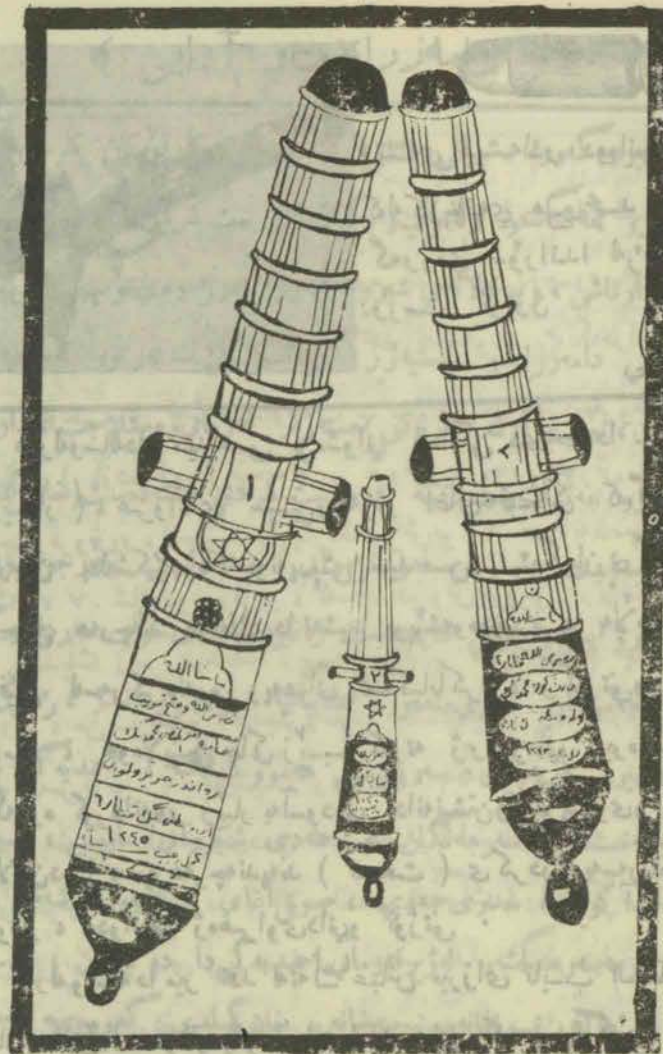
حسن به گه له نزیک قه لاه سه نگه ری گرت و بهرام بهر به احمد
 بدیری راوه ستاو شیرانه شهر ی کرد ، احمد بدیری له په لاماردان
 و کوژتار لی کردنیان رانه ده و مستا ، رژی ۷ ی مانگی جهادی
 یکم سالی ۱۲۳۰ احمد بدیری له میدانی شهر ی دا کوژرا ، له شکر می

لشهر ساردنه به ووه ، ده ست به چی شهر کرده یسکیان هله لژاردو له وهر
 چوار که ناره وه لنگیان دا شهر حسن به گه و تنه گه تنایان کردو
 له سه نگه ریان هله لکه ندوده ریان په راند ، حسن به گه خوی هاو پرتنه
 نیو قه لاه و ده وری له شهر خوی داخت .
 له شکر سوران ده وری قه لایان له چه بهر داو هشت رژی
 له سه ریک ته و ان له ده وری شیروانیش له شهر دیوارانه وه شهریان کرد ،
 سوران به کان له ژبی قه لاه کاریزیان لی داو پریان کرد له باروت
 رژی هشتیم قه لایان ده وری دا و باروتیان آوردو دیواری قه لایان
 په رداوه ، حسن به گه و باب و مای به دبل گیران و ناردانه ره واندز
 ، خاکی شیردان و هه مو قه لاه خه کانی گیران و شهر کرده و سپای شوژانی
 له شهر دانسیران ، و قه لای که که له شیمان دوباره دورست
 کرده وه

که احمد بدیری دوله مری کوژرا ، عبدالله آغای سه رهنک
 که آکونی و بابیره گهرده چی علی آغای رمواندزی که رئیس
 بلدی به ره واندز بو ، کراسه کرده ی له شکر سوران و هه مو شهر
 کوژتارو گرتنی قه لای شیروان و به دبل گرتنی حسن به گه
 له ووه بو ، عبدالله سه رهنک که شیروانی به ته وای گرت
 دای به زرانده وه ، پی ساوانی آرای خویانی له سه رجه بیگا

سهخته کان داناو مزگینی گرتنی شیروانو دبله کابی بو میرنارده ره واندز ،
میری گوره گونی (بهراستی شیروان گهیرار بوبه خاکی ایمه ، بهلام
پیایو یکی ناوداری گران بهای وه کو احمد بدیریشان له سر داناو له دهستان چو
که سهده شیروانی دینا) ، عبدالله سه ره ننگ له دواي همو کاروباری
شیروان ربك خستن گهراوه ره واندز ، نهو ده مه عبدالله آغا بوبه
عبدالله سه ره ننگ و به کلاوی لبادودروشی سه ره نگی خهلات کرد ،
وه مه سه ره کردهو سه روک و سپاهی کانی به خهلات دلخوشی داوه
وکوری احمد بدیری کرده سه ره کرده دوله مه ری و قهلاي
شیتنه .

له وساله دا وه ستارجب ناو کوردیکی وستاکارو دانسا که له توپ
دارژن داده کو شا ، چونکه پیایو یکی زاناو کار بین بوو ، بهدولا
زور چاک سه ره کوت ، لوله توپی دارژن و گولله شی دورست
کرد ، زور شایانی سپاس و پی دا سه لگوتنه ، نهو سه روک نهو نهی
کردهو کاری نهو گوره ی زاناو خاوه ند بیه به له بهر چاومانه ولوله
تو به کانی که دای رژتووه له بهرده رگی سه رای ره واندز داندراون ،
بهراستی شایانی شانازی که له جیگابی وه کوره واندز لوله ی وای لی دارژن رانی
کافی منومس و آسن نهوانی بو به کاری له ره واندز دا بو ی ربك خراوه .

وینه ی نهو توپانهای که له چاخی میر محمدی
گه ورنه له لایهن وه ستا (ره جهب) وه
له شاری ره واندزی له سالانی ۱۳۴۲ و
۱۳۴۵ دا به قهباری گه وره و ناوه نیجی و
گچه دارژن راون

پینه‌ی فییشه‌کو ده مانچه به کی
که له کارخانه‌ی میر محمد بادشاهی
که وری سوراندا له ره واندزی
دورست کراون

هر له و ساله دا سید حسن ره شوانی له مانگی ذی حجه دا ناردده سر
(زیبار) ، عزو آغای سبیتی و جه وهر آغای نه قبوکی که گه وری
زیبار یون به له شکره وه چونه پیش سید حسن و ریگیان پی گرت ،
سید حسن هر چه د ته قه لای دا نه شیا بو پیشه وه بیعت ، به لام ده رگای
فرو قیلی له سر کردنه وه و په یانی له نه کیانا کرد ، و گرتنی و بردنه
لای میر ، به وه لایکی خاکی زیبار که و ته ژیر فرمانی میره وه ، نه
دو که و ره کوردانه ی زیبار به آسوده ی دانه نیشن و بویشوی و شورش
ته قه لایان ده دا ، میر هر چه ندنه ند (نصحت) ی کردن و به سر بانداهات
پی سودو ، له دوانی دا ژه هر اوی دانی و کوژنی .

هر له و ساله دا میر محمد له ته ک عباس میرزای نایب السلطنه دا
په یانی گری دا ، و نارد راوی بوتاران به ری کرد ، و له کهل فتالی
شالی قاجار دا گری ی دوستی و هیک هاتنیان به ست و ناردرا -
وه که ی گه واره .
هر له و ساله دا میر محمد ناردی له وری وه (خان گیلدی) و هستا کراو
چه خاخ سازی برده ره واندز خه خه و ده مانچه دورست کات .

دامه زرانندن و آوایی

میری گه وره سالی ۱۲۳۱ له گه ره کی کاولو کان کارخانه ی شیرو
خه خه و ته ننگ و لوله توپ و گولله دورست کردن و دارن وزیر بنگه -
ری و دارتاشی ، و بو کالانه ی شیرو خه خه و ره وری توپ و حتی پو بستی
دیکه شی دامه زرانندن خسته ژیر گه رانیکی زیبار که و توو له چه میر بک دا
گه ران ، توپ و گولله دارژتی خسته ژیر فرمانی وه ستار بچ ، دارناشتی و
خه خه و ته ننگ و ده مانچه دورست کردن خسته ده ست (خان گیلدی) ،
و به ده ستوری خواره وه فرمان ره وانی خسته قالیکی زور جوان و دامه زرا
هر کار و پیشه و ابشکی دایه ده ست زانلو خاوه ندی خوی ، سهر دار و گه وره و
میری مه ووان امیری منصور محمد بیک میری ره واندز ، رسول به کسی
برای میر کار ره زیر و سهر به رشتی هه و و کار بک ، احمد به گی برای میر
سهر به ننگی سهر به ننگان ، هه دی شیروانی مامیس ، سوراو ،
عبدالله آکوبی ، خدری هه دی ، صوفی آغای ، که نه وانه شش که من یون
کران به سهر به ننگ و له ژیر فرمانی احمد به گی دا ده گه ران ، وه ستار بچ
فرمان ره وای توپخانه و جبه خانه ، خان گیلدی گه وری خه خه و کر
وزیر بنگه ران ، وه ستار بچی ملوبلی سهر به ماری بنا و ستای دیواران ،
حاجی مصطفی آغا گه وری بازار گنان (خه - کی هه ناره باتاس و
سورچی بو) نه وانه به و ده ست - وری دامه زرانندن و هه ر

کس له کاري خوښدا ته قهلاي داو ده سټي به ايش کرد ، له هفته ي چارېک کوده بونه وه ، نه گډر چټي کي زل به ده سټه و به ايه لي ده دوانو له سټري رېک ده کتنو پيکيان ديڼا ، له دواي نه وه هر کس ده چوه سه رايشي خوي ، ، (مه لي خا) . له رواندز مير محمد اتم حوت ره ننگه در او ده شي هه بوه که بخوي له سکه ي داوه (۱ - بوزالغ - (يازده قروش بو) ۲ - ريال) (يازده قورش بوه ، ۳ - قروش - حوت غورش بو ۴ - تنيگر چوار قورش بو ، ۵ جلق - سي چاريگه قورش بو ، ۶ - خودا به نده چاريگه غرو شيک بو ، ۷ - شايي نيو غورش بو ، که سه د غروش ايره يکي زېري عثاني بوه نه وانه هينديک زير و هينديک زيو و هينديک شمس بون به لام چکوله و نه ستور بون ، من بو خوم ته نه اچلق و خودا به نده ي ميري ره رواندز چاو پي گوت مس بونو ته نيگرش زيو بوه پاني به قه دقروشي تورک بو نه ستوراني به قه دچاريگه مجيدي ده ي نه وسه در او انه ايستاش له لامه ، به خه تي فارسي زور خوش له لايکه وه (الامير المنصور محمد بيگ) وله لايکي تر يشه وه (ضرب في رواندز) ي لي نوسراوه ، به لام ساليان سو و او ده ديار ناگن ، مه ليخا که منظوم تاريخي ميري به ده سټوري سهر وه ناوي در او ده کان ده بيژري له وساله دا لي دراوت ، سالي ۱۲۳۲ مير سپاهي جيره خوري گه يانده ۱۵۰۰۰ ، ۵۰۰۰ - ياده وه ۱۰۰۰ سواره به چک و بهرگي تايه تي رازانديشه وه ، يو سهره ننگان

رانک و چوغه ي آوريشم چن ميره زي خه نيک سپي ويه کي ره ش له بهر کردن کلاوي لبادي لاي گوي راستي به دريژي بستنيک به بهر داوه يي له سهرنان نه وه دروشي سهره ننگي بو ، بو پياوي سپاهي رانک و چوغه ي زه ردو کلاوي لبادي ره ننگ خا کي بو چه کده مانجه يکي قهره بيناو ته ننگي نه سټي و بهر دياروت و ساجمه ر گولله داني شاخي و چهره ي دانو سهره ده مانجه يان پي بو ، وهينديک رموز بشيان هه بو ، سواره وه لک سهره ننگ رانک و چوغه ي به له کي پي آوريشم و جوت ده مانجه قهره بيناي به قه لپوزي زينه وه هه لاسراو هه رېک شيرېک به ته نيسته وه و ته ننگي کورتي ره شوکي باز نه زيو يان پي بو

مير و سهره ننگي سهره ننگان و کار په زير شالي تورمه يان له سهره نه نا مير که ولي سهره ننگ و نه واني دېکه په سټه کي دريژي هه تاسهر نه ژنويان له بهر ده کرد ، بو پهرای مير چوار کس ايشک اغاسي هه بون ، به تويژي زيو له پيش ميرده چوون ، له سهرادا هه رنه وان و بېگساي ژور و هه يان هه بو ، پاشماوه ي مير و کونه بېرگي مير بو نه دان بو ، مير که به پي يان بچو بابه من گوت ، هه ر چواره به تو پزي زيو وه له پيشي ده رو بشن ، ميري گهره له و - اله دا ده سټي کرده من گوت و مدرسه و قه لاه هرد آوا کردن ، نو پردي له سهر روبر (چوم) ي ره رواندز دور ست کردن ، ۱ ره رواندز ، ۲ - خه لکان ، ۳ - هه واره کون ،

۴ - به سرین ، ۵ - چو رین ، ۶ - ارمه راوا ، ۷ - ناوردان ،
 ۸ - دهر به ندي شیوه زور ۹ - رایت ، جگه له مانه له سه رجوی روست
 دو پردی دورست کردن ۱ چوی بالوک ، ۲ - سیمیلان ، له سه رجوی
 باله کیان پردیکی دامه زران له وساله دا ته و او بو ، له سه رجوی به راز گیر
 پردیکی زور سخت و چاکي دامه زران له سه رجوی خلیفان له راز گلی
 علی به گ پردیک و له آشی آوده ل آغا پردیکی دورست کردن ، نه و پر دانه نه موش
 ماون و به ده ستور یکی فنی و جوان ، نه سو ی به گ چو به ردی تراش راو
 دامه زران دوه ، هیندیک له گوره و هینده کانی بریتانی که له و با به توه
 ده گه لیان دواوم نه و ده ستور یان به سند کرد و وه له چاونی دامه زران دنی
 پا به کانی واق ماون ، وله ختی و پا به داری که چه کی و به رده کانی
 سه ریان سو و ماو ، چونکو نه و ده سه دو هینده سه له به پردی دورست کرد و
 نه سو که وه کوتازه دامه زران دانی و ایه و گیتی هر سپی ماوه توه
 میر له ناوچه ی ره و اندز له پشت قه لاتی لوکانه وه شوره به کی نه ستورو
 باندی بینا نوله ته ک شو و ره ی قه لای ایک داوه ، له روز آوای قه لاه
 بو خوی و سه رای فرمان ره وانی خان به ره یی کی که لیک گه و ره ی دورست
 کرد ، له لای روز هه لاته وه له سه ر خوره د شوره یک و پردیک و من
 گه و تیکی سه ختی دورست کرد ، له سه ر پرده که کونگه ره و له ده گای
 مزگوت کونه ته ریزو سه نگری تییدا دامه زران د ، هر

چوار که ناری به قه لاه شوره سخت کرد و پری کرد له سپاو توپ و جبه خانه
 له که له کین و له بیجان نریک ره و اندز و له سیده کل و هه و دیان و ووست
 قه لای دورست کردن ، له سه ره ریک له و قه لایانه میاوی به سندی خوی
 له سه ر دنان ، له گلی میگره وه آوی به جو گه دا کیشانی و قه لای ره و اندز وه
 نه موش شاری ره و اندز نه آره به کار ده بن ، نه و هه و و کار و ایش و
 بینایانه ی که گو تران به سی سالان دوا یی یان هت و دورست کران ،
 هه و و یان ده ست کاری و هشتا برایمی ماویلین و ، له دوا یی جو گه کیشان
 مزگوت یکی زلی له نیو شاری ره و اندز دورست کرد ، نه سو و کش
 دیواره کانی ماون ، هر له وساله دا بایز به گی تر ساو چوه استمبول و به نای
 برده به سلطان محمودی ورم .

سالی ۱۲۳۳ له کلر خانه ی ره و اندز لوله توپ دار بژ راو پیگه پشت
 و ایخاده لی که : لوله توپ دار بژ راو به ته و او ی له قالب ده رخا و هشتا
 راجب مزگینی دا به میر که پیگه پشت ، میر ده ست به جی هه زار ریال زبیری
 بو و هشتا رجب و بو هه ر شاگرد یک صدریال و بو و هشتا رجب شالیکی تورمه و
 که و لیک سه و رو نه سپیکی زور چاک به پیش کهش بونسا رد و رای نه سپارد
 که یینه خدمت ، میرانه و هشتا و هشتا رجب بیت هه ستا به بیان چو له به
 رکینی و هشتا رجب دا رو پشت هه تا که یانده به سه را ، و ریزی اینا و سپاسی کرد .

له ره واندر نزيك دو صندو بيست و دو (۲۲۲) دانه لوله توپ دار بزاروه ،
دو قنتارو چوار قنتار و شهش قنتار بيشان هه بووه ، سالی ۱۹۲۶ م سه بدمه افندي
قايم مقامی ره واندر كه له هاتودا لی ده دوین سی لوله توپي له چومی ره واندر
وله ژیر پردی دهر خست كه له ده وری تور كاندا فری درابونه نیور و باره وه ،
هه رسیی کی هینانه گهره کی قهلات و له پیش دهر گای سهرای دانان و
ایستگاهش هه رهمن ، ۱ - دو قنتار ، ۲ - چوار قنتار ، ۳ - شهش
قنتاره و له سریان نوسراوه ، په کم كه دو قنتاره سالی ۱۹۳۴ هه ، هی
دووه م كه چوار قنتاره سالی ۱۹۴۲ ، هی سی بهم كه شهش قنتاره سالی
۱۹۴۴ دار بزاران و له سهره رسیکیان ناوی میری ره واندر نه میری منصور
محمد بهگ نوسراوه و له هاتودا نمونه ی نیشان ده دری .
له و ساله دا میر به میرزا محمدي وقایع نگار و سهر نوو سهری گوت كه هه مو
كرده وه و سهر بهوردی میر بنو سینه وه ، له ویش به فارسی و به شیعر ده سی
كرده نو بینه وه ، هه نادوامینی ره رسول هاشای تیدایه كسالی ۱۹۲۸
هه نادوامینی رسول هاشای گوتووه و ناوی نا (مهلی خا) ، نهو كتیبه
له كن كه لیک كسی ره واندری هه بووه ، بهلام له هاتنی روس و مهاجرنی
خه لکی ره واندر له نیو چووه ، ته نیا نسخه یکم ده ست گوت و بنو و سینه وه ی
ته مهراوبه به (كوردو میرانی سوران) زور به كارم هات چونكو به دریوی
سهر بهوردیان باس ده كات

میری گهره كه پیه وستی فرمان ره وایی پیاك هیناو چه كو آلتی
رېك خست ، حكومهت به چو كه كی خسته شكلی حكومتيکی زور جوانه وه ،
بو فرمان ره وایی ده ستورو شوینیکی تاییه تی دانا .
سالی ۱۸۲۶ م ۱۲۳۴ هه بانگی آزادی بلند كردو جاری سهر
به خوی كیشا ، و ناوی خوی نا (امیری منصور) فرمان ره واه (میری
سوران) ، به هه ره شه هه موو فرمان ره واه در اوسیه كانی له زانده ،
قاقه زیکی محمود هاشای بابان كه بو عباس میرزای نایب السلطنه ی نو سیو
چارم پی كوت و ایستاله لاهه كه له ده ست میری ره واندر شكابهت ده كا
وها و ارده باته به نایب السلطنه .

میری گهره به داد و رعیت به ووه و سپاه خواهی و مملکت داری
ناو بانگی كردوه ، و له هه مو لایسكه وه خاوه ندیشه و کاری تیدا كو كردنه وه
و به خه لات و رودان نهوازش كران .

آسایش و امنیت به جار يك كه وته نیو خاکیه وه ، ره وشت و خویییکی
چاك و په سندی هه و ، دزی وری گری و خراپه نه ما ، كس به چاوی خراپه
ته ماشای كسی نه ده كرد ، به ووه وشته خاکی ره واندر كه بشته به رز تر بن پابه

میر محمد لہدوای تہوہ کہ سی سال^۱ لہر^۲ یکی خاکسپا خہر یک بو پیوست و
چہ کی آمادہ کرد ، سالی بیسکم بہ بہ نہانی بہ ہاہ خاکہ در اوسی^۳ بہ کاندہ پیاوئی
زانای دہ ناردن کہ چاو و راوی بو بکن و خہ لکی بدو دلخوشی بدہ تہوہ ،
لہ گل^۴ گہورہ و سہر دار شایرہ کاندہ بہ بہ نہانی مخاہرہی دہ کردودہی
کردنہ ہاودہ نیگی خوئی ، دہ گل^۵ گہورہ کانی ہریر و ہلویر و کوئی
بیکہ میان بہ بدہ کردبو بہ بیانان لہہ کیاگری دابو .
سالی ۱۲۳۸ میر محمد لشکری ہل گرت و لہناکو لنگی دا سہر شاری
ہریر کہ پایتہ خنی باب و باپیرانی بو ، ولہدہ میکی دورہ و لہدست بابان دا
دہ گہرا ، ہیزی بابان نہ شبان خو^۶ لہیشی را بگرن ، و بہ بی شہر سو باشی
و سہر دار سپاہ کان لشکری خو^۷ یان رو بہ کوئی گہرا ندہ و دواہ .
میری گہورہ بہ بی شہر ہریری گرت و دای ہرزانند ، ولہدوای
سی^۸ روژان چو و سہر خوشناو ، عشیان بہ گی سہر کردہی لشکری
میری خوشناو دہ جیتہ پیش لہدوای شہر و کوژناری یکی قورس میرانی
بایزہ گ کہ گہورہ و میری خوشناو دہی بہ بہمان سہر بو میر محمدی میری
رہ و اندر دہ چہ میت^۹ ، و بہ سویند عشیان بہ گ دہ بہ خشی
و دیاتہ ہریر ، لہمانگی رہہ بیسی دومہ دواو سالی ۱۲۳۸ ہ

خنگندي ، نهوه له خه لك زور گران هات .
مير له دواى نهوه له شكرى هه لگرت وچوه سه رقه لاي ديره ،
سوباښى بابان كه له وه آگادار بو هه لات وچوه كوږي ، به ښه شوو
كوژتار قه لاي ديره كه و نه ده ستير ، له وده مه دا كه مير له شكرى رو به هرير
آزوت ايلي حيدري ماوه ران كه نه يان ده ويست نه قه يان تي كه ويست
پاره كانيان چوونه هه ولير .
كه مير ديره گر حيدريه كان تيگه بشتن مير هه ولير ښه ده گري
ته ميان بو وموصل هجرت هكن ، به لام مير له نهك علم او گه وړه كافي
هه ولير دا ربك كه و تيو په يماني ده گهل كړدون ، له وده مه دا مير جگه له
سپاهي خوږى له شكرى خوشناو سورچو و زراى و كوږيشي له گهل بو
وهه موى له ديره كوږيونه وه و ژوږيهر ژوږ پتړده بون .
له گه وړه علميانى هه ولير ملاعشان و ملا رسول و آغا واعيانى شار
يعقوب آغا كوږيونه وه هه مو گه وړه علميانى هه ولير يان بوړسيانو
يسكتي كړنه هاو ده نك ، به هو گري و هه لاميان دابه مير و بو هاته هه ولير يان
نارده دوي ، ميرى گه وړه به داب و ده سنگا به وه هه ستاو چووه هه ولير ،
به لام زور به دژواي قه لاي گرت ، خبر به كي كورمى باز به گكه خه زور

زای بو کرد به حاکمی ههولیر ، رۆژی بیستی رهمضانی نهوساله ههولیری
کهوتنه دهست .

میرمحمد که کاروباری دامه زراعت نهوانی بهراوه ژوی نهوبون
بهخوشی و توندی زای کردن و میله ته کهی هوگری خوی کردوده گهل
کهوره کانی کوردی دزه بی دا زبک کهوت ، ولته که عشیری عاره بی تهی و
جبوری دا مخا بهی نواند ، هیند بک له دزه بی سهریان بو نه چه ماندو هیند بک
له عاره بیش هه ره شریان لی کرد

رۆژی پازده ی دی حجه میرله شکر یکی پیکه وه ناو له ژیر فرمانی رسول
به گی برای خوبدا نارد به سهر دزه بی و عاره بان ولدی یی کندیناوه
بهرام بهر به بکتر راوهستان و له دوا ی شهر و کوژتاریکی قورس ته سکه
به رسول به گه له چنرا ، له شکر ی زراری که سید حسن راه شوانی سهر کرده
یان بو ، کهوتیونه نیه و عشیره ته وه و تالانیان ده کرد ، به وه رسول به گ
بی هیز بوو شکا ، له شکر ی سوران بو به دونهش ، به شیکیان بوژ زکار کردنی
رسول به گ روه به راوی دوژمن شریان ده کرد ، به شی دوه میان له گهل رسول
به گدا که را نه وه ، به و چوره رسول به گله به دانی دا و زکار بو ، مانگی
محرم ۱۲۳۹ له شکر ی سوران روه به ههولیر که را وه .

رهوشنی رسول به گ و ابو رۆژی شهر له بن قهلبوزی زینه وه به پنهان
قولانی زهنجیری له بن بهر گوه لهخوی گری ده دا که له ته سپ بهر نه بیته وه
خواری ، سید حسن راه شوانی له وه آگادار نه بوو حزی له ره رسول به گ
نده کرد ، له هالان دا که بیشتنه جو که بک ، که هه سپی رسول به گ ته کز
دا خوی و بازیدا سید حسن سهره رمیکی که یانده که ره به ندی رسول به گ
که له گهل ته کانی ته سپ بهر بیته وه ، به لام چونکو خوی گری دا بو ته سپ
بازی داو رسول به گ هه بیج باکی نه بو ، و بهروی سید حسنیش .
دانه داوه .

سید حسن لهخوی درد ونگ بو ، که زبک به ههولیر بو نه و
ههلات و کهوتنه کیوان و دهستی به سهر کیشتی کرد .

رسول به گ سهر بهورده که ی بو میرمحمد گیراوه .
میرمحمد له وه سهر بهورده دل گیر ورنجیده بو ، له سهر کرده کانی له شکر
(قوچاخلی) ناوی نارد کن سید حسن که بیگرت و یان بیکوژیت ،
قوچاخلی به فیل چوه کنی و وای نواند که سورا وه و به نای بویردوه .
چند رۆژ بک واماوه ، رۆژ بک له جلید بازی دا قهره بیناییکی بهموره ی
اشقی سید حسنه وه نا و وای زانی کوژنی و ههلات و چوه لای میر .

مير بهر ده كرسول بهگ بهش-كاي گهزاده زور رنجيده و دل
تهنگ بو ، لهشكريكي ديكه دواره كوكرده وه له ژرفه رمانی رسول
بهگ دا نارد بهر ده سريان ، له دواي شهر و كوژنار شيخ-خودي
رئيسي عاره بيان به ديل گرت و نارد يانه هولير ، و كورده كان سر كهوتن
همه و عشايري نهوده و روپشتهي خسته ژر فرمانيه وه و گهزاده هولير
وله مانگي جادي دودا گه بشته وه لای مير .

مير محمد كه له وه سر كهوت و همو خاكي هوليري مينازير فرمانيه وه
له گهل محمد شاهي والي كركوك دا مخابره ي كردو . و گرتني خاكي بابان
پيكه وه ربك كهوتن ، كه له وه پشت توندو به گه و ره كاني بردي ي راگه-
ياندو به يمانی ده گهل كردن ، راوژر ده ي مانگي و جب رسول بهگ چوه
سر بردي و گرتني و له يستي مانگ دا كاروباري تيا-دا دامه زرانده ،
(عهدی كاكره ش) ي كرده حاكني بردي و له دواميني مانگي روژ وودا
گهزاده هولير .

ميري گه و ره له گهل دامه زراندين و ربك خستني نهو خاك خه ربك
بوو له دواميني نهو ساله دا له سر چوحي ديره ، بر وشه ، له دوين ، هولير ،
باهمان ، ديره ، قوشته به ، بردي له چهند جيلگابه كي تر قهلاي زور
سهفت و بلندي دوروست كردن ، له ربك زي ي بردي

قهلايكي دامه زرانده ، و هولير و بردي به قهلا توند كرد ، سن-ور و
نخوبي له زي ي گوپره وه مه نازي ي بردي ، و بهر و خواره ووش هه تا
نربك چياكان خسته ده ست ، له وده مانده قافه زبكي له هه باس آغاي ديمو كري
ويه كيكي له سر ده نكي قاجاران و مرگرت كه حكومتي قاجار له محمد و
پاشاي بابان دلكه برده هيزي ناداني ، نه مرسوبه ينه ييك لهشكري قاجار
له كرمانه وه رو به سليباني ده بزوي كه محمد وده پاشا ده ركن ، مير نه وودو
قافه زانه ي بوگه و ره ي خوشناو و كوئي ناردن و له تهك علمي كوئي
بناعه ي ييكه تي و به يمانی دامه زرانده ، و به گهرمه مخابره ي ده گهل كردن .

به به نپاني دلي هه مواني كيشاوه لاي خوي و گه و ره و بچو كي كوئي
بيو و نه واداري ، له و بابه ته شه و محمد شاهي كر كوكي به به يمان را گرتبو .

(قافه زبكي محمود پاشا بونايب السلطنه) به دور و در يزي له و بابه ته
وهم چار پسي كهوت كه له ده ست ميري ره واندزو چاو و راو و بزوتنه وه ي
بو سهركوئي شكابه تي له لاي عباس ميرزاده كرد .

وام بو ديار بووه كه نه و قافه زه ي هه باس آغاي ديمو كري له لاي
بداغ خاني حاكي موكري بو-ميري ره واندو نارد راو ،
مير محمدو نايب السلطنه سويندو به يمانيان له تهك يكترا هه بوو ، مثلاً

نه گهر مير بر واته سهر با شای بابان نایب السلطنه یارمه تی بابانه کان نه کات و گوشه گیر راوه سنی و یاه ویش له لایکوه بر واته سهر سلیمانی ، به لام مه لیخا له به یمان و مهر جی میر عباس میرزانا دوی ، قافه زی محمود پاشا بو عباس میرزا و انیشان ده دات .

میری گهره که کاروباری هه و لیری دامه زراند له مانگی سفر سالی ۱۲۴۳ هـ ستاجوه سهر کوپی ، له شکر ی بابان به بی شره له کوپی ده رکوتن و له ریگه ی دوکان هه ره به سلیمانی گهرانه وه ، میری ره واندز به شادی چوو شاری کوپی ی گرت و ره وژی یکی مانگی ره ییمی بکهم که بشته نیو کوپی وه تمان بگی آه و زای خوی کرده حاکم و له سهری دانا ، علسا و آغایانی کوپی به خه لات و بهرات شاد کردن ، گهره ی گهر دیان عباس آغا و سهر وکی دزه یی یان قهره تی آغای خه لات کردن و به که یف و شادمانی ناردنیه وه ، له دوی نه وه میر قه لاه کونگه ره و سهرنگه ره بر جی شاری دور و ست کردن و له نیوشاردا قه لایکی سه ختی دامه زراند .

له مانگی جمادی دوی نه و ساله دا میر محمد چوه سهر رانییه و گرتی سهر و کانی به به نه ویشیان وه کو خا که کانی دیکه به جی هیشته و گهرانه وه سلیمانی ، میربو به ره له سنی له ده به نندی رانییه ، له ده راوی دوکان له سهر گردی (کنی سار که بی) و له دو قه چوخه یاقه لاه شوریه ی

دور و ست کردن ، له پاشان له تهک محمود پاشای به به دا له پاسخی داو ریک- که و تن و به یمانیان گهری دا ، تخوی سوران و به به قه چوخه یو ، به و له شکر و دانه و یله شوریه یک و شش کونگه ره ی له وی دور و ست کرد و به ده ستوریکی باش دای مه زراند ، محمود پاشای به به له بهر دوزمنی خو به خو پی نیوانیان نه ده ره و ژا ، سهر نه وه که بشی بیش به سیلاوی سپای جهنگ آه ور ره شیدی میری ره واندز خو پی را بگری ، وه به به رامهر نه وه مه و هه له بی یک له دوی یک توانای بزوتنه وه ی نه و ، عبدالله پاشای به به له سهر دهشت دانیشتبو چاهه نووی که لینی ده کرد له لای کرماشانه وه ته نگه تاو کراو تخوی شله ژا ، ناچاری نه وه به که به خو به زتن و شهر نه کردن پاشه و پاش له شکره کی بگریته وه و له گه ل میری ره واندز دا ریک که وی .

میر محمدی دلیر که له گرتی کوی و رانییه آسوده بو به که یف و شادمانی ره و به ره واندز گهرانه ، پایتخته که ی وه کور و ژ تیشکی به خته وه ری دره و شایه وه و پرشه نگه ده دا ره واندز ره وژی و اخوش و به که یفی به خه و به وه نه دی بو ، به سهر هه وه پایتخته کانی کوردستاندا نازی ده واندز خو ی هه ل دینا ، میر له به رامهر نه و و وشه به به کان که ده یان گو ت (حکمداران به به و کوی و حریر) تو پیکی دارژت و أم ووشانه له سهر نویسی (نصر من الله وفتح قریب ، امیری منصور

محمد بيگ متصرفي ره واندزو كوي و حير، سالی ۱۲۴۴ نيوتو پاته
 به درو شتم و ناووه داروژران، نه سرو كه توپيكي به ناووه لهره واندزو
 له بهرده رگساي سهراداه به كسالی ۱۲۴۵ داروژراوه و نهروي
 سهره ووشي كه له سهرنو و سراه به كيكه لهوسي توپانه ي كه له پيشداي ژران،
 ميرته و جا له تهك حكومتي قاجاري ابراني دا په ياني گري داو فهرمان اماره تي
 ره واندزي به آزادي بوناردرا، حكومتي ايران و خاني موكري و خاني
 چاري (چري) و خاني هه كاري بهك له دواي بهك په پروژنامه يان بو
 نارد، حكومه تي به غذا و موصل كه وخته نه نديشه و ترسوه، داود پاشا
 مهلا محمد ناو عالميكي گوره ي كورد كه خه ليكي خه تي بو و به (مهلاي خه تي)
 ناوده بري، نه سرو نه ته و به نه و لهره واندزو هه ن و عالمي، به ديار به ووه
 نارد له لاي مير كه له ته كيلايك كه ویت كه بوروژي تهنگي خوي پيرزگار
 كات، داود پاشا چونكو له تهك محمود پاشاي به به دا نيواني ناخوش بو
 له بهر نه و كه ميري ره واندزو نه و خاكانه ي لي گرت پيروزباي لي كرد،
 كه ملا محمد خه تي هاته ره واندزو چونكو هه رخنه ليكي نه و خاك به و له لاي مير
 مابه ووه بو به شيخ الاسلام و مفتي حكومتي سوران و هه مه كاره ي ميري
 باور پي هاتوو ي و بي، سالی ۱۲۴۴ علي به گي ميري كوردي داسني
 علي آغاي القوشي كوژت، ملايحي ي ضروري كه گوزه و زانواو-
 عالي كوردي ضروري و برازي علي آغايو، بو تو له نه ستانده و به خوبي

مالي له علي بهك له نيوه ي نه و ساله دا هه ستا په ناي برده بهر ميري گوره
 لهره واندزو له لاي مير محمد ووه مهلاي خه تي ميسوان كراو به نه وازش و
 ميري باني په يمان و دلخوشيان داوه

له دواي كه بشتي مهلايحي به ره واندزو سديد پاشاي آبيدي له اسماييل
 پاشاي برازي ره منجیده بو په ناي برده به ميري ره واندزو كه ياره تي بدات،
 به ميري باني و دهستي ريزلي نان ميسوان داري كراو په ياني پي دراو له مير ميسوان بو
 مهلايحي و سديد پاشا به گهر مه ميري باني هان ده داو ده يان خسته سهره ووه سي
 گرتي آبيدي و چونه سهر داسني، دهستان هه له گرت هه تامي ي گوره ي
 دوور نه نديش ميري به ته كا كرېدانو ده گيلان زيگ كه ووت و په يمان دا،
 نه وانش به په ناني بوها و ده ننگ و آشنا و هه و اداره كاني خويان ده نوسي و
 آماده ي روژي پيوستيان كردن، به چاوراوي مير باديشان و مهلا گوره ي
 ضروري ووه كه ووه و پچو كي خاكي باديشان بونه هه واداري ميري ره واندزو،
 و چاره نوري هاتي بون

مير محمد بو چونه سهر باديشانو داسني خوي ساز كردو جهك و پيوستني يكي ووه
 ناو آماده بو، له ووه مه دا گوره ووه علما كاني به غذا له ده ست حكومتي نو كه رباب
 (كوله مه) و هره زبون و له گيلان بيزار كرايون،
 ناو بانگي ره شيد ي و ديشداري و رعيت به ووه ري ميري ره واندزو

بهبستو ، قافه زيان بوميرناردو بوهاتنه سهر به خدايان هاندا ، جگه له وانه
له گه ليك جيگاياني ديكه وه پيشوازي ميريان ده كرد و ناردراويان به گهرمه
ده نارد له لاي مير ، گه ليك كسي ديكه ش به نابان بومير بر دبو ، وداواي
كومه گي ر بارمه تيان لي ده كرد . (مه ليخا)

سالي ۱۲۴۷ ميري گه ووره له شكر بكي قورسي هه لگرت ، له زي ي
بادنيان به ريه وه ، و لنكي داسه ر خاكي كوردی داسني ، و كوژتاري بكي
بيژماري لي كردن ، علي به گي ميري داسني به له شكری داسنيه وه چو وه
پيشي ، له دواي شهر و كوژتاري بكي قورس ته نگه به علي به گه هه لچنراو
ره پيچك دراوه هلات ، و مال و مندالي خو ي هه لگرت و چو وه قوري عايدن
له نيوكيو و لي ره وارو دول و دهره كاندا گه ليك خو يان شارده وه و ه تريان
ر و به موصل هلاتن . (القضية الكوردية معروف جياوك) ، مير به شهر و
كوژتار كه و ته سهر يانو له گرتي كو ينجك گه بشته علي به گه و دهره ي دا
و ته نگه تاوي كرد ، له پاش كه ميك كوژتار علي به گه به به يان خو ي و مال و
مندالي به دهره سته وه دا ، مير ده ست به جی باري كردن و ناردنيه پايته خي خو ي
كه ره وانديزو ، مير له دواي نه وسه ر كه و ته ر و به موصل جله وي سوراند ،
محمد به گي والي موصل كه و ته ته قه و ترسي لي په يدا بو ،
بردي ده جله ي رو خانندو برج و سه نگه رو قه لاي موصلی توند كرد ،

وده ر گاي قه لاي له سهر خو ي گري دا و قه لاي به ندي كرد ، مير ديه سات و
آوا به كاني ده و رو پشتي موصلی لومرتلان كردو هه ر كه سيك بو به رامبه ري
راوه بتابايه سهر ي نه رم ده كرد ، له و بو له شكر ي رو به آميدي آژوت ، مير
كه گه بشته آميدي به توندي قه لاي ده و ره دا ، مير و ساپاشا قه لاي به ندي كردو
ده و رازه ي له سهر خو ي داخست بو به رامبه ري له قه لاي ده و ره و برج و كوژنگه ري
بر له سپاه و چاك كردن ، خه ليكي آميدي به دلباساكي سوبنديان بو خوارد
كه شهر ي بو بكن ، ميري گه و ره له لاييكه وه به گهرمه قه لاي آميدي له چه مبه ردا
بو و خه ريكي بو ، له لايكي ديكه وه ده سته له شكر يكي له ژير قه رمانی شالي
به گي خزي دانارده سهر زاخو ، و ده سته له شكر يكي له ژير سهر كر ده يني
رسول به گي براي دانارده سهر ژه نگار و گرتيان ، له دواي سي مانگ
ده و ره دان و وه ته نگ هيناني قه لاي آميدي خه لسه كه كسي ته نگه تهاو بون
و مردن و گيراني و نه بوني كه و ته نيويان ، و له ته ك ميردا ناردراو قافه زيان
له هاتو چون دا بو ، به مهر جي بي ازيني و تالان و نه كوژتن مامله تيان كردو
شارو قه لايان به دهره سته وه دا ، مير له دواي دامه زرنده وه ي آسوده گي و ريكي
مير و ساپاشايي كرده حاكي آميدي و ده سته له شكر يكي دايه (مه ليخا)
هه و ره كو دوسي سال له موه وه ييش له لايان هه ينيديك من و و راني
كورد وه به يوم ناردرا ج هه ندي قافه زيريكي ميري

ره و اندز له تهك محمد علي پاشای میسرو له جوابه كهشی واده رده كهوي له دواي گرتی آمیدی و زاخو و ژه ننگار په پمانی باره تی ییكدیان گري داوه كه محمد علي پاشا له شكری رو په سور په و آدنه بچنه خوار ، میریش لهوی و هرو و په مار دین و دیار بکر له شكركیشي بكت ، نو مخبارانه له مانگی تشرینی ۱۲۴۷ هـ ۱۸۳۱ م دا بوه ، میری كه وړه له مانگی مایس ۱۸۳۲ م دا ه و خاكانه ی گرت ، له دواي نه وه میرو محمد علي پاشا له تهك یك نردا آ گدار یون ، ابراهیم پاشای میسر له تموزي ۱۸۳۲ م دا كه گه بشته (حسن) قافه زبكي بو میر نارد ، له دوه وړه ی موصل به میر گه بشت .

میر له دواي نه وانه سالتی و هرنه سوراوه كه له شكري برده سهر آكره ، اسماعیل پاشا له ژیر فرماده ی پس آغای زیباری داله شكری ناره پی شه ووه چی گاه تهنگ و دول و شیوه گانیان توند گرت ، له شكري میر به هله مت بردن په لاماری زیباریانی داو كوژنارو خوین ریژی كه رم بو ، زیباری تهنگه تاو كران و هه اجنران هه تاله كوچه باغی آكره په ستاوتران ، زیباري خو یان كه یاننده قهلاوه و له كوچه كاندا شهر كرا ، روژي دوه می شهر له خزماني میر محمد شالی بهك له رانی به دوجی بر بندار كرا و له له شكری میر كه لیک كوژرا ، میر به ووه ده سنی هه لنه گرتو آكره ی دوه وړه دا نريك مانگیك له دوه وړه ی قهلا شهر كرا و هر چند میر له كوژناردا به ده ست زیب سار یانه ووه تهنگه تاو كرا بوو

آره زوی کیشور گیری میری دلیری را گرتو ، پس آغای زیباري پیاو بكي ره شید و ناوداري نه رژه نك بوو به گرمه هه لني ده بردو قهلاي به خپوده كرد ، له پیاوانی میر كه لیک ناودار و آزا كوژران .

میر فرماني دا كه به شه و لنگ دهنه سهرقه لاو پیگرن ، سپاهی سوران به شه و شاریان تهنگه تاو كرد ، پس آغا بو یان دهر كهوت ، نريك ده كهس له چاوه شانی میر كوژران و له شكري میر نه ننگا و یون ، عبدالله سهره نگی آكوی ده ست به خه منجه فرماني دا به چاوه شاكان هالی پی و نه یین و له پشتیه ووه بن نه گهر سهر ورو سورینی بیكوژن ، يك له دواي يك ۱۲ چاوه ش زنجیر یان به ست و عبدالله سهره نگیان خسته پی شه ووه ، و هالیسان پی ووه ناو بو قهلا یان سفر خست .

به ووه ستوره عبدالله سهره نك نريك دیواری قهلا بو ، پس آغای زیباري له سهر را بو یان چووه خواره ووه .

عبدالله سهره نك سیره ی تشنگی گرت بو ووه چو ووه پیش ، پس آغا كه نريك بو ووه عبدالله سهره نك ته قه ی له تنقه نك هینا و له سنگی پس آغای داو خستی ، و لنگی گرت و هار یژتیه خواره ووه و بانگی كرده میر من گینی بی قهلا ی آكره گیرا ، میر فرماني دا له هه و لایكه ووه هه لمه تیان برده سهر قهلا ، زیباری زویان

گه وره مسلمان نه بوو ، به اشارتی مه لاکان مه میره گه وره کورده کوژرا
نهک له سر نهوه که ژنی نهو شورشی خستبووه ژه ننگاره وه .
مه و که سر بهوردی علی بهگ له مه و ره واندزیک دیاره ،
و گه وره و پچوک نهوه ده گیر نهوه .
میری گه وره که له بادینان گه راوه لهشکری منتظم و ربیک
که و تووی گه یانده سبی هزار کس ، ده هزار سوار و بیست
هزار پیاده .

میرسی خزینه داری مه بون ، ۱ - (فقی احمدی خانی) خزینه داری
به تاییه تی دراوی میربو ، ۲ - (فقی و سویی جوله میرگی) خزینه داری
خرج و خهراج و مالیه و باج بو ، ۳ - (محمدشار) خزینه داری مالی تالان و
زه و تکرابو جیره و نان به هزار و هلمای ده ستلات دان له خزینه ی بکه مین
ده دار ، جیره ی سره ننگ و سپاه و بینادانان و آوه دان کردن له خزینه
دوم ده درا ، خلات و به خشیش و نشان له می سی یم ده درا ، به و جور
اوریکی چاکي دامه زرانده ، هر کسی ده قبری هاتن و لی و ده گرتی به تاییه تی
مه بو مه مور وژی ده نوسرا ، میرزا محمدی منشی و قایم نیکار (روژنامه
نوس) پرو هر چیک رو به پایا به ده ی نوسی و ده ی کرده کتیب (مهلی خا) .

و مال و گرانباری به جی هیش و به به غدا بوی ده رجوو تالانیکی قورس
که و ته ده ست سوران ، میری گه وره له دوا ی دامه زراندن و ربیک خستنی
آکره چوه سر زینار که له سر آکره بو نه ویشی به شهر گرت .
که مه موخاک آکره ی که و نه ژیر به نه چوه لهشکری آرو ته سر جزیره ،
وله دوا ی گه لیک شهر و شور به ماله ی آریانی ته ننگه تاو کرد ، جزیره ی
گرت و چوه سر قه لای (أرخ) ، له پاش زور شهر و کوژنار قه لای
أرخیشی گرت و رو به موصول جلهوی سورانده وه ، وله (حشاره) به سر
کوردی داسنی دادا و کوژنار یکی قورسی لی کردن ، ولهوی وه چوه سر
(القوش) ، دانیشته و کافی القوش بو شهر آماده بون ، میری گه وره
به کوژنار که و ته سر یان و شیرینی نان و گیان له به ربیکی نه هیش
و مه موی کوژن .

که القوشی بو وچ کرده وه چوه سر (دیرهورمن) که ره به نیلی داده
نیشتن ، ره به نه کان دانیشته و کان خویان شارده وه ، که میک له زانان
نیکه بشتوانی ره به نه کان (ره بان) چونه لای میر ، میر له کوژنار پارزانی ،
و به خویو کردن ره به نه و دیرهورمن هیندیک لهشکرو سر کرده یکی خوی
به جی هیش و به و خوی چوه سر موصول ،
والی موصول چونکو نه ده شیا به گزی دا به چپ و به رام به

به لشکری سوران راه سستی ، پردی ده جلهی تیک داو قه لای له سر
خوی گری داو قه لای بندی کرد .

میرده و ره پشنی موصلی تالان کرد ، و پرده و ره دان ده سته له شکر یکی
له ده و ره موصلی به جی هیشت و بو خوشی به لشکر یکی قور سه و ده چووه
سهر زاخو و ده و لو آمیدی و گرتنی ، و وسه پاشای له سر دان او و له شکر و
قور خانه و و پیوستی بو به جی هیشت و دوباره چووه سهر جزیره که له دوی
نه و ده سستیان به سهر کیشی کردو ، به زور و کوزتار گرتیه و ده . (مهلی خا)
ده گیر به و ده که پیای یکی ره سول به گی برای میر به زور سه و ته نری به کی
له باغه وانه کانی جزیره نه ستاندو ، نه و باغه وانه چووه له لای میر شکایتی کرد ،
میر گوتی نه و پیای دهی که نری له سو نه ستاندو دهی ناسی ، باغه وانه که
پیای دهی له نیو له شکر دوز به و ده نشانی میری دا ، میرده ست به جی
فرمانی دا پیای ده کیان خنکاند ، رسول به گ چووه لای که تکالی بکات و
بی به خشی ، میر گوتی (ره سول داد گری خوم ناکمه فوته به رو به روانگی
نو که یکی سه و ته دزو تکلی برام)

میر له دوی نه و جزیره ی خسته ده ست و دای مه زرانده ، و لنگی دا
سهر مار دین و نصیبین ، و نه و خاکانه ی گرتن و له شکر و پیایانی باوه و پیای هاوی
خسوی له سر دانلخت و سالی ۱۷۴۹ ره به آمیدی گه راه و ،
لهوی دیسان چنه اند قافه زبکی محمد علی پاشای مصری

پی گیشته ، و له عراق و ده و ره ی فدرات و خاکانی دوره و ده قافه زی
گه و ره و پیایه ناوداره کانی بو چو که له ته کیاندار یک کوی .

میر که چووه سهر مار دین و نصیبین و ده و ره و هشتیان ، خه لکی
آمیدی گه له کومه گیان له میره و ساپاشا کرد و ده ریان په رانده ، و سعید
پاشایان له جیگای وی کرده گه و ره و له ده و ره ی کوی و نه و ده ، میر له و ده
آگادار بو ، به لام له پیش چونه سهر آمیدی انگی داسه و موصلی و ده و ره ی داو
ته ننگه تلاوی کرد ، و دبهات و آوایی ده و ره و هشتی تالان کردو
ره به آمیدی آژونی ، میر که گه بشته نریک آمیدی آهالی و سعید پاشا
دهر گای قه لایان له سر خویان گری داو قه لای بندیان کرد ، میر نریک سی
مانگ له ده و ره دانی آمیدی و شهرو کوشه و ده دایو ، و له هه ر چوار که ناره و ده
و ده نگی هه لیناو ده سستی کرده هه له ست بردن ، شارگرانی لی به بدابو و
نه خوشی تی کورت ، دانیشته و ده کانی قه لای ته ننگه تلاو بون و پیایان ناردن کن
میر و داوای مامله تیان کرد ، به مه رجی سعید پاشا به ده سته و ده دان میر به نای
هان و له مال و گیان ره زگار بونی کردنه به بیان .

خه لکی آمیدی سعید پاشایان به ده ست میره و ده داو له سه خنی ره زگار بون ،
میر که چووه نیو و شار و ده نه وانه ی مایه ی نه و شور شه بون
به سزای گه یانندن ، رسول به گی برای کرده حاکی آمیدی

مير كه كاروبارى آميدى و نهو خاكانه ي ريك خست و داي مه زرانيد
له هر جيكانيه كدا لشكرو پياوى باورپي هاتوى له سردانان و هه مووي
له ره واندز گري دان ، نهو جاديسان روي له موصل كرد ، و به توندى
ده وره ي داو توپي لي گري داو ده سنى به هه له ت بردن كردو موصل لي
له چه مه ردا ، (سعيد پاشاى كور ي ياسين له فندى) كه والى موصل بو
نده شيا له بهرام به ري شهر بكاو نهو هيزه ي نه بو كه پيش به لشكرى خوين
ر بزي آزاى سوران بگري و روبروي هه له تي هلنگانه ي ميرخورا گري
ناچار بو كه خوي بخانه بهر به ختي ميرى گه وره وه ، قافه زي بو نوسو و پياوان
گه وره ي ناردنه كن ، له دواي پيك هاتن سعيد پاشا بوخوشي هه سنا
چو وه لاي مير ، و به پيشكه شو ديارى دان و پاران وه له ته كيامه له تي كرد
و فرمانى واليه تي موصل بو سعيد پاشا نوسو دايه و خه لاقى كردو نارد به وه
سهر موصل .

له دواي نه وه مير به مال و چهك و قورخانه و تالان و دبل و گيراوي يكي
قورسه وه روبره واندز گه راوه ، نزيك دوه هزار كه سى داسنى به دبل
گره بووده كه ليان بو بردانه وه ره واندز ، له كپژوژني داسنى كه ۵۰۰ ي
پنرپي بو ، كه ليكي به گه وره و سهرهاني موصل به خشي و به آغا كافي هه لير و
كوپي و ره واندز يدان ، لهو شارانه امر و كه زورماون كه نه نكيان
داسنى بو وه مير له گه رانه وه ي دا پيدا بو و ماره يان كرد بو و

و ميرى داسنى علي بهك و نزيك دوه هزار دبل له پيشدا نارد بو نه ره واندز
(مهلى خا) ده لي كه مير گه راوه ره واندز ايخس مير يكي له ره واندز كو
كرابونه وه له ده هزار هياووژن پتر بو وون .
له دواي گه رانه وه ي مير بو ره واندز ، ژني علي به گي داسنى كه لين
ده گري و كومه له يكي زلى داسنى خورده كانه وه ده چينه سهر قه لاي
ژه نگار ، (بابكر آغا) ي ايشك آغاسي مير به سوباشي له سهر ژه نگار
داندرابو ، ره شه ي سوباشي و بابكر آغا به سيمي كه س له شكري سورنه وه
له قه لادابون ، و آگيان له بزوتنه وه ي داسنى نه بو و بي بك دانيشتيون
داسنيه كان پهلامارى داني و له هر چوار كه ناره وه نهو خانوه ي سوراني
تي دابون آوريان تي به ردا ، له وده مه دا پياويكي بابكر آغا بوسهر آو چو
بو و له ده ره وه بو ، كه واي زاني هه لات و روبره واندز بوي ده رچو ،
جگه له و پياوه كه سيان رزگار نه بو وه مو سوتان ، باوه كر (بابكر آغا) و
(ره شه سوباشي) و بيست و نو كه س سوتاندران .

كايراي هه لانو كه گه يشته ره واندز به ميرى راگه ياندا ، مير پيشج
صهد سواره ي به له زبوژه نگار نارد ، ليشاوي داسنى هه تا نزيك موصل
هاتبون ، له شكري سوران كه گه بشتي ده ستيان به كوژتار كردو
داسنيه كانيان ته نگه تاو كردن ، و نزيك جهوت صهد تن (كه س)
يان لي به دبل گرئو و چونه ژه نگار و

واموربان دامه زرانده وه ، بهله ز من گيتي بان دا به ميري گوره .
له دواي دامه زرانده وه ي كاروباري ژهنگار له مانگي رهضاني
سالي ههزارو دوسه دو په نچادا گه رانه وه شاري ره وانديز كه
هاته ختيان بو .

ميري گوره نه و بشيوي و شهرو شورشي داسني له هلي بهكي
ميري داسني ده زاني ، وگوتي نه وهاني داو ، بانگي كرده كن خووي و
پي ي گوت نه مه سي ساله به ريز و خوشه ويستي له ره وانديزدا نيشتوي
هيشتاش ده ست له فته نهنگيزي هه لساگري .
علي بهكي ميري داسني پي ي دامه لكلاو گوتي : (من بو مه لا كه
خوبنيك ناقاريم) .

ميري گوره دل گيربو رقي هستا ، وده ست بهجي فرماني داعلي
بگيان كوژت ، و سي رۆژ لاشه گيان به پردي ره وانديزدا هه لاوه سي
وله دواي دا ناژتيان .

وه كوله پياوه پهره كافي ره وانديزم بهيستوه ، علي بهك كه ليك ره نهدو
لاوچاك و مهردوشوخ و ، وشاياني كوژتن و خنكاكدن نه بو ، بهلام ميري
گوره به ده سي سي ملادين داره كان له علي بهكي خو و استيو
كه مسلمان بي ، علي بهك گيش به قسه ي ميري

له لالان كرد ، علماو گه وره ي شار چونه لاي ميرو به مامهت ده ستيان
له كوژتار بهردا ، اسماعيل پاشا رۆ به چياكان ههلات ، وله سهر ي مانگي
ايلوني سالي ١٨٣٢ دا (آكره) كه و ته ده ست ميري گوره .

اسماعيل پاشا كه ههلات مير كه و ته سهر ي وله كي وه كافي نزبك (آكره)
ده وره ي دا ، اسماعيل پاشاو زيار به كان وه كو پلنگي رقي هستاو رۆ به مير
گه رانه وه ، وده ستيان به پهلماو هه لمهت بردن كرد ، (مهلي خا)
له وشه ره دا واده گيريه وه كه مير ده ستو پيوه ندي له گوشه يك دابهزي
بون و تماشاي شهريان ده كرد ، (محمدشار) ي قليان داري مير قه نه يكي
بو مير قه كرد بوو دابو به بوخوشي به پي راوه ستاو ، گولله قهنگي زياريان
هات له سهره قليانه كه ي دا ، گولله ي دوهم و هي سيه ي هم له باس قه نه ي دا
وله نزبك ده ستني مير كه و ت ، هي چواره م له لاي راستي مير لهزه وي دا ،
محمدشار گوتي ميرم ابره جياگاي دا نيشتن نه ههسته باسورايين ، مير خو ي
نه شه ژانديو شلوي نه بو به سهر خو ي هيشا ، فرماني به سپادا به گه ره
هه لمهت به نه سهر دوژمن ، وده ست به خنجهر بهكه و نه سهر يان .

له شكري - و ران اسماعيل پاشايان تهنگه تاو كرد
وخوبنيكي فورس رژيرا ، اسماعيل پاشا ناچار ي هه لالان بو ،

مير كه چوه سهر بادينان له ژير فره مانده ي شا مراد به گدا له شكري ناردده سهر لاجان و خاكي موكري ، شاه مراد به گدا چولا جاني گرت و له گوندي نه لوس و په سوي قهلاي دوروست كردن ، له كونه لاجان گوندي (جهران) كونه قهلايكي هه بوتازه ي كرده وه ، لهولاوه فتح علي شاي قاجار امريدا به نايب السلطنة كه بر واته سهر شا مراد به گدا ، لهولاوه امريدا به خسرو خاني والي كوردستان و محمد خاني سهره ننگي فوجي ته وريز كه كه پيش به له شكري سوران بگرن ، لهوده مه دا شاه مراد به گدا چوبوه سهر سندوسي و له گرتندا بو ، كه له شكري قاجار كه يشته سهر ي سالي ۱۲۴۷ له گوندي (مه ده ده) له شكري كوردي موكريان وسنه و مراغه و ته وريز له بهرامبيري راوه ستان ، له دواي شهر له شكري ته وريز شكا ، مال و نه سپاييكي زور كه و ته ده ست شاه مراد به گدا و گه راوه (په سوي) (تاريخي قاجاريه) ، سالي ۱۲۵۰ كه محمد شاي قاجار له سهر ته ختي ايران دانيشت مير بناغي آشتي له ته كيادامه زرانندو ريك كوتن ، له سهر ته و ريك كه و تنه مير لاجاني بهردا ، له و ساله دا دوباره شهر ي نيواني سوران و داستيان روي داوه ، نه و بش امه به كه ديتنه كوتن : مير كه علي به گي كوژت ژني علي به گدا نكاي له مير كرد كه لاشه ي علي به گدا بيا ته وه يزبدخان ، اوبش بو سيكهاني داستي و سوران جنازه كه ي به ۲۵ سوارندا ناردده ژه نكار ، ژني علي به گدا بو توله سندن او ۵۲ كه سه ي به كوژتندا ، سيد حسني ره شواني بو او وه ي مير عفي كا به له شكروه چوه سهر يزبدانو كوژتاري لي كردن و ژني مه لي به گيشي

به انجسيري ناردده (گرماتك) و له پيش له شكري ميردا به دار ياندا كرد ، مير له وه وانديز به له شكروه ره به ژه نكار چو ، له ريگاتوشي لاشه ي اوژنه و چو ندي كه له سهر ي يزبدان بو ، كه پرسي كرد ، پيانگوت سيد حسن توله ي استانده وه لهوده مه شابه ۲۰۰۰ انجسيري به يزبدانه وه هاته كن مير ، مير به خشي و ره و ته به ي سهره ننگي دابه وه گه راوه ره وانديز ، سالي ۱۲۵۱ اسماعيل هاشاي آميدي مخبره ي له ته كه مير كرد كه ييكاته حاكي دهوك ، مير لي هوردد و ناردده كن ره سول به گي براي كه له دهوك دايمه زريني ، اوبش بر دبه دهوك و اموري بو ريك خست ، لهوده مه دا سيد به گي آكرمش به خشرا و به حاكي ناردد آكره ، مير حافظ علي هاشاي والي به غداي خسته تر سه وه ، علي هاشا ۲ سال له وه پيش رتبه ي هاشاني و ميري ميرياني به خلا ته وه بو و مير محمد ناردو ده كوشا له ته كيادامه زرانندو ريك كوتن ، له سهر ته و ريك كه و تنه هاشاي اينجه بير اقداري به له شكروه ناردده موصل و قاقهزي له هاشاني كوردستان و والي به غدا و موصل و ديار بكر نووسي كه كومه گي بسير اقدار بكن ، علي هاشا يار يده ي داو گه يانديه موصل ، مير امريدا به اسماعيل هاشاو سيد هاشاو ره سول به گي براي كه به له شكروه بچنه سهر بسير اقدار لهولاوه بير اقدار كومه گي له اهالي موصل خواست و به له شكروه له موصل دهر كه ت ره و به آميدي آژوت ، وه ره ديهات و آواييكي كوردي كه و ته پيش كوژتاري لي كرد ، لهوده مه دا اسماعيل هاشا چوبو بو او اكرد نه وه ي قهلاي (نيراوا) كه له شالي شرقي آميدي وه ره سول به گدا و زور

لهشکریش چوبون ، بیراقدار چوبه بی شهر آمیدی گرت و پری کرد
لهسکرو گهراوه موصل ، لهدی (کمر عرب) دانیش و ناردیه
دوی همه موو رؤسای شیخان ، نهوانیش به بی ترس هانته کنی ، لهشکری
بیراقدار دهره ی رؤسا کافی کوردی دانو گرتنی و کوژنی و ژن و
مندالیشان به دیل برده موصل ، بیراقدار لهشکری کو کرده موو
بوچونه سه ره واندر آماده بو ، اسماعیل پاشا (جورنه قب) ناویلیک
له خلی زیبار نارد (گردی همه عرب . تل جومر) که بچی بیراقدار ،
بکوژی ، چوبه شه و هار بزی برده چادری بیراقدار ، پیلیک نوستبو
به خنجر دای گرت و هلات ، بیراقدار نه بو که کوژنی میوانیکی بو ،
بیراقدار که ره و ره واندر هات میر لهشکر یکی له ژرفه رمانی ره شیده به گدا
نارده پیشی ، نه که رچی علیایان نه یانده هیش شهر له گهل تورکان بکا ،
احمد به گی سه ره هنگ قبولی نه کردو گونی ده بی شهر بکری ، لهشکری
میر لهزبیک زی بی بادینان پیشیان به تورک گرت و له دوا ی شهر بیراقدار یان
شکاندو که لیک تالانین که و ته ده ست و گه رانه وه ره واندر ، میر ۳۰۰۰
که سی آزای بو اسماعیل پاشا نارده آمیدی ، به لام بیراقدار زو تر چوه آمیدی
وقلای توند کرد آماده بو ، اسماعیل پاشا قافه زی بو اهالی آمیدی و ملایمی
نوسی که یار به ی دوزمنی کوردنه ده نو سه ره له اتاغنی گه و ره ی میل پچه نه وه
و خوبه قوربانی دوزمن کردن دوری مروه نه و بونه سبه بی خوینی مسلمان ریژن
بی ایمانیه ، چون ده بی له بیر بکری که ژنومندالی کورد له ده ست دوزمناندا

له موصل ده فروشرین) ، اسماعیل پاشا به و جوره مخبره بیکی دورود بی
له ته که اهالی آمیدی دا کردو قه لای دهره داو و نه نگی هینا آمیدی گرت و
دامه ززاده وه ، بیراقدار له و لاه لهشکری له موصل هه لگرت و ره و به آمیدی
چوو ، اسماعیل پاشا که دای زانی چو له (عین توتای توت) زاو ه ستاو
ده ست به کوژنار کرا ، له دوا ی شهر بیراقدار به شکاری ره و به (موصل) هلات
کورد به کوژنار که و ته دویانو مال واسپاییکی قورسیان به تالان گرت و
به شادمانی گه رانه وه ، جاری دوم بیراقدار لهشکری هه لگرت و ره و آمیدی
چوو ، اسماعیل پاشا له شیخان چوه پیشی و به کژیا چو ، له دوا ی که لیک شهر
بیراقدار هلات و خوی که یانده وه موصل ، اسماعیل پاشا من گینی
نه وه هوانه ی به دیاری بیکی جا که ره بو و میر نارده ره واندر ، و بو خوشی
گه رانه ده وک و ره سول به گی برای میر له سه ر آمیدی دامه ززانه وه ، و
۶۰۰ پیای آزای له کن بو ، میر که زانی تورک ره و ژن هه لک ده بن
وده ست هه لنگرن ، قافه زی له محمدشای قاجار نوسی و به سفیری خوی دا
نارده تاران که یار به بی بکات و به لهشکرو جبه خانه ده ستی بگرت ، محمدشای
جوابی داوه که مرده بیک بخوازی کومه گی ده کات ، حکومتی آستانه به بی
سیاستی نه و ده که اتفاقی له گهل حکومت گه و ره کان کرد حکومتی روس
ره و له شکسته و ایران بی هیزو هه و غای نیوانی خوبه و مسئله ی دارای سلطنت و
ظه ی سلطانو شازاده کافی دیکه له پیشه وه بوو که لیک اسپانی تره بو نه وه ی به کلین

زانی که لشکر بنیر به سز کوردستان و به تابه فی میری ره واندر بخانه ژیر به نجهوه
بو و گه یشته دلخوازیان له پشدا منشوریکی سلطان محمودی عثمانی به ناوی
خلافتی اسلامیهوه بو علمایان ناردرا ، بو مه لایحی می موری و بو مه لای محمدی
خه تی و مه لامه زانیلی جزیری هریک منشوریکی پر له آیت و حدیث روانه کرا
و به ناوی دین و خلافتیهوه گوی می مه لایه کافی کوردستان پر له باکرا .

﴿ ناو میدی و ده سیسه ﴾

صدری اعظمی پیشوی والی سیواسی مه وده مه مصطفیاشید پاشا
که ناو بانگی به (دیلوماتلی) په پدا کردوه نبار درایه کوردستانی شمالی ،
له دوا ای اجرای ظلم و استبداد روی له جزیره کردو له وی وده چوه سهر (زاخو)
سهر کرده ییکی پاشای ره واندر شاری به ده سه و نه دا ، له دوا یی مخا به و هاوار
له ره واندر کردن تورک و ته نگیان هینا ، نه و سهر کرده کورده غیره تی هه لئه
گرت شار به ده ست تورک وده بداورو به رو بار له به نجهوهوه خو یی هاو یژ ته
خواره وده و خنسکا ، له دوا و نه و تورک زاخویان گرت ، له وی وده مصطفی
رشید پاشا رو به آ کیره چوه ، (پیربال چا وده ش) که سه سهر -
هه نگی لشکری سوران بوله قلادا بو به رامه بری راهه ستا ، تورک وده و ده یاندا
وده ستیان به دیوار سمین کرد ، پیربال چا وده ش به سه سهر نه به یشت دیوار ی
له سهر کون کری و سی مانسک خو یی را گرت ، زیبار یی و خیلی آ کره
خیانه تیان کرد ، نه ویش ناچار بو به شه و قه لای بهر داورو به ره واندر هه لات

حکومتی آستانه آمریدا بو به والی دیار به کرو به غذا و ده وصل که یار بده ی
مصطفیاشید پاشا بدهن و له سیواس و موش و بتلیس و آرز و ده و میشه وده عسکر
بودیلا و ماتلی چو ، پیراقداریش به له شکری موصله وده چوه کتی ، و له آ کره وده
رو به حریر له زی وده بازو ، میر قه لای ره واندر و ریگایانی به سپا توند کردو
له ره واندر وده به له شکریکی ۴۰۰۰۰ که سی به وده چوه وده ده شتی (حریر)
و به له ز قاقه ز ییکی بو محمد شای قاجار نارد که یار مه تی بکات ، میر له ژیر فهرمانی
سهره ننگ احمد به گی برای خویدا له شکری نارد وده پیش ره شید پاشا و له سه رزی
شهر یکی خویناویان کردو زور کوژ تار کرا ، به وراستی کورده کان پلنگانه
شهریان کردو به گهر مه هه لئه تیان وده برده سهر دوژ منیان ، به لام چونکه ژیر
پایه ی ایش له ده ست مه لاه فقی به کانددا کلور کرایو شهر له گهل و ده میاندا
بی سود بو ، مادامه میری گهر وده به بی فتوایی مه لاکان کاری نه ذکر د ۱ ،
نه وروژه هه تالیا واره توپ و تفه ننگ له هه رد و و لاه کاری وده کرد ، و به شه ویش
هه ریا به دار بو .

مصطفیاشید پاشا که له پیشدا تفکری کرد بو بهر آ وده ژور ووی دا و ناچار بو به شه و
پاشه و پاش بگر و یته وده به هه رجور یک بو له زی به ره وده رو به موص و ده یشت
و هه لات ، تالان و آسیا ییکی زور که و ته ده ست کورده کان و گهرانه وده حریر ،
مصطفیاشید پاشا که گه بشته موصل فهرمانیکی ساخته یی بو مه لای محمدی خه تی

و قافه زبکی پر له آیت و حدیث که آلتی ده سستی تورک بو بومانی کورد
کوژتن به کاریان بردو بومیری گوره یان نارد که بیخه له تینن ، مه لای
خه نی چونکه پهره ورشی ده سستی داود پاشای گورچی زاده ی والی بغداد
له وجوره منشورو فرمانا نه آگدار بو ، و ده زبجي رویی کرد و فتوا دا
که شهر له گهل سلاطینی (ساتیر) ی آلی عثماندا بودین و طلاق و باور ی
ره خنه ی هه به ، دلی کوردی هه ژاری له شهر خاو کرده و ، حاجی قادر
کوردی برایم آغای ابشیک آسی میری گوره بزبانی خو ی بوی گیرا هه
که : میر احمدی برای میری گوره له گهل مه لاهمدی خانی له مجلسا به کیشه
هاتن ، احمد به گ روی له هه مو له شکر کرد و گوئی هر کس هه واداری شهری
رومی (عثمانی) یانه بکه و بته لای منه وه ، و هر کس شهر ناکات بکه و بته لای
مه لای خه نی به وه ، سهره ننگ و له شکر هه مو به جار بک که و تته پشت احمد
به گ ، و هه چاند فقهی به ک الهای مه لا و میری گوره مانه وه .
له گهل نه وه شامیر گه راوه ره واندزو له هه مولاییکه وه وه هیز ی خو ی
خر کرده وه ، احمد به گ و سی هزار که سیلک (له حهریر) مانه وه و چاره
نوری ده مو گه رانی ده وران بون ، مصطفی رشید پاشا له موصل له شکر ی
موصل و به بغداد ديار بکرو سیه واسی هه لگرت و له ربگای آکره وه
رو و به شهبوران و منوری بو و ونه سهر ره واندزو

آزوتی ، باز به گی (باهشتی) که چه ندسال له وه پیش چو یوه نه سته مبول
به را بهری له گهل چو ره واندزو ، و به وه وه مخبردی له تکه کورده کاناده کرد
حافظ علی پاشای والی به غدا بهش به هیز بکی زوره وه له به غدا به دهر که وت ورو
به هه وایر خوشی ، مصطفی رشید پاشا له آکره که دهر که وت فرمانی بکی
هه لبه سنی به عاره بی و پر له آیات و حدیث بومیر نارد ره واندزو ، به کورتی
نه مه ی خواره وه ترجمه به نی : (به شرط و عهد و میثاق و به یمانی خلفایانی
راشدین بیت که له گهل مسلماناندا کرد و یانه امینت ده کم که هر چتیکی ایه
پیتان ناخوش بیت له حقاناندا اچرانا کم و هیچ بی دلی و ناگوزاریکی له ایه وه
خوش نه بیت له ایه وه بو ایه و نادات ، آرهر زمان هه ره نه و نه به که ایه
بکه و نه ژیر سیه ری (ظل الله) امیر المؤمنین که ذاتی اقدسی شاهانه به ،
نه و جاله هه مو به لا و مصیبت رزگارد بن ، و له دونیا و آخرت دا به آسوده ی
و که به خوشی ده ژین ، شرط و عهد بکی خلافتی اسلامی که له گهل امرایانی
اسلامی کرده وه نه منیش نه و به یمانه تن له گهل گری ده دهم که امین بن و نه تر سین
امن به شفقت و عدالت ایه وه کو اولادی خوم له ژیر بالی مر حمتا به خپوده کم
و به نیشان و خه لات فرمانی میری میرانی اماره نی سورانتان بو تصدیق ده کم
هه رچیکت بووی و هه ربیو بستیمکت رو و بدا ده بدهم ، و له هه مو ته نگایلیک دا
یارمه نیتان ده کم و به سهر دوژم نیتان دا زال ده کم ، نه وانهش

له دواي هانتان بوباني عالي ده كه وېته اجرا آتوه .
 كه نه و فرمانه گه يشته راه وانديز مير هه مو سه ره نكه كافي له شكري
 كو كړنه وه و مه لاهمدي خه قې خواسته حضور ، له شكرو اهالي به جار بك
 گوتيان چوبنتان له دواي نه بوني ايم به مه لاي خه قې هه ستا خطبه ييكي دورو
 در يزي خوينده وه فتوا بدا هه كه سيك شهر اه گل له شكري عثمان بك به بني
 ايمان ده مري و له ژيانيا طلاق ده كوي ، او خطبه به له ور و ژده تا ناپيري
 به خشي و بوبه مابه يي همز بوني مير و ناچاري كړد كه خوځي تسليم به تورك بك
 هه وه كو كړدي ، له ولوه راه شيد پاشا نريك بوه وه هه تا گه يشته ده شتي
 (سوران) ، چادر و خه رگاي هه لدا و ديسان قافه زبكي بو ميري گوره
 و به كيكيشي بو مه لاهمدي خه قې نارده ره وانداز ، و تا ميناتيكي زوري دا
 به ميري گوره ، و به شرف و جهني ده وله قې خوځي دلي آسوده كړد ، و دوباره به يماني
 له نه كيا گري دا كه حكومه كهي هي بداته وه و بېكاته ميري ميران و و تبه يي
 پاشايه تيشي بو تازه كانه وه .

مه لاهمدي خه قې برياري دا كه ميري گوره برونه لاي مصطفى راه شيد پاشا
 ميري گوره و مه لا به به نه پاني له شكرو سه ره نكه كانه وه بخاره يان
 له گل كړد ، مير نه حمدي براي ده كانه و كيلي حكومه كهي و مه لاو
 چه نيد سوار ييك هه آسوده گري و ده چي ته كن مصطفى راه شيد پاشا

و به حرمت هه پيشوازي كرا ، راه شيد پاشا سوباسي بو مه لاي خه قې ده كاو
 پي ده ليت به شرف سويندي به شادي ميرده نيره وه سه ر حكمداري خوي
 مه لاهمدي خه يلاني زاده حاجي قادري ابشيك آغاسي زاده كه له باني خويان
 بېستويانه ده اين ميرياري ۲۰۰ ايستر دراوي دا به راه شيد پاشا ، و به جوړه
 ميرده خالني به راه شيد پاشا كړد ، و له سه ري يماني راه شيد پاشا خوځي تسليم كړد
 و ناردره ته ستمبول و عفوي سلطان محمودي بواصدار كړد و له سه ري عهديكي
 پي دي داپور تبه يي ميري ميراني و پاشايه تي به فرمانه وه بو نه ستاند ، و بو گه رانه وه
 بو ره وانديز نه مري بو ودر گرت ، له وده مانه دا مصطفى راه شيد پاشا مرد .
 دوزمي مصطفى راه شيد پاشا كه علي رضا پاشاي والي به غدا بو به له زوه لاهمدا
 به آستانه نه گه مير محمد پاشا بسكه رته وه راه وانديز عراق له ده ست ده چيت ،
 و اداردي حكومت و شيرازه يي ايش نيك ده چيت .

مير له وده مه دا و و به تهره بزون له آستانه دهر كه و تېو ، باني عالي امر بدا
 به واليه كان ، له تهره بزون و ياسي واس به شهو اعدام و گوم كرا ، سبه يني
 مه لاهمدي موني راه وانديز كه آمه و زاي پاشا بو له گه لي چو و بوه آستانه ،
 له بازارا دېتي يوستي خه زو ده هرقه و هان و تور مهي سه ري مير
 له ده ست ده لاله وه او انيش به له زو بو كورستان ده چنه وه

میر احمد گوری مصطفی به گک

میر که چوه استمبول^۱ میراحمدی کرده جی نشنی خوی ، که به لایزری
مفتی و پیاوانی میر به هالان گه رانه ره واندز سهروردیان بوسهره نگان
گیراوه ، میت کوبونه وه و میراحمدیان کرده میری ره واندز ، میرته حمد
به (میرته حمد لاله) نایبانگی کردبو ، له میرته حمد گه ورته سلیمان به گی
برای بو ، له لای کالوکان داده نیش ، هه وای حکمداری کوته سهر ،
شهبانک له گه ورده بازرگان حاجی الیاس و له سهره نگان عبدالله سهره نگی
آکوبی و چند پیاوی گه ورده ره واندز به میوانداری بانگ کرده مالی
خوی ، له وای نان خواردن دهرگی گاله داو گوئی میری ره واندز
بو برا گه ورده به دهی هه موتان ری بدن ، نه وان هه چاند ته قه لایاندا بیفاندبو ،
ههستان که برون دهر گیان به به سترای دیت ، له سهر بانی قه لاجاریان کیشا
ده ورده دوری میر سلیمان به گه ، میراحمد به له شکره وه ده ورده قه لایاندا ،
له وای ۲ روزه شهرد کوژنار سلیمان به گک آلائی تسلیمی هه لدا ، میرته حمد
پیاوانی نارد و ورده وه ، (سلیمان به گی مایلی) ده چته پیشه وه که سلیمان
بگریت ، سلیمان به گک ده ست به خنجر بسوی دیت ، له وده مه دا
پاشه و پاش و له سهر بان به رده بیت وه ، له سهر وه سیمان به گک به گولله
داده گری ، میرته حمد پیاوانی ناردو گرتیان ، عبدالله سهره ننگ و

وحاجی نه لیا سهره والانی گیران ، به لام له وای دا عبدالله سهره ننگ
به بی گونه کوژرانه وانیدی که به ربون ، بوک شهاردمانی دایکی میر نکای
بوسلیمان به گک کردورز گیار بو ، به لام به پس کرا ، عبدالله سهره ننگ
پیاوایی قارمان بوو له خرم میر محمدی دا زور پهرای کرد ، قه لای آکرده
جزیره نه و گرتی ، بی که به بهی له شکر ره واند زوله کردی (آکوبانی
حارس آغا) بو ، که کوژرا ۳ کوری به جی هیش ، (برایم آغا ، حمد
آغا داوود آغا) سهر وکی شماره وانی ره واندز محمد علی آغا که نه مرو -
که هه به کوری برایم آغایه ، که عبدالله سهره ننگ کوژرا عایله و براکانی
باریان کردو چوونه شنوو له گهل طرقداران سلیمان به گک ریانک که متن و
له تمک محمود به گی کوری عثمان به گک دا که آموزای میراحمد بوبه هیزیکه وه
چونه سهر میراحمد ، له وای شهرد کوژنار یکی روز به شکوی رووبه
شنوبه گه رانه وه ، رسول پاشا که له آمییدی گه رانه ره واندز ناردی نه و
عایله بهی برده وه ، و هه ردو برایانی چس کردن ، له پاش ۲ سالان به ریدان
نه مرو کوش نه و عایله به رده ست دریژن ، له وای میر محمد نیوانی سلیمان
به گک و میراحمد به شوی راده بوران ، احمد پاشای بابان چووه سهرمه رگه و
مه چو خه و رانیه و کوبی گرتن و خبلی مانگورو چناران و خوشناو و پیران و
خله کان و بیتوبنی خسته ژیر حکیمه وه ، شاری هه و لیر به ده ستیه وه که وته
ده ست (محمد مصر فی) ، آکرده زاخو و ده وک کوته ده ست
اسماعیل پاشا ، ته نه ما آمیید له ده ست ره رسول پاشا داماده ،

سعید بشاد آکره لشکر یکی له خیل زیناروشیروان هه لگرت و روو به
ره واندز جوو ، مبلاتی باله کیان لشکریان دایه وچونه (گهروی جهنگه)
که له شمالی ره واندز ، (گیان آویش) بشیان گرت که له سر ری ی
ره واندز و باپشتیان دایه ، وچونه خواربوسهر ره واندز ، له لایه ن سیر
احمد و ده ست به بهرام بهری کرا ، له دو کونگره ری ره وژ آوایی شارو
ایج قهلاوه به توپ آور بارانیان کردن و زور سپاهی سعید پاشایان کوژت
ده ست پیاده ری ره واندز له دو قهلاوه چون و پستی دوژمنیان گرت ،
سعید پاشا شکوه لات ، میر احمد ۳ سال حکمداری کرد به لام له بر
شورش له حکومتی خوی کامران نه بو ، میر که وژ ری جه به به چوبابه
من گهوت له ده روازه ری سهرابه و هه تا ده رگیای من گهوت ۲ ریز لشکر
را ده و ده ستان و زور سهر و کو سهرنگک له ته کیا سواره بون و له یو خویان
ده گرت و ده یان برده من گهوت و ده گه رانه و ، میر احمدیش به و ده ستوره
وژ ری هه بی سوار بوو که یشته سهر بردی خهره که به بردو کی مهلا احمدی
مهلا سلیمان ده ناسری محمود به گی کوری عثمان به گ که سهر بهوردی بابو
باپیری کو ترا بو توله سندنه و ره واندز چاوه نسوری که لین بوو له مالی
(الله به گ) ناو له پشت به نه چهره و سیره ی قهنگی گرتبو ، میر احمد
که که یشته نیوده رگیای پرد گولله یکی له موره ی پستی داله ته سپی بهرداره
لشکر ده و ره خانوی الله بگیاندا وچونه ژور ، محمد به گ ۶ دیکه شی بریندا کرد
انجا کوژرا ، میر احمد که زامدارو بردیا ته مال و ده رمانیان کرد ، سهره ننگ

کو بونه و ده لشکریان ساز کردو آمری به گزاده کوژت نیان دا سی وژ
له نیوشاردا کوژتاریان له به گزاده کردن ، وژ ری سی احمد به گ گیانی
به به هشت شادبو ، له دوا ی ناژنی احمد به گ سهره ننگه کان لشکریان نارد
ده و ده و هره به گزاده یگیان ده ست کهوت کوژت نیان

سلیمان به گ کوری مصطفی به گ

که - میر احمد مرد سهره ننگ و گه و ره ی لشکر و شارخرو نه و ده
سلیمان به گیان له ده پس ده رخت و کردیا نه سیری سوآن ، چه ندر وژ یک
رای نه بوارد که ده سنی به توله نه ستانده و ده از بتدانی ژبرده ستان کرد ،
هیاو یکی ز نه چیره وانی میر احمد هه بو ، گرتی و اعدای کرد ، که له ده پس دا
وژ یک زور بردو یته ژور و ده ، رقی نه و ده ی لی هه لگرتبو ، که بو به میر
یکه مین جار نه و هیاو بی گونا هه ی کوژت

خه زینه ی حکومتی کیشابه مالی خوی و تواندینه و ده و کردینه
سند که بو پاشه وژ ری به کاریت

سهره ننگه کان که ته ماشای بز و تنه و ده ی سلیمان به گیان کرد ، شایای میری نه بو
چونه کی و پیمان گوت که ده بی چاو له گونا هانی پیشو بهوشی ، وله گهل
دراوی خه زینه خیانت نه کی چونکه نه و ده ردو کانه بناغهی چه سپاندنی
حکمرانی توآن ، سهره ننگان ، هه رچه ند کوشان نه شیان پیش به سلیمان به گ
بگرن و چاره یان نه کرد ، له دوا مین دا گرت نیان و خستیا نه هه نه و ده

﴿ حکمداری به گهل (جهو ریت) ﴾

میلت که سلیمان به گیان چه پس کرد له سره ننگه کان و گه وره کانی
 ره واندز کوهه له ییک خر بونه ره حکومه کیان کرده (گهلی) و به گهل
 اداره بان ده ست پی کردو له ته که ره سول به گدا بناغی هاتو جویان دامه زرانده ،
 له دهمه دا نیوانی سعید پاشا و ملایحی ضروری تییک چوبو ، و به مال و
 منداله هه لات و ره به بخدا و ویشته ، سعید پاشا بنچه نگی له فساد
 چول بوو له ته که ره سول به گدا بخاره ی کرد و به ماله تر ییک که و ته وه ،
 ره سول به گه آلت و مهمات و له شکریکی که هه ی بو ریکی خست ، و آمیدی
 تسلیم به سعید پاشا کرد ، له مانگی ربیعی بهک سال ۱۲۶۰ له آمیدیه وه
 ره و به ره واندز زوت ، که نزدیک ره واندزو ، اهالی و سره ننگ و له شکر
 پیشوا زیان کرد ، دهره ی سره ننگه کان که به گهل حکمرانیان ده کرد
 ۲ سال و ۲ مانگ بو گه لیک چاکه یان بو و میلته بو ، دادو آسوده گی و
 امنیت له دهری میری گه وره چاکتر نه بوایه که متر نه بو ، هور دهره منیکی
 به ماله سوران بو به زور و چپان کرده وه ، وقفه لای ره واندزو دهره و
 هشتیان زور چاک به خپو کردو له گهل رعیت و له شکریاندا گه لیک میهربان
 و دادره سون له دهری نه وانداده لای خه تی له ره و کوته بو ، و له نیو میله ندا
 ره زری نه ماو ، ناچار باری کردو چوه گوندي خه نی که له نیوه روقی دایه .

﴿ ره سول پاشا گوری مصطفی به گهل ﴾

ره سول پاشا که گه راه ره واندز ۶۰۰ نفر له شکری خورده بو ،
 و ۱۰ توپ و باروت و جبه خانه ییکی زوری له ته که دابو ، ده ستی به دامه زرانده -
 نه وه ی حکمداری کرده وه ، له دوا ی چه ند ییک به قسه ی مفسیدان ییکه
 خوشه و بست و آزاد مدبری ایش و سپاه که (جهدی شیرین) بو به هانه ییکی
 پرو بوجی گرت و خنکادی ، زوری پی نه چو له سره ننگه کان (جهدی صوفی)
 ناوی گرت و هردو چاوی دهره یناو کوری کرد ، له دوا ی چه ند ییکی
 دیکه له ییکه خوشه و بست و پیاوانی میر که (محمد شاهر) ای نیو بو گرتی و
 لوس تلافی کرد .
 به وجود ره سول پاشا سره ننگه کان ایش و کار گوزاری هه موی
 ره منجیده کردن و ازبانی دان .
 ره سول پاشا که له اموری خسوی به ره وانه سرکاری دهره وه له گهل
 احمد پاشای بابان دا بخاره ی کرد ، و پیاوانی زانا له نیوانی هردولاها
 هاتو چونیان کرد ، له دوا ی ییک هان ره سول پاشا (فاطمه خان) ی
 خوشکی خوی دا به حسین به گی برای احمد پاشا ، نه و جا دوستی و آشنایی
 بو به خزمه تی ، احمد پاشا خاکی دیره و حریری به بی شه و راه به ره سول پاشا .
 ره سول پاشا له گهل حکمداری خوی خه ربک بوو بو و له ته ستانده وه
 اهاله کیه کان که یاریده ی سعید پاشا یاندا بو ، له شکری ساز کردو به ناوی .

راو چوه گوندى. باله کيان ، اهالی پيشوازيان کرد ، ره سول پاشا امريدا
 هر کس يک ده سنى تغه نگ بگري له گوند دهر کويت ، اهالی بيموش
 آگيان له پاشو پيشى کارو کرده وي خويان نه بو ، نيرينه له آواي دانه ماو
 همو دهر کوئن ، ره سول پاشا پي گون بوشاره زاي ريگا بکونه پيش
 له شکره وه ، باله کيه کان به گوراني کيف کوته پيش همتا له گوند
 دور کوته وه ، له شکر دهره بدن و شيلنگه تغه نگيکي کردني زور يان
 لي کوئن و هي باوه گيران و ده ست به ست خستياننه پيش سنكي اسپه وه
 ربه گوند جله يان سورانده وه ، گوندي لوس تالان کردو گور او مره وانديز
 له دواي تالان و کوژتاري باله کيان ، ره سول پاشا بو توله کردنه وه له (سلیم خان)
 ي سهروکي سهريچما ۳۰۰ کس شهر کري له ژرفه رماني سر کرده ي
 جو له ميرگي (مراد خان) دا ناردده سهرفه لای (کله کين) ، مراد خان
 به شه ره دهره ي قه لاي دا ، له تکه خويانه رد يواني بر دبو به ديوار ي قه لايه وه نا
 له شكري سهرخسته سهروه ، سليم خان آگادار نه بو هرهينده ي زاني دوژمن
 گه بشته سهر ي ، ده ست به خنجر ربه وان چو ، نه يان هيش بگاته پيشه وه
 به تغه نگ کوژتيان ، و خنجر و تغه نگه کيان بو ره سول پاشا نارد ، علي به گي
 کو سه کسه کرده ي مير خوشناو بو ، له پيشانه بو به بونه ي تسليم کردني
 حريز به نه حد پاشاي بابان ، له لايه نه حد پاشاوه حاکی حريز
 کردبو ، ره سول پاشا نه وره ي له دلاو ، سر کرده ي له شكري

خه بلاني ناردده سهري مير کو سه کله قه لاي (ديره) داده نيشت ، به شه
 له شکر يان بردو قه لايان گرتو مير ي کو سه و چه ند سه رک رد يک و چه ند
 نو کريان لي کوژتو به شادي گه رانه وه ره وانديز ، له دواي نه وه ره سول
 پاشا له ژرفه رماني (قوچاخلي) دا له شکر يکي ناردده سهري محمد مصرفي حاکی
 ههولير کله دواي مير گه وره خيانه ي کردبو و له تکه رومياندا ريک
 کو تبو ، قوچاخلي که چو له شرقي شمال قه لاي ههولير توشي مصرفي بو ،
 له دواي که ميک شه مصرفي بريندار کردو گه راده ره وانديز ، (امور آغاي
 باوه حله) له خيلي زراري لهفته وشورش رانه ده وه ستا ، ره سول پاشا
 ناردده سهر ي و له دواي چنه شريک کوژتيان ، له کوژتنی احمد به گ
 (مير احمد لاله) دا دو آموزاي خو ي که (نومه ربه گ) و (آحنابه گ)
 بون ده ستبان تيدابو ، له ترسي ره سول پاشا به ماله وه هه لايون و چوبونه خاکی
 (مهر گور) که له نزيک شنويه ، ره سول پاشا چنه دجاران پياوي ناردده سهر يان
 که بيان کوژن ، به لام وه به رنه کوئن ، بايز به گي پاشتي چونکه له دهره ي مير ي
 گه وره دا هه واداري روميان بو ، چوبوه نه سته مبول و له گه لره شيد پاشا دا
 گه رابووه ، نه وره هه رله دلي ره سول پاشا دامبو ، ناردی لوس تالاني کرد
 چونکه مير به ي کوژت ، به لام به مال و مندال و کله ته وه بو ههولير ي نفی کرد
 ملک و مالی بايز به گ و آحنابه گ و نومه ربه گي زهوت کردن و دانيه پياواني خوي

رّه سول پاشا به جوړه کولې دلی خوي به هه مو اندازت ، و هه رېک له ناحه زانی به در دونه زیت گرفتار کرد ، که له وانه آسوده بو له گه له شکر رېک خستن و رّه عیت نوازي وآت و پو بست پیکه و نه نان خه رېک بو ، و هه تاسالی ۱۲۶۸ به آزادی و مستقيلي حکومتي سوران اداره کردو به چاکي رای وار د ، له و ساله دا حکومتي عثماني له شکر يکی قورسي نارد ه عراق ، و هه وليرو که کول و آ کره و آمیدی و زاخو و ده وکی پر له عسکر کرد ، خلایي ميري ميري و رتبه ي پاشايه يي له لاین نامیق پاشای والی به غداوه بو رّه سول پاشا ناردرا ، و له سه رخاکی رّه واندزو حریر و شیروان و باله ک و برادوست کرا به ميري ميران و فهرمانی بو ناردرا ، له دواي چه نديک حکومتي عثماني منشور بکيان بو رّه سول پاشا نارد که ده ي سالی ۸۰۰۰۰ ربال بدات به حکومتي تورک ، رّه سول پاشا که ور دپوه و ته ماشای راست و چپي اموری خوي کرد ناچار بو که نه و درلوه بخاته عهده و ده دفعي شهر بکات هه تاهيز بک په پداده کات ، چه ندساليک له ژير نه و قه بده دابو ، به لام آقچه بک و پوللی نه دا ، نامق پاشا قافه ز يکی بو نوسی و دواي دراوه که لی کرد ، رّه سول پاشا به هانه ي گرت و نه ي دا ، سالی سي يه م دوباره نامق پاشا منشور و هه ر شه ييکي بو نارد و دواي ۲۴۰۰۰۰ ربال لی کرد ، رّه سول پاشا له زی له کار کردو به نه دان جواي داوه و گوتی چون درا وادا .

سالی ۱۲۷۲ نامیق پاشا له شکر يکی قورسي نارد ه سهر رّه سول پاشا و نه مريد ا به موصل و هه ولير که به له شکر و هه يارمه يي بکن ، نه و له شکره که له هه و لير در که کوت روه به رّه واندز جوو ، له دشتي حریر له شکر ي رّه سول پاشا پيشي مي گرت و له دواي شهرو کوژنار قوه يي کور دی حریر و ديره و دوو بينيان به ردا و چونه رّه واندز ، رّه سول پاشا ده وره و هشتي رّه واندزی توند کردو که روی گلی علی به گشو رېگای رّه نگينه و کونه به فرو کوره ک و گروي بيجانين به له شکر و توپ توند کردن و سه نگه ري تيدادامه ز راندن ، رّه سول پاشا مال و مندال و خزينه و گرانباري له رّه واندز ده رخت و به چه ند سه ر هه ننگ و هيز و هه نارد نيه قه لای (سيده کان) ، له شکر ي نامیق پاشا له سپيلک سهر که کوت و هه موخيلي کور دی له گه ل خوي بردبو ، که گه بشته چوي خليفان به و ا به ري شاره زايانه و هه که کوبره رېگايي که له شکر ي رّه سول پاشا نه يان گرتبو له شکر ي آژوت و روه به رّه واندز و و بشت ، که له پياده ر يي سهر که کوت له شکر ي رّه سول پاشا سه سامان ، رّه سول پاشا که وای بهيست مېله ت و اهالی بانگ کردو گوتی من له شاره رده کهوم با کوژنار نه که و بته نيوشاره و هه ، مادامه خيلي کورد خيانه تيان کرد من شهر نا کم و ايوه ش بر و نه پيشوازی عسکري روم و به مامله ت بيان نيسته نيوشاره و هه ، رّه سول پاشا ده سته و دائره ي سوار يون و و چونه (سيده کان) ، و له ته ک حکومتي ايران ا خبا ره ي کرد ، له اهالی رّه واندز چه ند که وره بک له گه ل نامیق پاشا دا خبا ره يان کردو و به مامله ت

روزي ۱۵ جمادي دوم ۱۲۷۲ روزهي جمعي دواي اواره لشكري روزهي
گهشته نيور واندز ، چون له سه رسا خيوه تيان هه لدا وله نيوشاردا دهستان
به تشکيلات کرد ، (کنعان پاشا) ناو تورکيکيان کرده متصرفي روه واندز
و عسکري زور ي ليدانا ، هه ره له ساله دا ته اگوراني برده روه واندز و دائره
نقوس و گورگ و ديف و ماموران و مکتبيکي روه ممي ابتدائيشي تيدا
دامه زراندا ، رهسول پاشا که گهشته سیده کان له ته ک ايرانا مخابره ي کرد ،
وليمه دي ايران له شنو جيبگاي نيشاندا ، رهسول پاشا و دهسته و دائره و مال و
مندالي چونه شنو ، حکومتي ايران به محترمي راي گرت ، رهسول پاشا هه تاسالي
۱۲۷۲ له شنو مایه و وه دواي دا له گه نامق پاشاي والي به غدادا مخابره ي کرد
و به و هلو به يمان له شنو دهر گوت ، مال و عايله ي سه ره نه گ و دهسته و له شكري
نارنده و روه واندز ، بوخوي و عايله گشي روه به گه کوك چوون ،
تقي الدين پاشاي متصرفي که کوك به حرمت هه و پيشوازي کردو له گه روه کي امام قاسم
دهسته خان به ريکي زور چاکي دا رهسول پاشا که عايله ي کهي دامه زرانده چوه
به غدا ، ناميق پاشا له دواي احترام گرتي کرد به متصرفي مرکزي به غدا ،
رهسول پاشا دو سال له سه ره وظيفه به مایه و وه ، له و ده ده شدا اسعد پاشاي آکره
برايه به غدا و ده ست به سه ره بوو ، سالي ۱۲۸۱ نامق پاشا بو به مشيري مابين و چوه
نه مستمبول و رهسول پاشا شي له گه له خوي برد ، له دواي سال يک رهسول پاشا

که به والي شاري (وان) و نزیک ۱۰ سالان له وان والي بوو ، سالي ۱۲۹۲ بوو
به والي نه رزه روم و له و ي ژني ميناو مالي ريك خست ، سالي ۱۲۹۴ بو شهر ي
رومن اشتراکي عسکري احمد مختار پاشاي کرد ، رهسول پاشا سالي ۱۲۹۸
نه رزه روم مرد ، احسان به گ و چند کور ي ديسکه ي له پاش به جي ما ، له ژني
روه واندزي که (بوکراني) خوشکي حاجي مصطفی آغاي روه واندزي بو ۳
کور ي له گه کي کيژيکي به جي هيشت ، وه که کوك مانه وه ، کور ي گه و رهي
اسعد به گ که بابي عبدالله مخلص به گ بو که نه مرو که عبدالله مخلص به گ
له وه واپره ، کور ي ناوه نجی ناوي فتاح به گ بو که بابي آمينه خاني دايکي کریم
به گي قايم مقامه ، نه مرو که آمينه خان ماوه ، کور ي بچو کي ناوي ره شيد به گ بو
چوه ارزه روم و له و ي مرد .

له مقابل اراضي و ملکي رهسول پاشا حکومتي عثماني سالي حوت هه زار و
پنجاه صد قوروشي بو اولاداني رهسول پاشا به يوه .
رهسول پاشا پياويکي تيسکه بشتوز رنگ و آزاو مديرو و ربابو و گه ليک
هه راي بو کوردي سوران کرد به لام زه مانه ، نه ي هيشت سه رکوي ،
له ميري گه و ربه ته و له ترو رقي نه ستورزو ، له پاش نه وه دسال ژيان
به آمزشي خوداشاد بوو حکومتي سوران به وانقراضی هات روه واندز
چهنده سال يک متصرف نشين بو وه دواي دا بو به قايم مقام نشين ، هه و روه کو
له هاتودا لي ده دو يين .

وینهای رهسول

پاشا برای میبری

گهوره (محمد

پادشاهی رهواندز)

و پادشاهی هه‌ره

دووایی کوردستانی

سوران له‌برکی

دبسیلی دا

رهسول پاشا له پاش میبر محمد پادشاهی برای سهوت سالانی پادشاهی کردووه ،
هه‌رچه‌نده تورکان هه‌رساله‌ی داوای ۴۰۰۰ لیبره‌خه‌رجیان لی‌ده‌کرد نه‌بدانی
له‌دووایی دا له‌شکر یکی زووری عثمانیانی هاته‌سه‌ر له‌پاش چه‌ند لی‌کدانی یکی
چه‌ندین جار له‌شکر ی تورکانی تیک شکندو زیانی یکی بی‌نه‌دازه‌ی
پی‌که‌یانبین دیسان عثمانیان مه‌لاکانیان له‌زیرمه‌هاند و له‌وانیش
ده‌ولیان به‌ناوای آسین و خه‌لافه‌تی ایسلامیه‌وه‌لییدا

— ۱۰۰ —

ده‌شتیان به‌چاوو زاوو فتوای ناروه‌وا کرد رهسول پاشاش چاوو راوی
مه‌لایه‌کان کار یکی وای لی‌کرد ده‌سنی له‌شهر مه‌لگرت و رووی له‌ایرانی کردوه
پنج سالان میوانی وه‌لیمندی بوو وریز یکی زووری کیرا له‌دووایی داله‌سه‌رتکای
عثمانیان و ایرانی چووه (به‌غدا) به‌له‌زیک مه‌بدانی دا له‌ناو نه‌و خاوه‌ی دادانیش
که‌چاغانه‌ی روژنامه‌ی عراقی له‌سه‌ر ده‌می‌احتلال دانی دا بوو و له‌به‌غدا به‌دا گه‌ره
کیکیکیشان به‌ناوای وی‌ناو (۵۰۰۰) قوروشیشیان هه‌وه‌وو مانگیکیکی له‌جیانی
داهانی سامان (ملکه) ه‌کافی وو (۵۰۰۰) قوروشیشیان جیره بوو ره‌وه‌وه .

رهسول پاشا متصرفیه‌تی به‌غدا ی کردووه له‌ ۱۲۷۲ ی کوچی دا بو‌هاو کاری
شهری رووسان به‌فهرمانداری چوته‌نه‌رزمه‌روم وه‌پایه‌ی (رو‌م ایل به‌گه‌ره‌گی)
دراوه‌تی دوو باره به‌نه‌رزمه‌رومی دا له‌ (۱۹۷۵) ی کوچی دا بو‌سه‌ردانی خزم و
که‌وه‌کره‌کافی هاتو وه‌به‌غدا به‌وماوه‌به‌کی تپدا ماوه‌ته‌وه له‌دووایی دابه‌ری‌گی
هیجازی دا چوته‌نه‌سته‌بوولی و کرا به‌والی وولاتی (وان) دووای سی
مالان به‌آرمه‌زووی خو‌ی وازی له‌والیه‌تی هیناوه‌رووی له‌نه‌رزمه‌روم کرد

هه‌رچه‌نده رهسول پاشا له‌خیزانی به‌راپی نه‌و چوار کورانه‌شی هه‌بوون : -
۱ - اسعد به‌گ ، ۲ - فتاح به‌گ ۳ ره‌شید به‌گ ۴ بارام به‌گ . سه‌ررای
مه‌وش له‌وی‌خانه‌واده‌ی (وجنه‌زاده) کان پادشایان کرده زاوای خو‌یاب
له‌خیزانی دووه‌میشی کوویکی بوو ناوی نا (احسان به‌گ) .

رهسول پاشا له‌یارمه‌تی شهری (۹۳) دا پایه‌ی ووزاره‌تی فخری دراوه‌تی
وله‌وه‌به‌ولاوما تیره‌ره له‌نه‌رزمه‌روم دانیشته وه‌له‌سالی (۱۳۰۱) ی کوچی دا
هه‌رله‌وی دا کوچی دووایی کردووه .

— ۱۰۱ —

— ۲۰۱ —

داخلي گرانم هر چه نده
به شوين و بنه به هشتي محمد
هاشاي ره وانديزي دا زورم
هول و نهقه لاداره دستم
كهوت به لان سوپاس بو خودا
كه وينه ره سول و هاشاو احسان
به گه ره شيد به گي كوره كافي
ره سول باشام دست كهوتن

وينه احسان به گي كوري
ره سول هاشايه له به ركي ديبلي دا

وينه ره شيد به گي كوري
ره سول هاشايه له به ركي ديبلي دا

اسعد به گي كوره هره كوره كه ره سول هاشا خو وينده وار يكي بيشكه و نو
وه ره وشه نيبير يكي پايه به زبوه داخه كم له (۱۲۷۵) دا له زي ي باغدايه دا
خنكوه وه له لاي شيخ عمري سهره و مردی شاردراوه ته وه ته هاجه الله
مخلص به گي كوري بنيادگار به جی هشتووه

وينه به هشتي عبدالله مخلص به گي كوري اسعد به گي كوري ره سول هاشايه

فتاح به گك كورې دووهمې رهسول پاشا له ۱۲۴۶ ى كوچې دا لهره واندرز-
ى دا له دايك بووه وه له به غدايه دا له لای مفتى زه هاوي وماموستاياني تايه تي
خووينده واريتيكي بهرزي ده ست خستوه وله نووسيني گشت شيوه خه تيكي
داخو شتووسيكي بي هاو تابووه وه شاره زاييكي ته ووايشي به سهرز انستى ميژوو
وهر دناسى (جغرافيا) ووينه گهريني و پز شيكي (طبابة) كورده واريني و
نيشانه نهنگيوي داهه بووه ديوانيكي زور بهرزي به زماني كوردي و فارسي و
عربي هه به

فتاح به گك قائم مقاميه تي (سمنجار) و (چهلدر) و كه بخودايه تي (وان) و
(نهره روم) و سهر داريني (كوميسيوني سركي) پاريسي كه له آياله تي (شاره -
زووري) دا دامه زرابو كدووه ، له دوواني دا بووه قائم مقامى (صلاحيه) ،
(خانه قين) ، (سوق الشيوخ) و (سماوه) وه كراو يشه ته سهر وكي و بگه و تن
(تحقيقات) و سهر دارى كو له ي بار بووي قاني و قري لى دراوه كافي (نه نه دول)
وسهروكي داد گاي سزاي (به صرا) و بگير (مدير) ى ده فته ري خا قاني به غدا
وبه ريويه ري زانباري به غدايه وه له حقات (مجلس) ى گه وره ش دا نه ندامه تي
كدووه ، وه له چاخى پادشايه تي باوكى دا كه بخوداو نووسه ري فارسي بووه
له دوواني دا له بهر نه خوشى ده چيغه نه سته مېوولي له (۱۳۰۵) ى كوچې دا
كوچي دوواى كدووه

(ره شيد به گك) كورې سى به ي رهسول پاشا له ۱۲۴۸ ى كوچې دا
لهره واندرزي دا هان و ته مېداني ژبان هوه هر چه نده خووينده واريتيكي
زور بهرزي بووه له خزمه تي باوكى خووي به ده ره سچ جووره

فرمانتيكي نري نه دېتوه نه وېش له سالى ۱۳۱۸ ى كوچې دا له رزهر وې
دا كوچې دووايي كدووه

بارام به گي كورې چوواره مېيني رهسول پاشا له (۱۲۵۰) ى كوچې دا
لهره واندرزي دا له دايك بووه وه له گه لي زانستى و زماناندا شاره زا بووه
داخه ناچي كسهرېم - ووردي به نه واوي و بهرواري كدوچي دووايشي
ده ست نه كوت .

احسان به گك كورې پېنجه مېيني رهسول پاشا له پاش نه وي كه له خووينده .
واريني داهه به كي زور و پوختي و بهر كوت كرا به نه ندامى استئناف و مجلسي
اداره و گه ليك فرماناني گرنكي دېتووه ووه ماوه به كيش مديري ريگاي آسني نيواني
شام و حجازي بووه له سهر تيچاندي شو فاران له (۱۳۱۸) دا بردiane نه سته -
مېوولي وه تاسه رده مي مشروطيت به ناوي ده به ده ري له وي دا را گير اووه
له دوواي شري پېشووه دا هه رله وي دا كوچې دووايي كدووه

عبدالله مخلص به گك كورې اسمعنه گي كورې رهسول پاشا له (۱۲۷۵)
دا له به غدايه دا هاتو ته ناو گيتي به وه ، زانباري به كو نه كافي له لای ماموستاياني
تايه تي فير بووه له پاش كوچې دوواي باوكي به ماله وه چوته كهركوك وه له
(۱۲۹۸) دا له قه لمي تحريراني متصرفيت دا كاري كدووه تاكه بشتوته هايي
مديري تحريرات وه له سالى (۱۳۰۷) دا به ناوي ماموريه تي لي كولي سته وه
(تحقيقات) چوته (كويه) و (ره واندرز) ى له دوواني دا چه ندراريسيكي
له (صلاحيه) و (معموره) ، (قهلاذره) و (رانيسه) و شوياني تردا

قائم مقامیه فی کردووه وه له گهل محمد فاضل پاشاي چه چاندا به سه فرچه پوته
 لاجانی وه له (۱۳۲۵) دا له وصل کراوه ته معاوني مکتوبچی تا احتلال
 وه چه نډین مه دالیای له خزانه تدا وهر گرتووه وه له پاشي احتلال ماله که ی
 گوو یزنه وه ههولیر له (۱۹۲۴) دا له بغدادیه دا بوو به نه دای مجلسی تأسیس
 وه له (۱۹۲۵) دا بسوبه نووینهر (نائب) ی ههولیر نهو جاره ماله که ی
 گوو یزنه وه بغدادیه وه ی له (۱۹۴۱) دا کوچی دووایی کردووه ونه نه
 بمیابه کی له پاش به جی ماوه

وێنەی یهکی کورێ به ههشتی جیدالله مخلص به کی کورێ اسمد به کی
 کورێ وه سول پاشای برای محمد پاشای رهواندزی به

یچی به گ کورێ به ههشتی جیدالله مخلص به کی له (۱۳۰۶) ی کوچی دا
 له کرکوک یچی ناوه ته ناو کورێ ژیا نه وه ، چه ند جووه زانیاریکی
 له قوتابخانه کو نه کانو له لای ماموستایانی تاییه فی تاجای خووبندووه
 وشهش مانگایهشی له (اعدادی) دا خویندووه وه له (۱۳۲۰) دا پوته
 سهرونووه سهری دادگی نظامیه ی (کرکوک) ، (رهواندز) و (رانیه)
 تاسه زده ی احتلال . له پاش ماوه به ک بیابشی پوته مدیری ناحیه ی
 (دیره و حریر) و مدیری مالی (کوبه) و سهرونووه سهری محاسبی ههولیری و
 مدیری تخریرات . و یازده سالانیش له [رانیه] و [مخور] و (کوبه) و
 (مرکزی سلیمانی) دا قائم مقامی کردووه دوو جارانیس له ههولیر و
 سلیمانی دا کراوه ته وه کیل متصرف . ابتر له سهرا ره زووی خووی وازی
 له فهرمانی دهولتی هیناوه وه ههولیری دانیشته و خبریکی ره نیو هیسانی
 سامانی خووی بوو به لان ایستاجه ند سالیکه به ماله وه چوته به غدابه داخه کم
 ههوبنه ماله خانه دانه هیچ کسێک به یادگار له پاش خووی به جی ناهیلی
 وه ستا ره جه به له ۱۲۷۰ ی کوچی دا کوچی دووایی کردووه کوریکي مصطفا
 قاوی له پاش به جی ماوه . مصطفاش کورێ بووه ناوی نساوه نه و ورز
 حاجی نه و ورزیش ۸ مندانی بووه وه کوو نجیب ، محمد ، جیدالرحمن
 شیخ سلیمان و صالح و زولهیخوا هتدایستا له وانه نه نه شیخ سلیمان و صالح
 ماوه

وه لایان ده کورێ
 کورێ ده کورێ
 باری ده کورێ

میر محمد پاشای روهاندزی که به هاندانی ملای خه تی و مه لایحیای ضروری
 و مه لایعزرائیلی جزیری هلاماری برده سهر دیماته کانی شیخان وه دهستی
 به به زیدی کوژتی کرد دووای کوژتاریکی بی نه ندازه مالیکی زور و ههزاران
 زن و کچی به زیدیانین به تالان هینا له تیپه رینی دا خوئی له (لقوش) نه گه باند
 که هه موویان فله بوون به لالت له گه رانه و هی دا له سهر آره زووی مه لا
 ناو براوه کان له ۱۵ / آذار سالی ۱۸۳۲ دا کوژتاریکی بی جی و ناره وای لی
 کردن و سی پیاوی زور گه وری آیینش له و هه رابه دا کوژتاره و کانه دا
 (مطران یوسف اودو) شیان گرت و وبستیان یکوژن کونی حه زده کم له پیش
 کوژتم دا پادشای بیستم که بر دیماته لای محمدشا به کوردی کونی شاهم ایله
 بوچی ده بی له ده ست ظلم و زوری تور کن دا پیاو بزرین به لالت له سهر ده می
 پادشاه کی دا دگه ری وه کوو تو دا که ی روه وابه که ایله نووشی آزار و کوژتار و
 تالان بی بن . پادشازور به شیمان بووه و ده ست به جی فهرمانی دا که من نه کوژن
 ونه و هه موو زن و کچی مالیکی که به تالان برابوون دایه وه به (مطران یوسف
 اودو) ی وه به هوئی و به وه هه موو به مال و خاوند کانی خوینان گه بشته وه
 ایترا پادشای روهاندز هه رنه و ده می نه و هه ریبه می به له شکره وه به جی هیشت
 و به ره و روهاندزی گه رابه وه .

کانیکی که پادشاه له شکره وه به نزیك دی بی (حطارا) دانی ده به ری نه ماشای کرد
 داوت و روه شبه له ک و شانی و زه مزه مه می حه وت بو کان بوو له بهر گه ری به زم
 روه می هو شیان له وه نه بوو که به پیر یافه وه بچن و یار بزان لی بگرن و یا چه میزو
 سو پابه ک گه بشته و نه آوایی وان پادشاه رسی خه لکی نه وودی به چین ؟

هه ر که بی گونرا (به زیدین) ده سته جی فهرمانی دا که تالانین کن
 و بیانکوژن له ویش دوای کوژتاریکی قورس مال و زن و کچی زورین
 به تالان برد . میری میران به بی نه و هی که بیسیر له وه بکانه وه که نه و بیچارانه
 هه ر جیه کی هه ن خو کوردن له سهر هیچ و خورانی و به بی تاوان شانی و
 زه مزه مه و خووشی لی کردنه شین و شه بوژ
 هه ر چنده عه د پادشا ده و له تیکی آزاد و پیشکه نووی کوردی دامه زراند
 و میزووی کوردانیشی تازه کرده وه ، کانیک کی که نه و نوپ و هه موو
 جووره چه کیکی له ره واندزی داداراشت و دورستی کردن ترک و عه جه مان
 سهویان له فییشه ک دورست کردنیش دهر نه ده جوو به لکوو ترکان چه کیان
 له هلمان و عه جه مانیش له و و سانیان ده کری سهرزای نه وانهش میر عه د پاشا
 تاوانی زوره و چاوین لی ناووشری

نازانم میر بو سو و دی چه دوژمنیکی کوژتاری له برابه زیدیه کورده کان
 کردو به هه زاران مال و ناموسی وانی به تالان بردو به سهر نه و نه ویدابه شیعه وه
 له کانیک کی دا که میر خه ریکی راوانانی ترکان بوو بوچی به بی شهر و بی جی
 کوژتاری له فله کانی (نه لقوش) کرد که هه زاران ساه له کوردستانی دا
 به خووشی و آرامی و هیمنی زیاون خوافه ر موویه (لاتجاد لوا اهل الکتاب
 االباسی هی احسن) و اتاله گه لا خاوند کتیبان به شیوه به کی جووان نه بی
 بیله بازی مه کن (جابه بی تاوان چون روه وابه بکوژرین

ده ستوری ده ولتی عه د پاشا قورآن و هی عشانینان به بیچه وانه می قورآن بوو
 که مه لاسه به تور که کان ده یانگوت تفه نگک به تور که وه نان زیانی بو آیین و
 ته لاق هه به ده بوو میر چه ندمه لایه کی نری خود دایه ست کدو کانه وه
 ولی یان پر سیق قورآن و یاحدیشه کانی پیغه مه به له کامه شوین دا قولیان بو
 نه وه کی شتاوه که تورک به لاما ز به ریته سهر کوردان و بیانکوژی خه زایه
 به لالت کوردان بو یاریزگاری خوبان ده ست بوه شینن کافرده بن
 و ته لاقیان ده کدی ؟ ! ! !

گه و ره ترین تاوانی میری نه و بوو که مه میدانی دامه لایان خوینان تیکل به کار و
 باری دولتی به کن

به ندى پينجه مين

- متصرف و قايم مقامه كانى تورك كه له دواى ميراني سوران لره واندى
 فهران ره واپي يان كرده له مانهى هاتون .
 متصرف : ۱ - كنعان پاشا ، ۲ - اسرار پاشا ، ۳ - كي بووه
 نراندراوه ، ۴ - بهرام پاشا .
 هم بهرام پاشايه رڅوژيك ده چيته كوندى باشتيان و جاي به كيژى
 بايزبك ده كوي و داوخوازي ده كات ، بايزبك ده بيداني ، له ووه
 عبدالله پاشاى براى بايزبك سهرده كوي و ده گاته پابه پاشاهي .
 له قايم مقامه كانه ره واندى خرابه سرخاكي شاره زور .
 ۱ - قدرى بهك : كم مابه ووه .
 ۲ - شان شوفي : پياويكي تورك هروهر بو .
 ۳ - حليم افندي : بهر وشت چاكي و پياوغي ناسراوه .
 ۴ - عارف حكمت بهك آلوسي : له سالى ۱۳۰۸ . ۱۳۰۹ هـ قايم مقام بو
 پياويكي زاناو تيگه يشتوو به كالك بووه .
 ۵ - عبدالله بهكي به به كورددي سلسلاني له سالى ۱۳۰۹ - ۱۳۱۲ هـ
 لره واندى قايم مقاميكى خود پستلو به ده ميه و هيچ نه كهر بو .
 - ۱۱۰ -

قايم مقامه كانى تورك

- ۶ - مجيد پاشاى خه لكي كفري زور به غيرت و آزاده شيدو و به كرده ووه ،
 هه تاسالى ۱۳۱۶ قايم مقامى كرد .
 ۷ - عزيز صبري بهكي كوردى ديار بكر اهالي ره واندى نه يانه ويست و به عزل
 كردنيان دا .
 ۸ - سميد بهكي عه جان زور تينه كه يشتوو له امور و كاري اداره نه زان بوو
 ميلت نه يان ده ويست ، سالى ۱۳۱۷ - ۱۳۲۰ هـ له كانى ره ش
 ريگاياني گرت و روتيان كرده ووه .
 ۹ - له سالى ۱۳۲۰ - ۱۳۲۲ هـ قايم مقام بوو له كار و باردا سست و بي ده سته -
 لات بو .
 ۱۰ - مصطفى پاشا اسلان زاده خه لكي شام بو ، له ده وري نه و دافو آده كي
 ضابطي تورك خه لكي كر كوك له لاي دويپايو آغاوه كوژرا ، خه لكي ره واندى زو
 اشراف و گهره كان توشي چهره سهرى بون ، هه ووه گهره كانى
 ره واندى به گيراوى نارد رانه كر كوك و له ووه ره وانه ي ديار بكر
 كران ، سالى ۱۳۲۲ . ۱۳۲۴ له وى به گيراوه و بهي مانه ووه ، له ورڅو ووه
 ره واندى توشي و يراني و شيرزي و نفاق و تيك چون بو ، كوژراني فواد
 بهك بوبه مابهى به كتر له ناوردني خوي و نه گيهت ، و هه تاسا ووه كوش
 له كردابه ، مصطفى پاشا له سهره ووه شور شه له سالى ۱۳۲۳ عزل كرا .

- ۱۱ - توفيق بهك همو گوره سدر داره خيله كافي كوردی سهرنهم كردن و سالی ۱۳۲۴ لایرا .
- ۱۲ - عرفان بهگی كوردی دیار به كرسالی ۱۳۲۴ بو به قايمل مقام ، له وده مه دا مشروطینی عثمانی اعلان كرا ، اویش له میدانی ره وانندز دا خطبه یکی - و خلکه كه خوننده وه كه ملت آزاده ، گلو ییكي له ره وانندز دامه زرانند و له دوا ی سالیك گه واره دیار بكر
- ۱۳ - مصطفی نجات بهك بیهك لوك و بی اداره بو به کیف وایده بوارد .
- ۱۴ - عمر آصف بهك بی ده ستلات بو ، اهالی ره وانندز سامیان لی شكابو و له دائره ی حكومتدالی یاندا
- ۱۵ - حسن حسنی بهك چاكی له ده ست نه هات .
- ۱۶ - علی نیازی بهك سالی ۱۹۱۴ م بو به قايمل مقام ، شهر ی جهان له ده وری بهم دا ده ست پی كرا ، سالی ۱۹۱۶ م له ره وانندز دهر چوو .
- ۱۷ - مظفر بهك نه یاری كورد بو ، به فله لاقه دار كاری وایسندان گوره كافی كوردی ازیست ده دا .
- ۱۸ - شفیق بهك .
- ۱۹ - شوكت بهك .
- ۲۰ - علی نشست بهك رعیت آزارده رود و ژنی میلت بو .
- ۲۱ - مسعود بهك له اداره دورو خیریکی کیف بو ، كه وده ده وری انقلاب و زمانه ی مأمورانی بهریتانی به سهر داهات

- ههروه كو میجرهای له كتیسه گران به هایه کی خو ی (دو سال له كوردستان) دا گوتوبه تی ، نه وه ی كه له ره وانندز دوا وه ، به كورنی و زمان گیرا كه ده لیت :
- له پیش شهر ی جیهان دا ره وانندز نزیك ده هزار سهر پسا و ژنو بازار ییكي گوره وه چند من گه ونی تیلا بو ، لا به ره (۱۹۲) له سالی ۱۹۱۶ ره وانندز له لایه ت وروسه كانه وه گه یرو هیندیك نه رمی و آسوری عجه میان له گه لدا بو ، گه لیك خراپه یان كوردو زیانیكي قورسیان له خاكي ره وانندز دا ، وشاره كه شیان جگه له دووسی خانوو كه كردو یانه سهر ا هه موویان سوتاند .
- بهرام بهر به وه مو خراپه یی كه كرا هه مو وخیلاقی ره وانندز ، هه و له ر كو ی ك - و بونه وه ، وچونه پیش رووش هه لمه تیان بر د و به زور وروسه كانیان له ره وانندز دهر ره رانندن ، و ره وانندز یان گرت ه وه .
- به لام زوری پی نه چو تسور كه كانیش ره وانندز یان بهردا ولسی ی دهر كه وتن ، ره وانندز یان به بی حكومت به جی هیشت ، له پیش دهر چونی تسورك له ره وانندز نه رنده ی پی نه چوو میلت و اهالی ره وانندز هه مو ی تیك را مشخت (مهاجر) بون ،

و هجرتيان كړه .
 واديوار ده كات له سالی ۱۹۱۸ م اهای له سدا بیستي نه ماوه ویا ته نها
 له شارد له سدا بیستي ماونه ته وه .
 کانوني به کم سالی هزار و نوسه دوه زده میلا دي میجر نوبل
 بواداره کړني قضای ره واندز کرا به معاوني حاکی سیاسی ، له دواي
 دا گیر کړني انگليز نه و پیاوه بکه مین حاکی یی انگلیزه کله سر
 قضای ره واندز داندر اوه .
 میجر نوبل که گه بشته ره واندز به تهر ده ستي ایش و کاری حکومتی
 خسته ده ست خوئی ، و مأموراني خو جی یی دامه زرانده و اداره ی ناحیه کانی
 دایه ده ست آغا کان ، و مانگانهی بوبرینه وه .
 له دواي میجر نوبل سی کس به ک له دواي به کتر به معاوني حاکی
 سیاسي اداره ی قضای ره واندز داندران که [A.P.O.] ی انگلیزی بون .
 له سالی هزار و نوسه دوه زده میلا دي دا کاپتان کرک به معاوني حاکی
 سیاسي قضای ره واندز دامه زرانده .
 به لام کاپتان کرک وه ختیکی هات و گه بشته قضای ره واندز ره واندزي
 له حاله تلېکي شپزه یی و خراپي وتیک جونی دا چار پی کووت .

هه رای شینخ محمود کوردستاني شله ژانده و ، کورده کانی
 سریان . به و حکومت نه ده چه مانده ، نه مانگانهی آغا کان
 و نه مساعداتي زراعيه ده ی هیانه ژبراطاعته وه .
 له گهل نه وه شا هه میسان (نوري افندي کوروی باوبیل
 آغا) ناسهرو کیکی پولیسان له نیوشاری ره واندز دا سهره
 کیکی ده کړه .
 له لابی دیکه شه وه له لای [آمیدی - عمادیه] وه هه راو شهرو
 شورش ده ست پی کراو ، و حاکیکی به بریتانیایان کوژتو .
 جاله بهر نه وه کاپتان کرک پی نه کراو نه یی توانی خوئی لهره واندز
 را بگری و بمینته وه .
 کاپتان کرک خواستی کړه واندز به ربیات ولی ده رکوی ،
 به لام گوره و سهراته کانی ره واندز نه یان ده و بست شاره کیان
 به یی حکومت و حاکم بمیني ، له بهر نه وه گه لیک له بهر کاپتان
 کرک بارانه وه و تکایان لی کړه که نه چي و به جی یان نه هیلیت .
 ده ی مانگی آخستو سالی هزار و نوسه دوه زده میلا دي
 میجر کرک ناچار بو ره واندزی بهر دا ، و له گهل ده ست وه دائره و
 هیزه کي خوئی دا چه وه (باتاس) .

هینده‌ی پی نه‌چو که گه‌وره کار به‌ده‌سته‌کافی ره‌واندز چونه‌لای کاپتان کرکو خواهیشتیان لی کرد که بگه‌رته‌وه ره‌واندز .

کاپتان کرک نه‌یه‌بوست بپته‌وه‌ره‌واندز ، به‌لام‌هره‌هینده‌ی پی کرا (حاجی نه‌ووره‌ز افندی) کرده وه کیلی خوی چه‌ندمان‌سوری‌کی پودام‌زراند که یاریده‌ی بده‌ن .

جگه‌له شیخ محمد آغای (مه‌لاشرفی) وه‌لاش که پاسی ریگی‌ای ایرانی ده‌کرد مانگانه‌ی هم‌وو آغا‌کافی یری ، لاپه‌ره (۱۹۴) .

ایواره‌ی ده‌ی کانونی ییکه‌ی سالی هزارو نو‌سه‌دو نو‌زده‌ی میلادی میجرهای چ‌دوه‌ره‌واندز ، روژي ده‌ومین گه‌وره‌کافی شاری بانگ کردن و پیاوایی وه کووشیخ محمد آغای وه‌لاش و حاجی نه‌ووروز افندی و کریم به‌گی کوری احمد افندی و محمد علی آغا و خلیفه رشیدی برای کو‌کردنه‌وه و قسه‌ی له‌گه‌ل کردن ، لاپه‌ره (۲۰۸) .

میجر نویل له‌جاشی خوی دا بسوسف به‌گی برای به‌گ‌وکی کردبوه سروکی ناوده‌شت ، که حاجی نه‌ووروز افندی کرا به‌حاکمی ره‌واندز بسوسف به‌گ که میک بی‌هیزبو وله‌توانایی کو‌توبو ، له‌به‌ره‌وه‌هول و تهنه‌لای نه‌دا که بیسته‌حاکم ، لاپه‌ره (۲۰۸) .

دوازده‌ی کانونی یکم سالی ۱۹۱۹ میجرهای ده‌لیت له‌دبوه‌کی خ‌وم دانیشنبوم ، ده‌نگه‌ده‌نگیم بیست و هه‌راوه‌وریایم که وته به‌رگ‌وی ، پسارم‌کرد ، گوتیان بسوسف به‌گ له‌هرچند مه‌ریک به‌ره‌هاتووه ، وه‌گه‌ر آغاییکی بایشیان داچووه ، هه‌ردو کم بانگ کردن ، بسوسف به‌گ له‌سه‌ره‌وه‌وه که آغا که قسه‌ی خوی ته‌واو کا ره‌انه‌وستا ، و به‌ده‌میداجو .

منیش خوم‌لی توند کرد ، و توره‌بوم .

بسوسف هه‌ستا که بر‌وا ، فرمانم‌دا به‌سید علی سهرپولیس که ییگریت ، نه‌ویش ده‌ست به‌جی بسوسف به‌گی گرت و له‌دیوایی کرد .

دوباره فرمانم‌دا به‌سید علی سهرپولیس که له‌نیوه‌ش‌ه‌ودا بسوسف به‌گ هه‌لگرن وره‌وانه‌ی کافی وه‌تمانی بکن که له‌شکر به‌زیوو له‌ویشه‌وه پوه‌ولیری به‌ری بکن .

له‌نیوه‌ش‌ه‌ودا بسوسف به‌گیان ده‌رخست که بی‌هن‌هاواری کرد ، پوه‌وه‌ی ده‌نگی ده‌ره‌که‌وی و نه‌قینیت ، به‌مشکیه‌کی سهری ده‌میان به‌ست .

توه‌زه‌نه‌شیاره نفس بخواته‌وه و خنکا .

له‌باش نه‌وه که بسوسف به‌گ به‌وده‌م به‌سته‌که‌خنکا به‌نه‌نایی له‌کافی وه‌تمانی نا‌زترا ، لاپه‌ره (۲۱۳ - ۲۲۰)

میجرهای ده لیت که رژی پازده کونی بیگم سالی ۱۹۱۹ هه موو
آغاو گوره کانم کو کرده و هور که یک دامه زرانده ، اسماعیل به گی کوره زای
عبدالله پاشام کرده حاکمی قضای ره واندز ، و هه مویانم به قورآن سویندا
که یارنده ی بدنه و پشتیوانی بکن ، بهم جوړه کاروباری ره واندز ریک
خراوه و گورامه و هه ولیر ، لاهره (۲۲۳) .
هه ره سه ره تاي بهاری مانگی مارتی سالی هزارو نوسه دو
بیست له ره واندزو دهوره و پشتیا شوره شو و پشیو ی دهست
پی کرا .
بارزانی و زیار به کان به سه ر (آکره - هقره) یان دادا
وتالان یان کرد .
عشیره تی (سورچی بادیشان و سورچی سورن) ریک کون
وله دهشتی حریر پیک که بشتن ویشکیان گرت و چوونه سه ر
ره واندز .
(کاپتان هوجنسن) له ره واندز به ۱۰۰ کسیک و دهسته و
به و نه ندیه و هه ستا له گل عبدالله پاشا و اسماعیل به گو
هوا داره کانیا که وخته ریکار به ووه لاش چوون وله ووه
بوده به ندي رانی و کو بسنجاق رویشتن و گیشته هه ولیر .

رژي ۱۳ ایلول سالی ۱۹۲۰ شیخ مهزوو شیخ عبداللهی سورچی
که بشته ره واندزو داگیران کرد ، به و جوړه نه و ی دهست رووس و
آرمی و آسوری رزگر یون نه جار دهست سورچی کان دا نوشی
آزیت و نه بونی بون . لاهره (۳۲۴)
به ره نکه ره واندز له حالیکي زور سهخت و پشیو یکی که لیک
ناخوش دابو و هه رژو ژده دهستیک دا پی بهست ده کرا .
سید طه افندی
سه ره به هاری سالی ۱۹۲۳ دا سید طه افندی نه و ی شیخ عیدالله
نیری له لایه ن حکومتی به برتانی به و کرا به قایم مقام ره واندز ،
به دهستوریک کم که ره واندز رووی له آوه دان بون کرد .
سید طه افندی چاپخانه ی من و کو قاریکی لره واندز دامه زرانده که
کو قاری زاری کرمانجی بو ، ناردی ماکینه یکی هه نگوبن و ماکینه یکی
جوجیله دهره نینان و کهره سته ی آوریشی هینابه ره واندز ، قوتابخانه ی یکیش
بو مندالان دامه زرانده ، و رژو ژ به رژو ژ ره واندز روو به آوه دانی ده چوو .
مانگی شبات سالی ۱۹۲۴ من که چوومه ره واندز زور کم
خانوبه ره مابون و مابون و کارلک به جاریک ویران بو ،
به لام به که به چاخیک امنیت و آسایش رووی لره واندز کرد

آسوده گی کوته خاکی سورانه وه ، قهلات آوه دان کرا ، ودوکان بازاری تیسدا
بنانراو خه لك دامه زراوه ، له دیاته کاندای مدیر ناحیه و مکتب داندرا ،
ریگی او تومویل ده ست پی کرا ، ۱۳ مانگی تشرین دوم سالی ۱۹۲۸
سیدله افندی به مأذونیت چوه ایران ولهوی مایه وه ، کریم به گی کور یی احمد
افندی قائم مقامی قضای رانیه به و کیلی ناردرا روه و اندز ، حکومتی مکتبی مدنی
له روه و اندز دامه زرا ودا ، پولیس روه سمی و اداره یکی قانونی ربك خرا .
۲۹ مانگی کانونی دوم سیدله افندی له تارانه وه استغای کرد ، روه و

۳۳ شیطا وزارت قی داخلیه ی عراق بو توخو بی کریم به گک فرمانی دا .
کریم به گک هینده بو سه رکوتن و به رزونی روه و اندز نه کوشاته نهابه سوریه تیکی
که و کورنی بوری آو بو نی وشاری روه و اندز را کیشرا ، وجهه مک تیک
هینرا به روه .

له مانگی ابول سالی ۱۹۳۰ کریم به گک بو کونی و ضابه گک له شار با زیره وه
ناردرا روه و اندز .

مانگی نیسانی سالی ۱۹۲۴ روضابه گک تقاعد کرا .
ناجی به گک هورمنی به و به قائم مقام ، به لام زورنه ماره که به توانی
تآره زوی چه ند خنده تیکی که هوی به به جی ی بینی .

قائم مقامی غیوری ایستاکمان مراد به گک له دوای ناجی به گک هانه روه و اندز
له و روه وه قضا له قضا دو ورو آسوده به . هه رچه نه روه و شتی داد خو وازی
وره هیت هه روه و دلسوزی ده نوییت و به چاکترین شیوه وه گیر بو
آوه دانی هه ریه روه و اندز و پیشکوتنی تابشتوانی ته قهلا ده دات آوات و دلخو وازی
ایهش نه وه به که بو هه رای (خزمهت) ی که له و نیشان پایه دارور اوه ستاویت
داماو (حزنی) مو کرانی

دوای مراد به گک عبدالقادر ره شید و پاش ویش شیخ حسنی تاله بانی
ایتر له دوای ویش نه وانه ی خواره وه به که له دوای به کتری دا له روه و اندزی دا
بو نه قائم مقام : -

سعید به گک ، مهردان به گک ، احمد به بونی ، علی ثروته ، دوو باره عبدالقادر
ره شید ، اسماعیل حق ، عارف تاله بانی ، داود سلمان ، برهان به گک ، سامی علی ،
جلال سعید ، فائق توفیق ، صدیق القادر ، عمر میران ، باز آغا ، فوزی به گک
بدرالدین علی ، عبدالصاحب الفرباوی

نه وانه ی خواره وه ش که تازه ده سته و تون بو نه وه ی له بیر نه چنه وه
شایانی تو مار کردن : -

میر محمد هادشای روه و اندزی له لایه منبدا لانه وه ته نها کچیکی (رانی)
ناوی بو وه و بهس نه ویش له هه رنی جووانی و جیللی داله پیش نه وه ی دا که شو -
بکات که یستی ترکان میر محمد هادشای باو کیان شهید کردوه ده ست به جی له توان
روه وانی هاکی بولای گیانی هاکی باو کی فری .

له بابەت میر محمد پاشای زەواندزی وە کە بە (میری کۆرە) ناوبراوە چەندین بیرو
 رای بە هیچ وێنەی بە کتری هەن ، پیرە میر دە کانی زەواندز لە ولایە نوو
 دوو دەستەن : دەستە بە کێمان دە لێن : لە زووی نوو دە کە یاسای میری گەورە
 قورآن بوو هەر کە سبکی بە چاوی سکی ناپاکای بوو تەماشای ناموسی نەم و نەوی
 بکردایە چاوی دەردە هێنا بوو (میری کۆرە) یان پێ گوتوو
 دەستە بە کیش لە سەر نوو کە بنە مالهێ میری گەورە چونکە لە بنچینەدا
 لە مەزگەندی (کۆری) بوو هەربە میری کۆری ناوبراوە
 کە وانی لە کێ (تلفظ) کردن دارێی گەورە بە هەڵ گچکە کراوە نوو .
 لە هەر چە قافەزێکی کۆندا کە تەنباوەروارانی میژوویی زۆر تێداوە وایستالەلامە
 وانووسراوە : هاتی محمد پاشا و تەم پاشا کۆبە بوو سەر احمد پاشا وە شەر کردنی -
 وان لە خوارە وە ی گەزەردە کۆژانی تەم پاشا و گیران و کۆیر کرانی محمد پاشا
 بە دەستی احمد پاشا و مردنی احمد پاشا لە (۱۷) ی مانگی وێژوو وان لە قەرە داخی
 لەسالی (۱۱۹۲) دا لام وابە کە نوو محمود پاشایە هەر میری گەورە بە
 ئەگەر هەوێت ییروباوەری منیش لەم بابەتە نوو بە : -
 (نەتەوێ کوردان چەند سەدە بە کی ناوی (میر) یان لە جە - یانی
 هادشا بە کار هێناوە ، لە سەردەمی میر محمدو پیشربیش دا لە هە - نوو شو -
 یێکی کوردستانی دا میر زۆر بوو بە لان لەرووی نوو دە کە - میر
 محمد پاشا جاری سەر بە خوێ و آلا ی آزادی کوردستانی هەلدا و بوو
 بە خاوەندی تاج و تەخت و سکه و پوول و پارە و سوابا و - نوو جوورە
 چەکی - کیشی لە زەواندز دادە رشت بەو هویانە نوو گوێ پیش - کەوتنی
 لە هەموو میرە کانی کوردستان بردبوو ، وە لە گشتیان بە دەستە لات ترو بە هیز ترو
 پەشانو و شکۆ ترو گەورە تر بوو بوو (میری گەورە) - ۱۲۲ -

یان پێ دە گوێ . هەروە کوو هەموو ولایە کیش دە یزان نوو دەمی پنی (ک)
 نەبوو هەربە (ک) دە نووسرا و پنی (۰) یش لە دووای ووشانە نوو نەبایە
 لە جیاتی سەر (فتحە) بە کار نە دە برا کە وابە ووشە ی (گەورە) بە (کۆرە)
 نوو سەراوە . هەلەش کێ (تلفظ) ی پێ کراوە وە راستە کە میری
 گەورە بە ئەک میری کۆرە بە .

بە گزادە کانی (زەواندز) و (باشتیان) و (بادلیان) و (دەرگەلە)
 لە بنە ماله بەر زەن بە لان اسماعیل بە گی کووی سەید بە گی کۆری حەولا
 پاشای کۆری بە کە بە گی هی گوندی (باشتین) زۆر لە پیش میر محمد پاشا .
 ی دا لە خانە وادە ی سوران جووی بوو نە نوو .

بەروار (تەریخ) انی میژوویی و پێویست

میر محمد پاشا لە ۱۱۹۸ ی کۆچی دالە زەواندزی لە دایک بوو
 میر محمد پاشا لە ۱۸۲۶ (ز ۰) تەهلی آزادی و سەر بە خوێ لیدا
 میر محمد پاشا لە ۱۲۲۹ ی کۆچی دا لە سەر تەختی پادشایی دانیش
 میر محمد پاشا لە ۱۲۴۷ ی کۆچی دا بە لەشکرە نوو بەلامار بکی نازە وای
 برده سەر برا کوردە ی - زید بە گان و کۆژتاری لی کردن
 میر محمد پاشا لە ۱۲۵۰ ی کۆچی دا بناغە ی دوستانە تی لە گەل محمد شای
 قاجار دامەزراند

میر محمد پاشا لە ۱۲۴۶ ی کۆچی دا شاری هەلیری گرت
 میر محمد پاشا لە ۱۲۴۸ دا شەری لە گەل زیاریان کرد
 میر محمد پاشا لە ۱۲۳۱ دا زەواندزی (کالوکان) دا کارخانە ی توپ
 هەرزێن و چەک دورست کردنی دامەزراند

میر محمد پاشا له (۱۲۵۲) ی کډوچی دا خووی به ده ست ترکانه وه دا
وچووه ته ستمبول و له گهرانه وه دا شهید کړا

کوچی دووایي مه لاینجایي ضروری بیگانه هرست له ۱۲۵۴ ی کوچی دا
شهری به درخان پاشا له گډل ترکان له ۱۲۶۲ ی کوچی دا

له دایک بوونی شیخ عبدالقادی کوردی که بلانی له (۴۷۰) کوچی دا
ته مه تی ۹۱ سال و له ۵۶۰ ی ک- وچی دا ک- وچی دووایي کړدوه
کوچی دووایي شیخ عبدالله هویلیری (۱۲۵۲)

کوچی دووایي حاجي مه لاهر نه فندی باوکی مه لاهر نه فندی هویلیری ۱۳۰۹
کوچی دووایي سلیمان به کی غازی کوری سلیمان به کی به به ۱۰۸۸
گرانی له ۱۲۷۶ دا

رسانه وه ، چاو قولکه (طاعون) له چاخی ده ولتی بارام پاشا دا له ۱۱۵۲

رسانه وه (طاعون) ی گوره و گرانی ۱۷۱۱

چاو قولکه (طاعون) له دوای قاتی و قریکی زور سخت ۱۲۴۳

هیلنجو رسانه وه ۱۲۵۹

رسانه وه ی جاري چوارم ۱۲۴۶

— ۱۲۴ —

رڼه واندز

له دووای ودر گرانی ده ولتی سوران رڼه واندز ماو به کی به آیالت مایه وه
له پاشان یو به قضایه کی (۵۵) گوندي و سنی ناحیه و خرابه سر سنجانی
(شاره زور) وه یو به به کی له قضایه کانی شاره زور به لانت له سرده می
حکومتی متنبه دا یو به قضایه ک و خرابه سر لوی هویلیر

سهر ته ژمیری پیشو و ایستای رڼه واندز

به پی ی ایستبه کی قاموس الاعلام به رگی (۴) لاهر (۲۸۸۸)
نه وده می رڼه واندز ده هزار کس بو ، سالی ۱۹۳۵ له سر ته ژمیری شاری
رڼه واندز دا دوه هزارو سه دوه فتاوشه ش (۲۱۷۶) کس بوون وه قضا
به به سوو ناحیه کانی وه (۳۸۳۴۲) سهره شاری رڼه واندزی له پیش دا
له خواره وه له سر زور و باری بو که هر ده ته ستاند سهره وهش آوه دانکرایه وه
که به قلات ده ناسری ایستامن گوتیک و ته کیه و خانه قایه ک و نو چایخانه و
دو گراجو ده سته دو کانی ک و چایخانه و مکینه ی هاکت دورستکردن و
چندین خانو و سهر او قوتلخانه ی کو و کچلن و گومرک و برو سک و چه هر
(هوسته) و نه خو شخانه و بیطری لی به و له زور ترین مالاندا باخچه ی جوان
ه به شاری نه مرو که ی رڼه واندزی له پی پیشو که ایلیک جوان تر و خوشتر و
خان به ره کا نیشی گوشادترن له کاو لوکانیش دا چه ندمالیکی لی به قایم مقام
کریم به گش و بستی کونه شار آوه دان بکانه وه به لان داخه کم سهری نه گرت .

متصرفه کانی لوای ههولیر

که ههولیر که و ته ژیر آلاي عراق و بووبه (لیوا) و ره وان دیش کرابه
قضایه کی نه میوایه نه ههولیر کوری عشان نه فندی که پیاویکی گه و ره
له ییکه بته ماله خانه دانه کانی ههولیر نه سروکش له مجلسی بهییرانی عراقی دا
نه ندانه بووبه متصرفی ههولیر له دووای وی مجید نه فندی بمقوبی که کوکی
له پاش ویش حمید نه فندی موصی و جلال به گی بابانی سلیمانی ده له دووای -
وانیش محمود فخری مبللی که کوکی له دووای وانیش پایه بهرز احمد و فقیق به گ
بووبه متصرف ده خاکی سورانی به دلپاکیتی و میهره بانی و ژیرده ست بهر و دري
وه نیشتمان بهرستی و داد و سرو به تیه وه ره و ناک و آوه دان کرده وه
نه سرو که هه موو دانیش توانی ایوای ههولیر سوپاسی ده کن وه له داد -
بهر و دري و نیشتمان بهرستی و سوپاس بژیرو خوشحان
میژ و وی میرانی سوران به ناوی بهر و زی و ی وه له سه رده می پر فیزی و ی دا
که به خشی چایی به کم رازا وه ته وه مایه ی سه ر به لندی و به خسته وه ره به

نه و پایه بهرزانی که له دووای احمد نه فقیق به گ له ایوای ههولیری دا
تاسالی ۱۹۶۲ کرانه ته متصرف نه مانه ن : -

- ۱ - صالح زه کی به گ ۲ - مصطفی بمقوبی ۳ - مصطفی قهره داخی
- ۴ - سعید قزاز ۵ - شیخ حسن قاله بانی ۶ - ره شید نجیب
- ۷ - جمال عمر نظمی ۸ - نجم الدین صائب ۹ - عبدالحلیم السنوی ۱۰ - اسماعیل حق
- ۱۱ - مصطفی بمقوبی ۱۲ - خالد نه قشبه ندی ۱۳ - علاه الدین محمود ۱۴ - بدر الدین علی

چاپخانه ی کوردستان

چاپخانه ی کوردستان له ۱۹۱۵ دا له شاری
(حه له بی) بۆراژه (خزمهت) ی زمان ووێژه
ومێژوو ی کوردی له لایه ن یه که میین میژوو
نووسی زاناو گه و ره و گران و هیژا
داماو (حسین حزنسی) موکریانسی یه وه
دامه زراوه

متصرفه کانی لوای مملو

کعبه کبریا که در تبرک آید برای ۱۰۰۰ (یکهزار) در مملو اندیش مملو
 قضای که مملو مملو که در مملو کوری مملو که در مملو که در مملو
 که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو
 که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو

که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو
 که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو
 که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو
 که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو
 که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو
 که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو

که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو
 که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو
 که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو
 که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو
 که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو
 که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو که در مملو

گورانی زبان

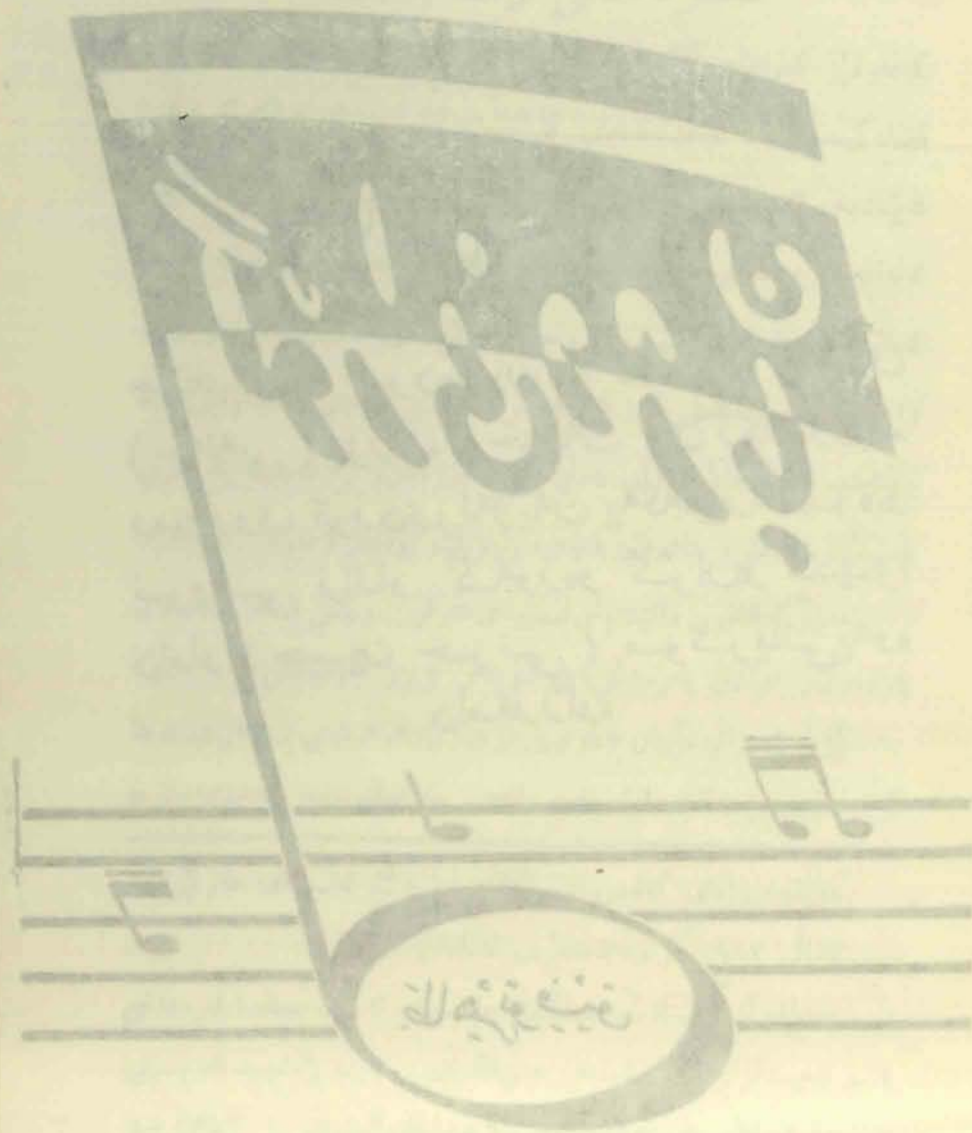
گورانی زبان
 گورانی زبان
 گورانی زبان
 گورانی زبان
 گورانی زبان
 گورانی زبان

طاهر توفیق

طاهر توفیق

گورانی و ژيان

له شينخه دئ به کم ده خویند ، زور که سی بیکهس و له ژياندا
 سهر نه که وتو له ده وری نانو ناوی ته کیهی نه و گونده کو
 بیو نه و ده و ژوژ گاریان به سهر ده برد .
 نه وانه هه که سهی به پئی توانا که متاکورتیک خوی
 به کاریکه وه خه ریک ده کردو نه و نه و نه و له ده سقی ده هات
 به هره ی به و کو مه ل گایه بچو که ده گه یاند .
 نه نیا کابرایه ک نه پئی ... که نه ویش به کی ته ژدی سهر زلی
 ناو لای بو . وه که ده یانگوت ناوی پشوی حه مه ده مین بو .
 به لام له و ناوه دا ناوی مه لافه ریک و هه هابه سهر دایر ابو
 نه گهر نه ت گوتبا مه لافه ریک ناو پی نه ده داوه و هه ووه ک
 یو خوشی گومانی له ناوه که ی پشوی هه پئی وابو . .
 نه نیا نه و مه لا فیه که هیچ کاریکی نه ده کرد . له بهر
 هه تاو ده یخواردو له بهر سییه ده نوست .
 ده لاین : هه کهس لای وابی هه موشت ده زانی . نه و هه گه و ره
 تر نیشانه ی که ریته تی و ده به نگه یه تی . ماموستا فیه ریک
 توشی نه و نه خوشیه گرانه بیو . خوی له هه مو کهس
 به زل و زانستر ده زانی . نه ویش وه که لیک له ماموستایسانی
 نه مپو مان قسه ی له هه مو شتیک ده کردو شت نه بو که بلئی
 نایزاتم . سهرت نه نیشینم . له هه مو دیزاندا هه خوی
 نه سکوتی و . چا چونکه نه دارو بیکارو شرو شه پریو و دزیویش بو
 بوشی نه لوا بو له بن چاویلکه ی شوشه و ترومبیل و جلی جوانو

بۆيىن باخو روڭنى سەردا خۆي لەخەلك بىشا رېتەو و چاويان
لەدېمەنى بترسى .. كەس شەرمى لى نەدە كردو بە ئاشكرا
بەھەمو قەسە ئى تامەكانى پى دەكەن .. وردە وردە مەلافەرىكى
شروشا تالېش بېو شەت . ؟ واتا بە بى ئەو بە خۆي بزانى
بېو گە پچاڤى ھەوالانى تەكە نشين و پى يانەو رادە بوارد .
جارىك ئەو كاپرا فەرىك و گالتە چارە گەمەى بە يەككى
بە سەزمانى لەخۆي پەرىشانتر دە كردو دەيگوت .

خەلكى ئەم دنيايە ھەمويان لەرىگەى نان و ژياندا زۆرماندو
دەين . ئەگەر دلخۆشكەرە بە كيان نە بى دىق دەكەن و زۆر
زوو لە بەين دەچن . خىواى تەعالا ھاتو ھىندىك كەسى
و ەك تۆى ھەربۆيە دروست كردو كە ماندو ەكان بى
پى بکەنن وخەميان پەوى و رەنجيان لەسەر سوک بى .

مەلای فەرىك بە شىت دەزانرا . دەشلىن قەسى راست
يان لە شىت بىيە يان لە مندال . نازانم ئەو كاپرايە بۆخۆي
دەيرانى دەلى چى ؟ يان ھەروەك پىلارى كۆي ھاويشتى ..
بەلام ھەنگاوتى و مالم ھەقە باشىشى ھەنگاوت .

بەلى ئەو قەسە نەستەقە لەسەر پراوستان و پامانى گەرەكە
ئەوتىكولە ناسكە كاكلى زور بە نرخی لە ناو داىە ..

ئەو ئاپۆرە وخەشاماتەى لەسەر پوى ئەم جىھانە ھەراو
قەوغايە دادەژين . شەو و روژو كات و ساتيان لە پەستا ھەر ،
ماندو بون و چەوسانەو ەو ھەرخەم خواردن و بىر كردن و
لىكدانەو ەو ئەو دەردو ئەركى ژيانە ئەو ھەمو پىنج و

مەلەكەتەى بە شىت دەكەن پراوستان و پامانى گەرەكە

ئەقالادانە . ئەگەر مايەى پشودان و دلخۆشكەرە بەكى دەگەل
نەبى . لەتوانا نايەو پياو لەبە دىنى .. تەنانەت مەكىنەى
ئاسن و پۆلاش ئەگەر چاروبارە بەرۆتەك چەور نە كرى .
لەگەر پان دەو ەستى و لەزەنگەدا دەخنىكى چا ئەو دلخۆشكەرەو
ھەو پى چەسانەو ەو . يان بلىين روڭى مەكىنەى لەشى بنیادەم .
قەسەى خۆشە ، ئەدەبىياتى تەپو ناسكە ، تماشاو پىستى
ھونەرى جوانە ، شەرە ، موسىقاىە ، سترانە . گەلانى خودا
پى داوى سەربەست و نازادو كۆمەلگا پىشكەو تەو ەكان ھەر
زۆر لەمبۆرەو ەو ھەستيان بەو مەبەستە گرینگە كردو ەو
تى گەيشتون كە دەستە چىلەى ئاگرى بەگرو بلىسەى ئەم
ژيانە بەشيكى زۆرى لە ھونەرى ھونەر مەندانەو ەو ژيان
بە بى ھونەرى جوان مايە پوچ و بەزىانەو شىعرو موسىقاو
گۆرانى دەكە خۆشان زاخاوى مېشك و دلى شەكەت و
ماندوانە ، پەرە پىدانى ھونەرى جوان مايەى گەشە كردنى
ژيانى خۆش و ئاكارى جوانە . ئەو ەك دەبىين . گەلانى
تى گەيشتوى پى گەيشتو لەنانى خۆيان دەگىر نەو ەو ھونەر مەندان
تېردەكەن . ھونەر مەندى ھەندەران لەدكتورو مهندسو
پىشەسازان ساز ترن و ھەمو ئاواتيان پىك ھاتو ەو پەكيان
لەسەر ھىچ نەكەوتو ەو ..

بەلام لەكوردستانى ئىمەدا — بىم بورن . نيازى واپە لەو
كوردستانەدا كە لە ئىمە سىترو ەو . ھەتا تىستاش بەچاوى
سوگەو ەو سەبرى ھونەر مەند دەكرى و بەتېزو تەوسەو ەو ناو
ناتۆرەيان لى دەنرى ..

شاعیر و نوسهرو نیگار کیشمان کاتی بهرهمی شه وو شه و
نخونی مانگت و سالیان ده خه نه بازاره وه . نه گهر مایه باش و
بی زیان ده رچن .. کلاویان مه لداوین و نای گرنه وه ...
گورانی بیژ ده نگت خوشه کانمان نه گهر بوخویان ده ست و
پایه ک نه کهن .. له پئی نان دا کاریکی ره مه کی و دورا مه
هونه ره که یان ره چاو نه کهن . له برسان ره ق هه ل دین و که س
به مه رگیشیان نازانی ..

تاخو ئیمه ش که ی ده گه ی نه نه وروره که بیر له وه بکه ی نه وه
که سیک چا که یه کمان ده گه ل ده کا . چاوی لی نه قونجی و
ئیمه ش توله ی بو بکه ی نه وه ..

هو مومان به یستی شیهریکی تهرو ناسک دلمان خوش ده بی
گورانی که خوش و بهرئ و جی و موسیقایی که له بار ده بیته
خه مره و نیمان و سرودیکی پر له ناموزکاری دنه مان ده دا که وره
به نه ده ی و پالمان پیوه ده نی که زیانمان به ره و باشترو
خوشتر پالیده ی و بی به ی نه پیش . با ئیمه ش نه مه گدارین و
چا که ی نه وه نه ره نه ده دل سوزانه مان له چاودا بی و تو زیلک
پاداشتی نه و خزمه ته یان به ده ی نه وه . با پهرویه ک له که لانی
زاناو سه رکه و تو دادپین و بهرهمی هونه ره نه دان بکپین
و کاریکی وانه که ی نه و چا و که ی دل دانه وه و مایه ی حه سانه وه و
خوشکه ری ریگه ی زیانمان به هه ناسه ساردی سه ر بنینه وه و
به بی نان و ناو و ریزو ناو و بتوینه وه .

با وه پم وایه هه تا کورد نه کاته نه و پایه که قه دری هونه رو هونه ر
مه ند بزانی . هه ره ها مایه پوچ و بی هونه ر ده بی وه ک هه یه ..

گورانی و زیانی تاهیر ته و فیکم دی بهر راستی ناوه که ی باش
هولبیراوه و که گورانی پیش زیان خراوه .. پر به پیسته و
کالا به بالایه .. گورانی ناوینه یه کی پیو یسته بو زیان و زیان
به بی گورانی له شی بی گیانه و ده شتیکی قاقرو بیابانه .
خونه خوازا گورانی که کانی کاک تاهیر که له ناهه نگت و هه لباردنی
شیهردا بی که مایه سین و ده نگه خوش و زولالیشی له هه مو
کوردیک ناشکرایه و به بی پو بی تی تاهیر ته و فیک هونه ر مه ندیکی
راسته قینه ی کورده .

لیم رونه نه گهر تاهیر ته و فیک به و ده نگه خوشه وه له ناو
ئیمه دا نه بویه ئیمه ده بویه هه مو ناوات خوازیلک ناوات
به چیگه ی نه و بخوازی و که له که ی شانازی پی ده کرد .
به لام نه ویش وه هه مو هونه ر مه ندیکی کورد هه تا کوردستان
پیکه سه و هه تا کورد به برینی خوی ده زانی . ده بی نه ویش
به خوی دلی و فرمیسی چاوه وه بتلیته وه و به هه ناسه ساردی
سه ر بنینه وه . به لی ده ردی بیکه سی و به ده رد نه زانین زور
ده ردیکی گران و دزواره .

خوینده واری زیره ک نه وه تو و نه وه گورانی و زیانی تاهیر
ته و فیک . وه که نه و به گورانی که کانی زیانت له بهر چاو خوش
ده کا . توش نه مه گدار به و چا که ی به ده وه . وه فا داری کاریکی
زور په سنده و تا کاریکی زور پیاوانه یه .

کوا بزانی چده که ی

شپۆل ۱۹۷۲/۱۰/۸

ئەگەر دوشمن پراوپرى دونىابى

شەپۆل بداتەوۈۈ ۋەكو دەريابى

چەكى دەسى لەئىمە زۆر زۆر تىرى

لەگشت دىندە ۋەخشو پىياو خۆرتىرى

خۇيان لەناو زىرى پۇشان ۋەشان

بۆمبالەن فرۆكەيان دابارن

لەكوردوستان تۆمان ھەبى بەسمانى

بۆپىشەۋە پىشمان كەۋە بارزانى

× × ×

كوردىن كورى چىا نەبەردو شىرىن

بەكوشتى داگىر كەرائمان فىرىن

لەدوژمان تۆلەۋ ھەقمان دەستىن

سەدقات سەران دەپرىن زگان دەپرىن

ئەۋرۆزى كورد دەكرا بەدىل ئەۋرۆزى

يان مردنو يان ژىن بەسەر بەخۆبى

دوشمن كوۋى كورد پەرۋەرى پىزانى

بۆپىشەۋە پىشمان كەۋە بارزانى

× × ×

× × ×

سەردود بۆپىشەۋە رگە

لەشەرى ھەزار

كوردستان

نىشتمانى كورد گەلىك پىرۆزى سۈيىدەت پىدەخۆم

بۆسەر بەخۆبىت بەگيانو بەمال بەقوربانى تۆم

لەرىنگى رزگار كردنت بەرەۋ خۆشى پىش بردنت

پرو بەروم لەگەل دوشمەنت

كوردستان

ھەرتۆى مەبەستەم تۆى خۆشەۋىستەم تۆى يىرو ھەستەم

چىدى لەدەستەم ھەرگىز ناۋەستەم ۋلات پەرستەم

كوردستان

زۆر لاۋى آزات لەكۆرى خەبات خۆبى خۆى پژاند

زۆر شىخو پىران لەزانو ژىران خۇيان دابەكوشنت

كوردستان

بۆتان شەمەزىيان چىساي شىرىن پىران ئاگرى داغ ساسۆن

دەرەندە شارەزور مەبادى سور ۋوگەى نەۋەى تۆن

كوردستان

دلچاكۋ پاكىن ئازاو بىپاكىن زۆلەى ئەۋانين

بەدل داخۋازى سەر بەخۆبى تۆ ۋتۆلەى ئەۋانين

كوردستان

پىيارمان ۋايە يان آزادژيان يان آزا مردن

بەسەرچو ئەۋدەم لەروى يىگانان سەر نەۋى كردن

« گولی سەر بە ستی »

وہلی دیوانہ

گەلێك شیرینتر لە خونچەیی بەھار
نازك جواتر لە شەوبۆی بەھار
گەش تر لە دیدەیی وەنەوشەیی نەزار
گولیکە ناوی گولی سەربەستی
مەردە ئەو گەلەیی بگاتە دەستی

× × ×

گولی سەربەستی ئەی هیزی گیانم
رەوشن کەرەووی رینگای ژیانم
تۆم نەبێ من خۆم بەھیچ نازانم
تۆم نەبێ ھەرگز ناحەسییمەو
بێ بۆنی خوشت نابوژیمەو

× × ×

باتەنیا ھەرتۆ شاگولی من بێ
سەرچاوەی سۆزی بەکولی من بێ
تو تاقەیارێ پر دلی من بێ
شەرت پیا ھەلەم بەزبانی خۆم
بلیتم دەمیکە شیت و شەیدای تۆم

× × ×

بۆچی رەنگی تۆ وەك گولی سورە

- ۴ -

ئەو ھۆزەیی کە تۆی تیایی جەسورە
عالم بەبۆنەت زۆر پشت ئەستورە
دیارە تەلیسمی بەرزێ ژیانسی
گەلێك کیش ئەکەیی بۆ کامەرانی

× × ×

بەلام نرخێ تۆیە کجار گرانە
کریارت کوشتەو جیگای زیندانە
خۆینی خۆم بۆتۆ زۆر لا ھەرزانە
سەرم بەخت ئەکەم تۆی پێ ئەستیم
کەتۆم دەسکەوێ سەر بەرز ئەنوینم

× × ×

یاران بێنن ئەم کەزو دەشتە
ئەو لالەزاری کەوێ بەھەشتە
حەیفە وولاتمان کەجیگای کشتە
ئەو گولەش خونچەیی تیا نەکاتەو
کوردیش گرەوی تییانە باتەو

× × ×

گەرچی توشی رەنج بەرینو خەسرەتو دەردم ئەمن
قەت لە دەس ئەم چەرخە سیلە نابەزم مەردم ئەمن

- ۵ -

کوردم

له شعری هه ژار

م • بیات تورک

برا زۆر سهیره زوو نه مناسی من هه زۆر له زوو کوردم
که تو پینج شهس که رمت گۆراوی من بی سئو دو کوردم

× × ×

له تهکيه بویه جیگر ریگرو میگر له بن بهرمال
ئه من لهو ساوه جئو بانم له بانی بی شکوه کوردم

× × ×

عه جهم بوی بویه تورک و بویه عارب ئیسته سه شیاو
ئه من بی گیلمه گیلمو که شه کهش بی چا شنو کوردم

× × ×

سپی بوی بویه شین و بویه سور و ئیسته پرو زهردی
ئه من یه که رهنگ و پرو وه که پیاوی خاوهن آبرو کوردم

× × ×

که تو بۆم له تئو مز که وتی کوردستانه رو گهی من
که تو دهرویشی زه رگو مهرگی من بی هایو هوو کوردم

× × ×

که تو پهل بۆه مو جئ یه که ده کیشی و بی پر گو پنچی
ئه من گهر پهل په لیشم که له سه ره یه که ریگه مو کوردم

دلت بۆپاره پاره بیر له لیره گیره دم بۆ دم
سه راپا ره که به ره که ئیسقان به ئیسقان مو به مو کوردم

× × ×

که تو ده ریپت فریداو چاکه تی چاکت ده بهر خو کرد
ئه من شهرمم به خو و شاییم به خومه جل شرو کوردم

× × ×

که تو گیرفان پری گیرفان پری من هه هه ژار ماوم
که تو خوت دا به خواردن من له گهل گالو بهرو کوردم

× × ×

کردم

له شعرى هزار

م . الله وهيسى

به دهر به دهرى ياله مالى خوم

له خاكي عه رب له ايران و روم

كوكو پوشته بم روتو ره جالبم

كوشكم دهقات بى ويرانه مال بم

آزاد رزگاريم شادان و خندان

يان زنجير لهمل له سوچى زيندان

ساغ بم جحييل بم بگرم گوى سوانان

يان زار و نزار له نه خوش خانان

دانشم له سر تهختى خونكارى

يان له كولانان يكهم هه زارى

كورد و له روى كورد و كوردستان

سر له پيتاوم گيان له سر دهستان

به كوردى ده ژيم به كوردى ده مرم

به كورديش نه دم وهرامى قهرم

× × ×

به كوردى ديسان زيند و ده بيه و

له و دونياش بو كورد تى هه لده چمه و

× × ×

- ۸ -

شيرين به هاره

له شعرى ماموستا ابراهيم احمد

م - ييات

له بهر چاوى بهد له ترسى بهدكار

دل خوم نه كه مه گوى يادگار

به فرميسكى ووشك به نالهى بى دهنگ

دينه له رزين تهختى كردگار

× × ×

ژيان به لاتى و بى ده سه لاتى

هيچ دروى نه بى صهده مرگه ساتى

مروفت به دىلى بژى خوشه يان

بمى بى بوخويو به رزى وولاتى

× × ×

شيرين به هاره به هارى شادان

بى به هره نه له زين گه نامرادان

جه نوه به هار و سيرانو خوشى

گشتى پيروزى گهردن آزادان

× × ×

شيرين نه زانم كه توش زامدارى

وهك من عه و دالى خونچه ي به هارى

هيواى تو به كه هيواى من هه زار

- ۹ -

من بٲزار نهٲم تٲو بٲو بٲزاري

× × ×

بٲ دابنٲشٲن لٲهٲن هٲهٲاران
كٲورٲ بٲهٲٲن چٲون مٲى گوساران
باسٲاتٲى نٲاوى لٲهٲادا نٲهٲى
مٲهرگى جٲوانان گرىهٲى هٲهٲاران

× × ×

بٲ دابنٲشٲن لٲهٲن دارى بٲهٲى
نٲهٲختٲ بٲٲوشٲن لٲهٲخٲشاوى مٲى
ئٲهٲوجا دهٲزانى كامىٲان جٲوان
بهٲى رهٲنگى گٲهٲردن مٲى رهٲنگى گٲونهٲى

× × ×

بٲج بابٲٲٲ بكمٲ باسى جٲوانىم
رٲٲزانى بهٲرخىم شهٲوانى شهٲوانىم
كورٲهٲى آرزىبوم شهٲوانكارهٲى شهٲادى
ئىام بهٲخٲشى هٲهٲا شهٲوانىم

× × ×

ئىام شهٲردهٲى بهٲكهٲهٲف وخٲشى
بهٲشهٲادى كرٲىن بهٲخٲهٲم فرهٲشى
هٲهٲا شهٲوانىم رومٲهٲىم مٲرى
تاكٲو ٲىم كرا شهٲهٲابم تٲوشى

× × ×

- ٲٲٲ -

ئٲهٲوساكهٲ چومٲهٲهٲهٲهٲى دٲلداران
ٲى وٲٲم شهٲردار هٲٲوزى هٲهٲاران
بٲ دابنٲشٲن لٲهٲن دىٲواران
زنٲجىر لهٲگٲهٲردن چٲون گوناهكاران

× × ×

دٲلهٲ شهٲىرٲن رٲوى بٲرٲو بهٲ شهٲىنى
كهٲشهٲىرٲن رٲوى تٲوبٲو بٲىنى
بهٲلٲىن بٲ ئىتر نٲهٲناسم هٲهٲا
مٲوزدهٲى آزادى گٲهٲم بٲٲدٲىنى

× × ×

شهٲىرٲن هٲهٲاكٲهٲى دورىت بٲچىزم
فرمىٲىكى خٲىنٲىن تاكهٲى بٲرٲىزم
تاكهٲى لٲهٲگٲوشهٲى دٲلى زارمٲدا
خونٲهٲى جٲوانى و گٲهٲنجى بٲىزم

× × ×

چاوهٲ وهٲك لىزمٲهٲى بٲارانى بهٲهار
دٲٲٲهٲى خٲىنٲىت بٲٲ ٲىا دٲٲهٲهٲهٲ خٲوار
گرىٲان كردهٲهٲى بٲ دهٲسهٲهٲلاتهٲهٲ
بٲ دهٲسهٲهٲلاتان ئٲهٲرزن لهٲٲىرٲاز

× × ×

ئٲهٲواتٲو ئٲرٲوى بهٲخٲودام سٲپاردى
خٲٲم ٲىم نٲهٲكرا ٲىم دٲلم بٲٲناردى

- ٲٲٲ -

پئی ژيان سهخته به ترسو له رزه
نابین بترسیی له گهرمو ساردی

× × ×

بئ دابنیشین دیده پر ئه سرین
تو بوخوت بگری منیش بو شیرین
وابه هاریش هات که ژوکیو ره نگیین
دلای عالم شاد دلهی خوم غمگین

× × ×

بئ دابنیشین دوورین له شادی
بهرین بهمهردی و گهردن ئازادی
بهرین له ریگهی توله ساندنا
نیهك له یتوجیگا به نامرادی

× × ×

« صهدهی بیستهدهه »

م - حجاز له شعری بی کهس

صهدهی بیستهمه کورده غیرهتی
له خه واپه ره هله وکی همه تی
به سیه نه زانی عیلمی صنعته تی
سوکی مهتا کهی ناوی حورمه تی

هوشو بیرت بئ پیاوی ژیرت بئ

له جیتی سهه بهستی بو زنجیرت بئ

× × ×

نه ما ئه ورژهی تو به آسانی
بتوانی بژی به شادمانی
تو که قهومیکی بئ پشتیوانی
گهر تی نه کوشی زور پهریشانی

هوشو بیرت بئ پیاوی ژیرت بئ

له جیتی سهه بهستی بو زنجیرت بئ

پوژی که هره باو رادیو بوخاره
ههر قوه تو فیهن ئه مرؤ به کاره
گه لئ دوا که وتوی بهس بئ ئه مجاره
گهر تی نه کوشی چارث ناچاره

هوشو بیرت بئ پیاوی ژیرت بئ

له جیتی سهه بهستی بو زنجیرت بئ

شەشەشی ایلول دایکی وەتەن

سەرود فائق بێ کەس

دایکی وەتەن راوە ستاوه

فرمیسکی خۆینی لێچاوه

پەرچی بە شائیا بلاوه

ئەلێ ئەولادە کۆژراوه

جەرگم بپراوه هیزم ئەماوه

دلم سوتاوه گەلاریزانە

× × ×

دو کەمەل کەوتە روی آسان

مەترەلیۆزان ئاگر دزان

بێچووه شیران شەهید کران

مەدالانان بێ باوک مان

شەشی ئەیلوولە روڵە مقتولە

دایکتان مەلولە گەلاریزانە

× × ×

ئەي شەهیدانی بەرگ خۆتین

خۆتان بۆ ئێمە کرد پەرژین

لەدەلی مەلەتدا ئەوین

لەخوێنتان دەست بەردار نابین

کۆمە خەزانە گەلاریزانە بەفرو بارانە گەلاریزانە

— ۱۴ —

« نەي نائومییدی »

وەلی دیوانە

م - حسینی

ئەي نائومییدی ئەي نائومییدی

ئەي رەنجەرۆیی دڵ نائومییدی

بەد بەختی وەك من توخوا ساكی دی

دەردی مجنونم لێ هاتۆتە دی

هەر لە نەجەدەو تاهەردەي دوجەیل

بۆلەیل ئەگەرەم دەرون لەخەم کەیل

هاتمە بێستون لای قەسری شیرین

بۆ فەرهاد گریام بەدیدەي نەین

چومە زەمناکو را گوزەرگەي ئییل

هیچ کەسم نەدی نەشیرین نەلەیل

لەدەر بەندی خان چوم بۆ کەلی خان

ئەو ناوە یەكسەر شیواو وێران

شیوو هەردو بەرد تالوتکەي بارزان

ئەو ناوە یەكسەر شیواو وێران

نەكەرۆز گەرەم وادی بەوادی

شوێنی هەوارگەي ئییلی مرادی

بەجەوری فەلەك یەكسەر وێرانە

— ۱۵ —

بایه قوش تیا گرتویه لانس

پرسیم بایه قوش دوستی هاوده مردم

الهجهان بیتزار یاری چۆل گهردم

بۆچی واچۆله ئهم بهرزو بومه

له کویی پهیدا بو وهیشومهی شومه

جوابی دامه وه به قولپه ی گریان

منیش واجه رگم بووه به بریان

ئه مسال به هارمان که بێ بارانه

گولاله ی سورمان جه رگی یارانه

له هر سئ لاوه شایه به ریزه

خه نه به ندانیان خوینی آریزه

× × ×

پیشه ی گه نهج

ههلبهستی دتزار

مونولوج

گه نهجی که پیشه ی هر فساد ی بێ

دایم قومارچی ژووری ناد ی بێ

مه یو مه یخانه هۆشو یادی بێ

مخه تی کوردی له لا شادی بێ

خوایه به شی ئه وه هر که ساسی بێ

× × ×

کوردی که عه شقی کوردستان نه بێ

خزمهت گوزاری نیشتمان نه بێ

باکی به زله ی هه ژاران نه بێ

دل تهنگی جه هوری دوشمنان نه بێ

خوایه به شی ئه وه هر که ساسی بێ

× × ×

مه زنی که ئیشی کوردی به ده ست بێ

له گه ل هاو خوینی رو گرژو په ست بێ

له تهک مه زلومی قهومی بێ هه ست بێ

دایم مێ بازو سه ر خۆشو مه ست بێ

خوایه به شی ئه وه هر که ساسی بێ

× × ×

« هه لېه ستنې په نجاو »

مونولوج

هه لېه ستنې ما موستا گوران

که ی تو م دیوه که ی نه تناسم که ی که ی که ی ؟

دلدار ی چی په یسانی چی هه ی هه ی هه ی

وه ک سحر باز هاتوی به ندی ده له سته

نه خه یته پیتم دیلم نه که ی نا به سته

به س ته فرم به به س به نه فسون گیلیم که

به س کو یرم که نه مجا دوشمن شیلیم که

گو یم پر یووه له نه فسانه ی دلدار ی

به له عنه ت به زوهره ی جوانی و عه یاری

عمر ی جوان یم له هیلاله ی به ره نجا

چند به تاسه چند تاسوده ده گونجا

قانا سمیت تاخوت هاو یشته سهر پ یم

تادیو جامه ت را گرت نیشانت دای یم

× × × ×

ته وه ی بو وه تنه گیان فدا نه به

له ری ئا زادی به په روا نه به

له گشت فرمانی به هاوتا نه به

غیره تی کوردی له دلدا نه به

خوا یه به شتی نه و هر که ساسی به

× × ×

ته وه ی خه مزده وه ک دلزار نه به

به جهوری دوژمن گرفتار نه به

ماتو خه مناکی کورد زمان نه به

له هه ستنی ملی که به شدار نه به

خوا یه به شتی نه و هر که ساسی به

× × ×

× × ×

× × ×

تانگو

ههلهستی بئ کس

دیی لهخویا دایم ته پ نه بئ
سه رخوشی بادهی روی دوله نه بئ
مهفتونی بالای وهك عه پ نه بئ
بهجامی شه پاب کهوا مهستی کهی
خوایه نهو دله دایم پهستی کهی

× × ×

دلج هیلانهی عشقی یار نه بئ
بهتیری نازی بریندار نه بئ
کوشتهی دودیدهی پر خومار نه بئ
بهجامی شه پاب نهشتهی پی بدهی
خوایه نهو دله دایم پهستی کهی

× × ×

دلج کهکانگیای معرفت نه بئ
سه رچاوهی عشق و محبت نه بئ
په بهری ریگیای حقیقت نه بئ
بهجامی شه پاب جلوهی پی بدهی
خوایه نهو دله دایم پهستی کهی

× × × ×

تانگو

ههلهستی دئراز

مانگی گولانه گورهی بههاره
زهمین سهراپا باغو گولزاره
مافوری سهوزی ههردان گول گول
گول شهن بهجاری پر له بولبوله
سهراپا شاخو باخو دۆلو دهشت
چاو نه ندازیکن اله باخچهی بههشت

پۆلی که نیشکو دهستی دلداران
هاتو چۆیانه له نیو گولزاران
من دالانی وورد وینهی کارژۆلان
په رتو په خشانن له نیو میرگۆلان

گهلهی گا کیتی و کهرویشکو ئاسکان
په رتانن بهدم ههلدیرو باسکان

ئاوی کانیاوی ساردو سازگار
الهژیرو قهدهی کینوان دینه خوار
الهلائی شه پۆل شله شله کاکا
له لای ئاگر گلپه گلپه نه کاکا

لایه کیش گردوه هه ورازو رازه
دامینی جیگای بازی سیبازه

ووردو درشتو کچو ژنو ژال
مندالو گه وره و پیاوو کورو کال

گشتی سه‌رخ‌خوشی جوانی سروشتن
به‌رام‌به‌ر نه‌غمه‌ی بولبولان ووشتن

× × ×

— 17 — — 22 —

وتم زہی کیج

« به سته »

ههلبهستی عثمان عهونی

و وتم ئه‌ی کچ له‌گه‌شتی شارستانی یا ده‌شتی
وا جوانو پاک په‌ووشتی مه‌سیحی یا زه‌رده‌شتی

ئەو كچە كوردە نازدارە
 بەرگى رەشى پۆشيوە
 رەنگ زەردە لىو بەبارە
 وامە لولو خەمبارە

ٺه وڇڻي ڪوردي وانازدار ڪهن ٿي ته ڪرد پريسيار
دهستي ڪرد به گريني فرميسڪي دهاته خوار

پیم گوت ئه ی کچ تو به زدان
که من تو واده بینم

بو ده ست کرد به گریان
چه رگم ده یته بریان

گوتی ئه‌ی برا کوردی من گهر بزانی ده‌ردی من
جاریکی تر ناپرسی مه‌لولیو ره‌نگ زه‌ردی من

کٲڙيڪم لييم قهوماوه خزمو بـرام کوڙراوه
هانام هيئاوته بهرتان نازانم کي تان پياوه

- ۲۳ -

هانام برده بهر گشتیان لهوردی تا درشتیان
هموی الیم رو ترش بون تفو له خوو ره ووشتیان

ئه وگه ورائه ی ئاسراون ئه لاین کوردن پیاون
گشتی ملهت فروشن جاهلو ناته واون

حه یقم بو کورده واری بولاوانی هوشیاری
خو رای پره نجه ره بون زورن تیک ده ری کاری

× × ×

م/بیات سورک

هه لبه ستی شکری فضلی

ئیش که روی ئیستی له هه ورازه سه ره وئیژی نه که ی
یری دوریشی ئه وی هه ره به دو عاو نو یژی نه که ی

گیره شیوینی که کای کونی به بادا له کنت
چاکه هه ر لینی خو ری سه یری دهمو کاویژی نه که ی

حه یفه چاوئ که جه فا کوله وژی تی ده شکاند
تو به کلچو کی وه فاعهینی گه لاویژی نه که ی

سه ره تای ئیش هه مو یه کبونه ئه ویش فابن هه تا
هه ر برینی که له دلدا هه یه ساریژی نه که ی

قهومی بی سه ر ئه ئه مرۆ له هه مو عالمدا
ئه ته وی تاجی سه ری بی به هه وا گیر ی نه که ی

شاهه کو شاییکی شطره نجه له عالم ئه مرۆ
گه وره قانونه قسه ی کورت ئه ویه در یژی نه که ی

× × ×

«خوشه ویسته کهم»

تانگور

هه لېستی ماموستا ابراهيم احمد

خوشه ویسته کهم غارامی گیانم

بنيایي ديدم روحی رهوانم

چيته الهه رچی کهوتوی به قينا

ته نيا جيت هيشتوم له چولي ژينا

ياران هه وهه پهيان شيکينن ؟

هه روا بې قسه وایي به لکينن ؟

يا هه رتو وهه توش له بهختی من

راستی په پمانت لی بۆته دوژمن

شهوی به یادی ژینی رابوردو

به یادی گولي عمری بابردو

سهرنې بکيشه هه وارگهی ويران

که تاریکتره له دیدهی کویران

بزانه مهستی شه رابی چاوت

گیروده ی داوی نه گرېجی خاوت

کوس کهوتوه کهی کونه هاو دهمت

چون بۆته یاری دیرینی خه مت

چون ماری دوریت ته زاندویه تی

ئسازارو دهر دت پزانندویه تی

له جی تو خه می گر توتوه باو هس

زاری و بې خه وی بونه برا بهش

X X X

هەلبەستی ھەزار

دەرمانی خەفت مەیه مەیه مەیه

خەفت بار ئەکە ی ھەرگیز تەزکی کە ی

ھەرچی سەعاتیک خەم بپرەوین

ھەمو گەنەبەنە ی سەرزەوی دین

گەر لەھەوت آسمان نیتە ئەستێرە

ئەخت بەپیاوێتی ئارەق بستیپرە

مە ی ئەسلەحە یە لەشکرە پەرچەم

شۆرشە دژی دیکتاتۆری خەم

خەم موختەکرە ئەمژنی خۆینی دل

بەمەستی مەستی حەل دەبێ مشکل

لەزیندانی خەم یەخسیرم زەلیل

شۆرشێ سوری مە ی ناب دەخیل

مەستی چەند خۆشی خەم بار ئەکالیت

کۆ مەستی ناکا باپتی بلین شیت

هەلبەستی ماموستا گۆران

ئەم لا یەك پەلە ئەولا یەك پەلەھەوری رەنگاو رەنگ

لە ناو پراستا بەدەم ئاسۆو پۆژی شوخو شەنگ

سەوزە گیا پاراو گولو گولالە مەستی رەنگو بو

درەخت تازەشین سەرق پازاوە ی گول گەلاچرو

نەسیمی بۆن خۆش کزە ی بای فینک وەك نەوای ئیلهام

سەمای جوانی پەری تەبیەت دینیتە ئەنجام

قاسپە قاسپی کەو دەنگی چۆیلە کەو بولبولی دەنگ خۆش

پیالە ی نەشە ی ھەتا بەگیانی بەردیش ئەکا نۆش

وەك بگری بەكول دونای سەرگەرمی قاقای پێكەنین

لەھەمو عاستی فرمیسکی کانی گەرمی ھەلقولین

تۆی نازەنینم

(هەلپەركى)

هەلبەستى شارهزا

تۆی نازەنینم گىيانى شيرىنم
 ڤىنۆسى گەشى ئاسمانى ژىنم
 سىروەى شەمالى چلەى ھاوینم
 جوانى شەبەقى ئاسوئى خوئىنم
 تۆى تەنیا هەرتۆى ئەى نازەنینم

شەوقو روناكى شەوى دەيجورم
 لەرهى پرشنگى بلیسەى نورم
 تیزىك كەرەوہى رېئى سەختى دورم
 ھۆى لىكدانەوہو ھەستو شەورم
 تۆى تەنیا هەرتۆى ئەى گولى سورم

شاگولى گەشى باخى بەھارم
 نەشەو شەكۆفەى چىروئى گولزارم
 مەرھەمى زامى دلەى زامارم
 تۆى تەنیا هەرتۆى ئەى گولعوزارم

بەستەى ناویرم بى مژم

فۆلكلور

ناویرم بى مژم بیگوشم دل ئەتلیتەوہ
 خۆ ئەگەر نەبژم نەبگوشم سویم دەبیتەوہ
 ھەلسە پیرە لام قەت مەچۆرەوہ
 خەمى سەد سالیلم لەبیر بەرەوہ
 خۆتو خوانەبوی سەجدەم بۆبەردى
 وەك بوتو سەنەم لەلمم کردى

ھەناسەى ساردەم کینو لەبن دینى
 ئاخۆ خوواکەى من چى بەسەر دینى

بالا کەست بەرزە بەقەد چىنارى
 کى تۆى ھانداوہ بەردى لى باری

ئەم چاوہ جوانە خواہەتۆى داوہ
 مەینەتى دونیا ھەر بۆمن ماوہ

« هه ینار هه ینار »

« بهسته »

فۆلکلور

هه ینار هه ینار باوانم یار

گهردنی زهردت له گولهی خهسار

زولفت بهریتز بهردانهوه

بهبای عشوه دهخولانهوه

کۆنه بریتیم دهکولانهوه

دیسنان شهوات بو حالی من

لهودلهی پر خه یالی من

عالمه سوتاله نالهی من

قوربانتیم ئه ی بای شهووی

خهوین لهچاوم ناکهووی

دل مجنونه له یلهی دهووی

بهتۆ ده لایم چاوه ئه سیره

خزمه تیکمان پی بسیره

هه ئه مشه ومان ماوه لیره

« یاری خۆم »

چارگا

له شعری صافی

یاری خۆم لێ زیزه بۆی جهز له مهرگی نهو ئه کهم

شهو که یههوشم له تاوی وامهزانه خهو ئه کهم

× × ×

مهرفوسودی تقدی دل له عالمه بی مایه یه

تابه که ی بی فایده صرفی گهنجی که یخسرهو ده کهم

بۆشکاری مورغی وه حشی نهک هه لۆو شاهینم

عه شقی چاوی بازی خۆم بۆی راوی کهو ده کهم

× × ×

روژ به یادی روی هه تا ئیواره هه راوارمه

شهو به فکری زولفی تاسبجهینی سوجهت لهو ده کهم

× × ×

لهو دلارامه پیرسن وادلارامی نهما

چاریکی چاریکی دهردم کا ده خالهت بهو ده کهم

× × ×

صافیا کافیه بۆدونی او قیامت یاری خۆم

چیم له باسی عالمه هه زکری ناوی نهو ئه کهم

فریوی عاشقان

« بسته »

ههلبهستی مصطفی به گئی کوردی

بۆفریبی عاشقانو جهزی دڵ و ماهیری
پهنگه شاگردیت بکا مهتر نهسیم و سامری

بهختی ئەم استاده سوتی دهرسی سحری پی ووتی
واکه تۆی بهرداوه گژ عالم بهمه کرو سحری

کافریش پهحمی بهیه خسیرو زهیلی خۆی دهکا
ساوه ره رحمی به حاله که نه گرچی کافری

گهر بهخه نجهر پاره پاره م کهی له سه ریم نابیتی
دهست له تو هه لئا گرم هه رتو له خه لقی چاتری

چونکه هاوچه شنت له ئیقیمی مه لاهه تدا نیه
ساوه کو خوسره و هه میسه لیده کووسی نادری

کوردی لیت پی سه د نه مانه ت هه رکه نه مشه و جومعه یه
تاسبه ینی قهت مه به غافل له زکری قادری

« له درزی په چهوه »

تانگو

ههلبهستی گوران

جاده چۆلو سییه ربو کاتی به یانی
خه یالاوی ئه رویشتم ئەم روانی

بۆسه وزایی دهورو پشتم بۆ ئاسمان
بۆشاخی بهرز خانوی تازه دویای جوان

له پیر نازانم چۆن چاوم ههلبیری
بهرام بهرم بهۆتیک ده رکهوت وهک پیری

له گه ل ئه وه لهعه باوه آلابو
له دینه نی شیرینی ئاشکرا بو

ئه رویم و دزه ی نیگام جارێک
له ژیر عه بای رهشائیدی نازدارێک

به رهوتی که وه له نجهی تاووس و قومی
گورج گورج جوان نه هاتو جاده ی نه بیری

ههلهستی عثمان عهونی

نه سرین گولی بهارم نمونه ی رۆژگارم
کچیکی کوردوستانم جوانیکی کردگارم

نه سرین نه مړۆ بهاره خوشتر له سالی پاره
بابړۆین بۆ سهیری باخان له دهشت و میرخوزاره

نه سرین نه مړۆ نه ورۆزه لیت بێ جهۆنه پیرۆزه
له کوردوستانی مهزن جهۆنی گشت تیره و هۆزه

رۆژی بهیری مهستی دهستم گه یشته دهستی
پیم گوت نه سرین توییخوا گهر لیره رانه وهستی

که وهستا بانگی کردم بهم ووته هۆشی برده
بۆین نایمه بهرچاو چونکه کچیکی کورده

فۆلکلور

هه ی ئیران خوشه گهرمین قهه قهه لیتی ئالا پشیتین
لهو پهشمینه ی جواتره که بۆی دیتن له ییتوین

دهلی له گهلت نابم قهه باریکی چاو شه هین
عهتیکه و زیده لاوه چۆنی لێ بکهم سلاوه

ئاسمان ته بهق ته بهقه نهو قسه ی ده یلیم ههقه
چونکه نه سهله و حدوده پانیه ی نه لیتی مه زرهقه

هه ی ئیران خوشه گهرمین قهه قهه لیتی ئالا پشیتین
لهو پهشمینه ی جواتره که بۆی دیتن له ییتوین

« ئامىنىم سورە گۈل »

« بەستە »

فۆلكلور

ئامىنىم سورە گۈل ئاخ بەلەنجەو لارى
بەرەنگ بەگزادەى بەشى ھەوشارى

لە دورى بالات بوم پەرەوازە
خەمبارت كىردم زۆر بى ئىندازە
بەقات پى ئاكەم ۋن بى مەجازە
كۈشتۈمى لىو ئال لەكەنى نىازە

ھىندىم نەمىنى بىخەنە گۈزى
نەچاۋ تىر ئىخوۋا نەدل ئىيىزى
بىخوم لەبەغدا گۈل لەتەورىزى
تەنئەكەم خوۋا بى يارىزى

ئامىنىم سورە گۈل ۋەى بەلەنجەو لارى
بەرەنگ بەگزادەى بەشى ھەوشارى
كارخانەى قەندى بىر نەوى سوۋارى
بەئىنى بەن الله لەگۈلەى خەسارى

« شۆرى »

« بەستە »

فۆلكلور

شۆرى مالم شۆرى چىم گۈت تۆ دل دە گۈرى
ھەرچەند دىتو رادەبرى خۋىن لەبرىم دەچۆرى

X X X

ۋەرن جەرگم ھەلدېن بەدەبانى پىر جەۋھەر
يەكەم بۆبالاى بەرزى دوۋەم بۆچاۋى دولبەر
لەسەر بالاى تۆيە گيان سوتا مەروى تاپشەدر
لەئامى دلەكەى خۆم لەدۇنيا بوم دەر بەدەر
ئىمەش بەمراد دەگەن پەنام بەسەيدى سەرۋەر

X X X

دەبرۆ لەمن ھەرام بى ھەر ۋەك شەراب لەشىخان
ھىچ قەۋلى راست نىنە فەيرى درۆۋ تەفرەدان
ئەگەر قەۋلم دەدەيتى بەراست بۆم ۋەرە كەۋان
دەنا بەۋ نەخلەتەى بى كەخوا كەردى لەشەتەن
روحى خوات لەدلا نىنە كەفرى بى دىن و ئىمان
شۆرى مالم شۆرى

« وای له منو وای له کئی »

« بهسته »

فولکلور

وهرن جهرگم ههلدرن به ده بانی و کوشته ری
چهنه جی ژوانم ده گهل کرد بهر په نجه ره و دوو دهری

ئه لحنه بوچ نامناسی ده لی برادر کوینه دهری
ده ردت له مالیم لیو ئال هه ره تو تانجی سهری

راوه ستا له بهر دهر کئی کله ی له چاوان ده تکی
له بهر خو فی خوام نه بی به گوله که ی ئه که م هه تکی

وهرن جهرگم ههلدرن ده با گیانم رزگار بی
سهر و ژیر پاخه ری من هه ر قورو به ردو دار بی

ئه ماما هه ر به وشه رته ی من گه رچاویکم لی دیار بی
حسابکه به جه هه نه م گهر خواردنم ژهری ماز بی

هه ی له منو وای له کئی له بهر له نجه ی ماله کئی
له بهر خو فی خوام نه بی به گوله که ی ئه که م هه تکی

چاروگی و چاروگی

« بهسته »

فولکلور

هه وران گازه گازه ده بابی به تاوی چاروگی
ده خوینن گولوازه ده بابی به تاوی ده سر و کئی
یارم خوماری نازه ده بابی به تاوی ده سر و کئی
یار قه ولی پیدوم به هار بی بچین بو مه ندو کئی

هه وران کو یه کو یه ده بابیت به تاوی چاروگی
ده خوینن هه لویه ده بابیت به تاوی چاروگی
دل مو به لای تو یه ده بابیت به تاوی چاروگی
یار قه ولی پیدوم شله گری ده سر و کئی

له سه ر محمود کانی ده بابی به تاوی چاروگی
کو یستان گرت بارانی ده بابی به تاوی چاروگی
کوشتمی چاوی جوانی ده بابی به تاوی چاروگی
چاروگه چاروگی ده چین بو ده سکه نه ی تو کئی

داری سهر بهستی

ههلبهستی ماموستا دلزار

سرود

ئهگهر له گهڵ یهك راستو دلپاك یین
بۆ یهكتر بابو برازاو كاك یین
بۆ سهر قهلاتی دوشمن تاو ئهدهین
بهختیار ئهیین دوژمن قاو ئهدهین
داری سهر بهستی بهخوین ئاو ئهدهین

چاومان لهژینو کامهپانی یی
هیواو ئامانجمان گهر انسانی یی
خوینی ههزاران گههجو لاو ئهدهین

ههر دهم ههول ئهدهین بهی ترسو لهرز
لهبۆ گهیشتی به آواتی بهرز
خۆمان لهههزار بهندو باوئهدهین
به بهره کانی هیزی شهر ئهکهین
به سهر کهوتتی حق باوهپ ئهکهین
پریاری راستو زۆر تهواو ئهدهین

لهژێرو ژووری وولات جبار ئهدهین
پهلاماری سهر ئیستعمار ئهدهین
یارمهتی گهلی ههق خوراو ئهدهین

نیمپریالیزمی وهحشی تاو ئهکهین
له گشت لاییکی تهنگه تاو ئهکهین
گوللهی له کهلهو جههرگو ناو ئهدهین

بێ شک سهر کهوتن بۆ سهر بهستی
ههر وهکو مردن بۆ فاشیسته
بوکفی دوژمن گهزو جاو ئهدهین
بهختیار ئهیین دوشمن قاو ئهدهین
داری سهر بهستی بهخوین ئاو ئهدهین

چه هچه هه ی بولبول

پینچ خشته کی

له هه لبهستی دلدار

م/راست

چه هچه ی بولبول عزیزم ئاهو زاری پیوهیه
هه نه هه له ی عه رعه ر له عه شقا دهردی کاری پیوهیه
نه رگسو شه هلا ده له رزن عیشه کاری پیوهیه
دولبه را ئه مرۆ نه سیم بۆنی به هاری پیوهیه
گول شکوفه ی کردوووه خونچه ی به هاری پیوهیه

× × ×

تیخی ئه برۆت متهم بو که وته ریزی قاتلان
چونکه مه یلی سه فکی ده م بو باعسی دهردی دلان
بۆ ته و افگاهی روخت دل که وته ته به ی بولبولان
ساقیو مو تر ب عه زیزم واله تیو باخی گولان
به م گولستانه ئه لێن بۆی زولفی یاری پیوهیه

× × ×

ساقیا گهر دوش له بۆمن وابمه ی جامی فرب
چونکه دل که وته ئه سیری جهیشه که ی ئه هلی صلیب
لای دهر دو جهوری گهردون لای تیشی په ی ره قیب
سهیری زامی دل بکه رهحمی بهرمو ئه ی طیب
زۆر په ریشانم به دهستی محنه تو آزاره وه

« زولفت به ته دتدا »

هه لبهستی نالی

زولفت به ته دتدا که په ریشانو بلاوه
ئه مرۆ له منی شایسته ئالوزو به داوه

بوجی نه گریم صهه که ره تم دل ده شکینی
مه ی بۆ نه رۆی شوشه له صهه لاوه شکاوه

عهریکه ی دریزم به خه یالی سه ری زولفت
سه وداوو په ریشانو سه ودا به کی خاوه

هه ر جوگه وو جو باری که واه سورو سویر بێ
جێ جو ششی گریانێ منه خوینه رژه وه

بی فائده یه مه نه ی من ئیستیکه له گریان
بو عاشقی بیچاره زو ئه م ئاوه رژه وه

هه ر چهنده که روتم به خودا مایلی روتم
بێ بهرگی به علله ت که هه تیو مه یلی هه تاوه

نالی وه کوزولفت که مطیعی به ری پیته
تیکه ی مه شکینه به جهفا مه یخه ره لاوه

ده چمه سه ر ناله شكيتني بهرام بهر به نوكانی
يارم كچه كرمانجه هزار به گزادان دينی

ده چمه سه ر ناله شكيتني بهرام بهر به مياندواوی
يارم كچه كرمانجه ناكا سوراو سپاوی

هاتووه الهای وورم به باری خوځه و هورم به
هورم به كهی بۆمن بى جا خوځه كهی بۆكى به

ده چمه ولاتی گرميتی ليم زيزه و نامدوینى
شيخي گرمين و كوستان خايله له منى نه سیتى

چاوت نه ستيړه ی روژى تازه گوشه ی کيشاوه
قوربانى نه و دايكه ی بم ممكى له زاری ناوه

گهر دنی زهردو سوره كولمى نه لى به لوره
ده كچى وهره بتينم كارم گه لى زهروره

هه له ستي نه حصه د مختار جاف

پنج خسته كي زه ييحي

گروفتارو نه سیره دل به شه ستي زولفی داوداوی
سوهه يل و مشتری و زوهره فدای غه مزه ی چاوی
چه ته قسیرك له من پرویدا به غه زه ب لیم كه تورای
نه توی شادی به شیرینی غه زیم شه كه ری خاوی
وونم روحی په وانم توی وهیا بهم تهرزه خولقاوی

وهرن یاران ته ماشا كه ن كه یارم چاوی هه لدینى
به يهك لحظه هزار عاشق به بى شك روحی نامینى
وه كو ناوینه ی سافه سه راسه ر روی كه نه نوینى
تهرازوی مه یله كهت قوربان به نازو عیشه كه چ دینى
خوماره چاوه كهی مه ست له خه وین تازه هه لساوی

برینداره دلم قوربان به نيزه ی زولفی شامارت
وه كو بولبول ده نالینم له بۆئه و خونچه ی زارت
له وهی خوشتر نيه هر گیز كه یهار بیتن به غم خوارت
ووتی شهرت بى هه تاماوم منم یاری وه فا دارت
وهره له علی له بت ماچ كه م له سه ر نه م شهرته گهرماوی

له ته سویری جه مالی تو به بی شک عاجزه مانی
فیدایی لیتی نالت بی هزار له علی به ده خسانی
نه خوشی دهردی عه شقی تو که اصلا نابی دهرمانی
به ریدی صوب حدهم هینای له لای تو جی به جیم زانی
له سه رهم خالی موشکینه نه سیحه زولفی لادای

بلی بهو له شکری زولفت الهه نگر گاهی روت لاجی
خارجی مولکی دونیایه له صفحه ی کولمه که ت ماچی
به ده سستی تیری موژگانت زه ییحی زه محسه ته دهرچی
هیلاکی عه شقی تو که گیانه دلیم مه شکینه بوماچی
گوئی نه حمده پرو خاوی له عشقیدا نه سوتای

× × ×

تو به مالی بهو دایکی به ممکن له زاری تاوه
تو به مالی بهو دایکی به ممکن له زاری تاوه
تو به مالی بهو دایکی به ممکن له زاری تاوه
تو به مالی بهو دایکی به ممکن له زاری تاوه
تو به مالی بهو دایکی به ممکن له زاری تاوه
تو به مالی بهو دایکی به ممکن له زاری تاوه
تو به مالی بهو دایکی به ممکن له زاری تاوه
تو به مالی بهو دایکی به ممکن له زاری تاوه

«چاوه کهم»

م/أورفه

چاوه کهم زانیوته بوچی خه و له چاوم ناکه وی
چونکی من پیش خزمه تم پیش خزمه تان نانون شه وی

روژو شه و دایم له بهر دیدمی خه یالیم حازری
سا چه فریتیکی هیه بومن ئیتیر ئیره و شه وی

بهس نیه ئیره ده ویرم جاروبار باست بکه م
نهم ده ویرا قهت له بهر ئه غیاری ناوت بکه م له وی

دل له بهر زامی فراقه دائمی زاری ده کما
روژو شه و مه نعی ده کهم باز دهردی سه خته و ناسره وی

گهر مخه ییهر به له مابه نینی به هه شتو وه صلی تو
وه صلی تو بومن جه هه تهم پیر له جه تتهت نامه وی

نه ی ره قیب و یلم له ده ست ئیره بو لیم ناگه یی
باوکه کوشتهت نیم ئه ری هه ی به ده مه زه ب چیت لیم شه وی

« فیزو له خو بایي بوون »

مونولوج

هه له سستی بئ کس

عمریکی تورپ هاته بئ که لکو بئ سباته
ئاخري قهبرى تهنگه نه وهى که لورتو لاتنه

دونيایه که به لایه پر دهر دو پر جه فایه
هاتایه پیوه بادى مه بن به خوا خه تايه

خویکى کورتوتاله بئ فائده و به تالیه
شهرتی سینه مایه کاکه هر وهك خه یاله

چهند خانه دان به سه رچو چهند نلزه نینی خوش روو
له ژیر ئهم خاکه بونه خوراکی مارو میرو

بووا به لارو له نجه نه پړوی به نوکى په نجه
تئ بفکره له ژیر پیت هر گوری پیرو گه نجه

زور عییه ده عیه لیدان به مهر ئیسقانی ئیسان
گر نه توانی به ده عیه بفره بچوره ئاسمان

دلبر

« به سته »

فۆلکلور

له خه و هه لساوه خوماره چاوی
له بهر ئه و چاوه که وتومه داوی

ئای دلبر گیان دلبر
نازه نین مهی ده نوشی
بهم لارو له نجه مهی
هاوار عنوان ده فروشی

به روژ یهوشم شه و له بهر ژووانت
له پاش من به کس نه دهی مه مات

دلی دزیوم به بئ دل مياوم
گه لئ گرانه من به ندو داوم

خوم سه ر گهردانم بو بالای به رزت
هر خوم به قوربان بالا کهی ته رزت

«سه وزه ئى»

«بەستە»

فۆلكلور

سەوزە ئى سەوزە ئى جووانو نەرمو ژىكە ئى
راستى دىمە ژووانت توخوا بەدايكت مە ئى

سەوزە دەچى بۆكەنى مردوم بۆتاي زولفانى
ئاورى لەجەرگم بەردام سەوزە بەخۆى نازانى

زولفو ئەگرىجەى خاوە كوشتى ئەو بەلەك چاوە
مردم بۆبەژنو بالاى شىكە نەمامى ساوە

سەوزە دەچى بۆناو ران بالا بەرز ئەبرۆ كەمان
قوربانى لەنجەكەت بىم شوخو شەنگ مەمك فەنجان

بەچاوە شەهینو بازە جووانو زۆر بەنازە
تەماشای كەن چەند شوخە گەلى بەعیشو و نازە

«شەلى يار»

«بەستە»

فۆلكلور

ئەو ھاتە خوار يارم لەو خوارە
بەخۆى فتواى دا شەلى يار بىدەن لەدارە

ھەيداد ھەى يىداد خۆمىن نەمام
وەك جۆگەلەى ئاوشەلى يار خويندى لەچاوم

بەژن رىكسوپىك وائەمرى داوہ
بىكوژى بەتير شەلى يار ئەو بەلەك چاوە

سەبارەب بەتۆ من لىرە بىنەندەم
ئەو چاوە مەستەت شەلى يار عەقلى لى ساندەم

چاويكەم دىشى بۆم يىنە دەرمەمان
بەمنت نىشان دا شەلى يار دەردى بى دەرمەمان

نەگەنجە دەوى نەمالى دونىا
بالاى تۆم دەوى شەلى يار بەتاقى تەنىا

« وەرە قوربان »

ههلهستی (دلزار)

وهره قوربان ئارامی دلان ساوهره نازدار وهره قوربان
عهقلت بر دم شیتت کردم سوتام سوتام وهره قوربان

ئەه ی بۆتی ئەبرۆ کەمان ئاشوبو فتنە ی جهان
باعسی سسوتی دلان قاییزی روحی پەوان

لەبەر گریانو زاری خۆین لەچاوم دەباری
وێك بارانی بههاری لەشکلی دەنکی مەرجان

دل مەستی بێ مە ی بکە یەعنی خەم تە ی بکە
بەس جگەرم پە ی بکە بەنوکی تیری موژگان

بەس بەعیشووە بەلەنجە بەنەخشی سەری پەنجە
دلی زارم پرەنجە ئە ی شەو چرای شەبستان

* (تاریخی) *

ماموستائهمین زکی به گی به ناوبانگ:

دوو جلدہ

وہ جلدی ھوہولی دوو جزمہ

جزمی اول

(لہ زور قدیمہ وہ تا دوری نادرشاه)

لہم جزمی اولہ خریطہ یه کی قومی کوردی لہ گہ لہ

جزمی دوہہم

باسی لہ حوالی کوردلہ دوری نادرشاهہ وہ تا ایمر، لہ کاوبہ

جوہرہ شکل و قہ بیاتی، معتقداتی، زمانی، جمعیات و جرائدی

ولہ سی دورہ دا (لہ عصری جوارہم، ھہشتہم، و جوارده ھہ

می ھجری دا) لہ عشائریشی، باس لہ کات

جلدی دوہہمی

لہم تاریخہ باسی حکومت و اماراتی کورد لہ کات، تاریخی ولاتی

سلیمانی: (لہ پیش میلادہ وہ تا ایمر) کورد:

(مشاہیری کورد)، ناو لہ بات

نرخ ھہ شتاتمہ نہ

کتیت فروشی سیدیان مہا

کتابخانه
مجلس شورای
اسلامی

۱۴۱۲۳۳